Helsingin hovioikeus	**Tuomio**	Nro 503
	Antamispäivä 24.4.2017	Diaarinumero R 12/2908

Ratkaisu, johon on haettu muutosta

Helsingin käräjäoikeus 7/1 os. 26.9.2012 nro 8629
(liite 1)

Asia Törkeä veropetos ym.

Valittaja Valev Visnapuu

Vastapuolet Kihlakunnansyyttäjä Tuomas Soosalu

Valtio, edustajanaan Tulli

Asian käsittely hovioikeudessa

Hovioikeus on 16.4.2014 tekemällään päätöksellä numero 865 pyytänyt Euroopan unionin tuomioistuimelta (jäljempänä EUT) ennakkoratkaisun. Tuomioistuin on 12.11.2015 antanut tuomion asiassa C-198/14 Valev Visnapuu v. Kihlakunnansyyttäjä ja valtio – Tullihallitus (liite 2).

Asianosaiset ovat antaneet heiltä pyydetyt lausumat ennakkoratkaisun johdosta.

Asiassa on toimitettu pääkäsittely 31.10.2016.

Valitus

Valev Visnapuu on vaatinut, että syyte ja korvausvaatimukset hylätään tai että tuomittua rangaistusta ainakin alennetaan ja että hänet vapautetaan oikeudenkäyntikulujen ja todistelukustannusten korvaamisesta valtiolle.

Syytekohta 1, törkeä veropetos

Visnapuu ei ollut toiminut tahallisesti. Visnapuu oli ollut siinä käsityksessä, että alkoholituotteiden ostajat antavat vastaanottamistaan tuotteista valmisteverotuslain mukaiset veroilmoitukset ja maksavat niihin liittyvät valmiste- ja pakkausverot, koska Visnapuun käsityksen mukaan European Investment Group Oü:n (jäljempänä EIG) suomalaiset asiakkaat olivat tehneet etäostoja tilatessaan alkoholituotteita. Asiakkaat olivat saaneet päättää itse hakivatko

he tuotteen vai toimittiko yhtiö sen asiakkaalle tämän määräämään paikkaan Virossa tai Suomessa. Juomien kuljettamisesta ei ollut laskutettu ostajia ja juomat oli maksettu aina ennen kuljetusta. Tuotteiden omistusoikeus oli siirtynyt ostajalle niiden maksamisen seurauksena. Visnapuu oli ennen toiminnan aloittamista tiedustellut virolaiselta asianajajalta toiminnan lainmukaisuutta ja asianajaja oli kertonut, että Visnapuun tuli maksaa verot vain Virossa. Hänellä ei ollut ollut syytä epäillä saamaansa ohjeistusta. Visnapuulle ei ollut kerrottu, miksi Suomen tulli oli 9.7.2009 ottanut haltuunsa alkoholilastin eikä tulli ollut vastannut hänen tiedusteluunsa Suomen lain sisällöstä.

Asiassa oli toissijaisesti katsottava, että Visnapuun itsekriminointisuojaa oli loukattu. Veropetos täyttyi vasta, kun maahan tuodusta sinänsä laillisesta tavarasta oli kannettava valmiste- ja arvonlisäveroa. Maksamalla hallinnollisessa menettelyssä verot Suomeen tuotavista alkoholituotteista Visnapuu olisi tunnustanut syyllisyytensä alkoholipitoisen aineen levittämiseen. Visnapuun veroilmoituksen tietoja olisi voitu käyttää näyttönä häntä vastaan alkoholipitoisen aineen välittämistä koskevassa syytteessä. Kyseenalaista oli, voiko tulli edes kantaa veroa tällaisessa tilanteessa. Näin ollen veropetoksen sijaan Visnapuu olisi voitu määrätä menettämään valtiolle enintään rikoksella saamansa taloudellinen hyöty kohdassa 2. Visnapuuta ei voinut syyttää veropetoksesta, koska vero väistyi laittomaan saantoon perustuvan hyödyn konfiskaation tieltä.

Visnapuu on myöntänyt syytteen osalta kohdassa 1 määrällisesti vältetyt valmisteverot 18.826,04 euroa (70 prosenttia eteläisen tullipiirin arvioverotusta koskevassa päätöksessä 17.4.2012 mainitusta määrästä) ja lisäksi takavarikoiduista alkoholijuomista 4.288,89 euroa eli yhteensä 23.114,93 euroa. Juomapakkausverosta Visnapuu on myöntänyt määrällisesti 4.271,15 euroa (70 prosenttia mainitun arviopäätöksen määrästä) lisättynä takavarikoiduista alkoholijuomista 962,37 euroa eli yhteensä 5.233,52 euroa. Tullin vahingonkorvausvaatimuksen osalta Visnapuu on myöntänyt määrällisesti valmisteverojen osalta 18.826,04 euroa ja juomapakkausverojen osalta 4.271,15 euroa eli yhteensä 23.097,19 euroa.

Syytekohta 2, alkoholirikos

Visnapuu ei ollut syyllistynyt alkoholirikokseen. Yhtiö oli toiminut Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (jäljempänä SEUT) mukaisesti, kun se oli alkoholin myyjänä kuljettanut Suomessa asuvan ostajan toisesta jäsenvaltiosta ostaman tuotteen ostajalle Suomeen. Jäsenvaltio ei saanut rajoittaa etämyyntiä eli myyntiä, jossa myyjä tai tämän lukuun toimiva myös kuljettaa tuotteen ostajalle. Alkoholilain 8 §:n lupavaatimus on ristiriidassa SEUT 34 artiklan kanssa ollen tuonnin määrällinen rajoitus tai vaikutukseltaan vastaava toimenpide. Lupavaatimus ei ole oikeutettavissa SEUT 36 artiklan mukaisilla poikkeusperusteilla, koska sillä ei voida saavuttaa tavoitteena olevaa alkoholin kulutuksen yleistä rajoittamista eikä kielto ole oikeassa suhteessa ihmisten terveyden ja elämän suojeluun. Lupavaatimuksesta seuraava etämyynnin kielto on protektionistinen toimenpide ja mielivaltaista syrjintää, jolla pyritään ohjaamaan alkoholituotteista saatavat tulot valtiolle itselleen. Myös Suomen monopolijärjestelmä on SEUT 37 artiklan

vastainen, koska se on luotu sellaiseksi, että kuluttajalle on tehty mahdottomaksi hankkia alkoholijuomia EU:n yhteismarkkina-alueelta muutoin kuin matkustajatuontina.

Visnapuun toimintaa ei ollut voitu pitää alkoholin kiellettynä välittämisenä. Koska Visnapuun maahan tuomien alkoholituotteiden kauppa oli tehty internetissä, Visnapuun harjoittamassa etämyynnissä tuotteiden omistusoikeus oli siirtynyt ostajille jo Virossa ostajien tehtyä sopimuksen haluamistaan tuotteista ja maksettuaan ne. Tämän jälkeen tuotteet oli kuljetettu eriteltyinä ostajille näiden määräämään paikkaan ja luovutettu heille. Visnapuu ei ollut koskaan kuljettanut Suomeen enempää juomia kuin mitä oli tilattu ja maksettu eikä niitä ollut varastoitu Suomessa. Eri ostajille kuljetettavat tuotteet olivat olleet yksilöitävissä kuljetuksissa.

Syytekohdassa 2 Visnapuu on myöntänyt maahan tuodun alkoholin määräksi arvioverotuksessa mainitusta 11.964 litran määrästä 70 prosenttia eli yhteensä 8.374,80 litraa.

Vastaukset

Syyttäjä on vaatinut, että valitus hylätään.

Syytekohta 1, törkeä veropetos

Käräjäoikeuden tuomio oli oikea. Visnapuu oli ollut velvollinen ottamaan selvää yhtiönsä toimintaan liittyvistä lakisääteisistä velvollisuuksista. Verooikeudellisten säännösten tulkinta on verovelvollisen omalla vastuulla. Visnapuu oli jatkanut toimintaansa vielä senkin jälkeen, kun tulli oli ottanut Visnapuun kuljettamat alkoholijuomat haltuunsa.

Visnapuu ei voinut vedota itsekriminointisuojaan. Kysymys oli kahden eri oikeushyvän suojelemisesta. Häntä ei ollut epäilty alkoholirikoksesta silloin, kun hänen olisi pitänyt ilmoittaa tullille maahan tuomansa alkoholijuomat. Visnapuun toiminta oli muuttunut lainvastaiseksi käytännössä vasta, kun Visnapuu oli alkanut välittää alkoholijuomia Suomessa.

Syytekohta 2, alkoholirikos

Käräjäoikeuden tuomio oli oikea siltä osin, että Visnapuun toiminta oli ollut alkoholilain vastaista, koska Visnapuun edustamalla yhtiöllä ei ollut ollut vähittäismyyntilupaa, vaikka yhtiö oli myynyt alkoholia Suomessa oleville asiakkailleen. EUT:n asiassa antaman ennakkoratkaisun mukaisesti oli erotettava alkoholilain 13 §:n monopolijärjestelmän piiriin kuuluvat alkoholijuomat ja 14 §:n soveltamisalaan kuuluvat alkoholijuomat, joiden myyntiin tarvittiin vähittäismyyntilupa. Asiassa oli siten sovellettava sekä SEUT 37 artiklaa että artikloja 34 ja 36. Vähittäismyyntilupajärjestelmää arvioitaessa oli otettava huomioon sen tarkoitus eli kansanterveydelliset syyt. Koska myyjä oli itse kuljettanut tilattuja alkoholituotteita Suomessa, myös tuotteiden myynnin oli katsottava tapahtuneen täällä. Syyttäjä on katsonut, että vähittäismyyntilupajärjestelmä on oikeutettu SEUT 36 artiklan perusteella ja että etämyynnin salliminen ilman kiinteän myyntipaikan vaatimusta toisiin

jäsenvaltioihin sijoittautuneille toimijoille synnyttäisi uuden alkoholijuomien myyntikanavan, johon ei kohdistuisi mitään viranomaisvalvontaa.

Tulli on kohdan 1 osalta vaatinut, että valitus hylätään ja että Visnapuu velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 1.000 eurolla korkoineen.

Käräjäoikeuden tuomio oli oikea. Veroilmoitusta ei ollut voinut jättää tekemättä vetoamalla itsekriminointisuojaan. Rikosta ei ollut tapahtunut vielä maahan tullessa eikä veroilmoitus olisi voinut johtaa rikosepäilyyn.

Todistelu

Asianosaiset ovat vedonneet käräjäoikeuden tuomiosta ilmeneviin kirjallisiin todisteisiin. Visnapuu on vedonnut uusina kirjallisina todisteina asianajaja Raul Taltsin kirjalliseen ohjeistukseen Visnapuulle ja Ruotsin tullin ohjeeseen alkoholin EU-tuonnista. Pääkäsittelyssä on kuulusteltu todistelutarkoituksessa Visnapuuta.

Hovioikeuden ratkaisu

1. Törkeä veropetos

Visnapuu on tunnustanut, että EIG oli myynyt internetin välityksellä suomalaisille ostajille alkoholijuomia, joille yhtiö oli järjestänyt kotiinkuljetuksen. Yhtiö ei ollut tehnyt tullille ilmoitusta maahan tuomistaan alkoholijuomista ja valmisteverot olivat näin ollen jääneet määräämättä. Yhtiö oli myös laiminlyönyt juomapakkausveron maksamisen. Asiassa on kysymys siitä, onko suomalainen juomapakkausverojärjestelmä EU-kansalaisia syrjivä, oliko Visnapuu menetellyt tahallisesti ja siitä oliko Visnapuun itsekriminointisuojaa loukattu.

Hovioikeus on pyytänyt EUT:lta ennakkoratkaisua muun muassa siitä, onko Suomen juomapakkausverojärjestelmä EU-oikeuden mukainen.

EUT:n tuomion 12.11.2015 mukaan suomalaista juomapakkausverojärjestelmää ei voida pitää muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneita toimijoita syrjivänä (tuomion 60, 65 ja 76 kohdat). Visnapuu on EUT:n tuomion perusteella myöntänyt vältetyn juomapakkausveron määräksi 5.233,52 euroa, minkä määrän käräjäoikeus oli katsonut vältettyjen juomapakkausverojen kokonaismääräksi.

Visnapuu on katsonut, ettei hän kuitenkaan ollut menetellyt tahallisesti toimiessaan kohdassa 1 kuvatulla tavalla. Hänen käsityksensä mukaan kysymys oli ollut etäostoista, koska alkoholijuomat oli maksettu Virossa ja omistusoikeus oli siirtynyt jo tällöin. Etäostossa verovastuussa oli tuotteen ostaja.

EU-maissa noudatettavan valmisteverotusjärjestelmän periaatteena on, että valmistevero maksetaan kulutusmaahan. Tämä ilmenee Neuvoston direktiivin 92/12/ETY (valmisteveron alaisia tuotteita koskevasta yleisestä järjes-

telmästä sekä näiden tuotteiden hallussapidosta, liikkumisesta ja valvonnasta) eli niin sanotun järjestelmädirektiivin 7 artiklasta. Artiklan 1 kohdan mukaan jos valmisteveron alaisia tuotteita, jotka on jo luovutettu kulutukseen yhdessä jäsenvaltiossa, pidetään hallussa kaupallisiin tarkoituksiin toisessa jäsenvaltiossa, valmisteverot on kannettava siinä jäsenvaltiossa, jossa näitä tuotteita pidetään hallussa. Samassa artiklassa säädetään tarkemmin muun muassa henkilöistä, joilta valmistevero kannetaan ja niistä velvollisuuksista, joita tulee noudattaa veron maksamisessa. Järjestelmädirektiivi on Suomessa implementoitu eli toimeenpantu valmisteverotuslailla.

Tekoaikana voimassa olleen valmisteverotuslain (1469/1994) 7 §:n 6 kohdan (756/2007) mukaan kaukomyynnillä tarkoitetaan myyntiä, jossa muu kuin valtuutettu varastonpitäjä, rekisteröity tai rekisteröimätön elinkeinonharjoittaja ostaa toisesta jäsenvaltiosta valmisteveron alaisia tuotteita, jotka kaukomyyjä tai joku tämän puolesta lähettää tai kuljettaa suoraan tai toisen jäsenvaltion kautta. Saman pykälän 6 a kohdan (756/2007) mukaan kaukomyyjällä tarkoitetaan myyjää, joka myy tuotteita Suomeen kohdan 6 mukaisesti.

Visnapuu on tunnustanut teonkuvauksen mukaisen menettelyn, jonka mukaan EIG on järjestänyt valmiste- ja juomapakkausveron alaisille alkoholijuomille kotiinkuljetuksen Virosta Suomeen. Hovioikeus katsoo, että kysymyksessä on ollut valmisteverotuslain tarkoittama kaukomyynti ja EIG on toiminut kaukomyyjänä.

Valmisteverotuslain 10 §:n mukaan jos kaukomyynnissä ei ole asetettu veroedustajaa, on kaukomyyjä verovelvollinen Suomessa vastaanotetuista tuotteista. Hovioikeus katsoo, että Visnapuu on ollut vastuussa valmisteveron suorittamisesta alkoholituotteista, joita hän on kuljettanut asiakkailleen Suomeen.

Visnapuu on tunnustanut, ettei hän ole edes yrittänyt selvittää verovelvollisuuttaan Suomen viranomaisilta. Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden ratkaisun perustelut Visnapuun selonottovelvollisuuden laiminlyönnistä. Visnapuun on siten selvitetty toimineen tahallisesti.

Visnapuu on toissijaisesti katsonut, että hänen itsekriminointisuojaansa oli loukattu.

Hovioikeus katsoo käräjäoikeuden tavoin, että veroilmoituksiin ja muihin hallinnollisiin ilmoitusvelvollisuuksiin liittyvä velvollisuus tietojen antamiseen ei itsessään loukkaa itsekriminointisuojaa ja että kuitenkin tilannetta voidaan arvioida toisin, jos hallinnollisen ilmoitusvelvollisuuden kanssa samanaikaisesti on vireillä samoja seikkoja koskeva rikostutkinta.

Tulli oli ottanut Visnapuun kuljettamia alkoholijuomia haltuun ensimmäisen kerran 9.7.2009 ja nämä juomat oli takavarikoitu 13.7.2009, jolloin Visnapuuhun kohdistuva rikostutkinta oli myös tullut vireille. Visnapuuhun voidaan siten katsoa kohdistetun rikosoikeudellisia toimenpiteitä 13.7.2009 alkaen. Kohdan 1 tekoaika on alkanut 24.6.2009, jolloin Visnapuuhun ei vielä ollut kohdistettu rikosoikeudellisia toimenpiteitä eikä Visnapuun it-

sekriminointisuojaa ollut tällöin loukattu. Hovioikeus katsoo, ettei itsekriminointisuoja ulotu tilanteeseen, jossa ilmoitusvelvollisuus laiminlyödään yhä uudelleen tuotaessa maahan alkoholituotteita, vaikka rikostutkinta olisi jo vireillä. Muussa tapauksessa tekijä saattaisi saada perusteetonta suojaa lainvastaiselle toiminnalleen koko rikosoikeudellisen menettelyn ajaksi.

Näillä ja käräjäoikeuden tuomiossa lausutuilla perusteilla hovioikeus katsoo, että Visnapuun menettely on täyttänyt veropetoksen tunnusmerkistön ja että veropetosta on pidettävä törkeänä. Käräjäoikeuden tuomiota ei ole syyksilukemisen tai vahingonkorvausvelvollisuuden osalta syytä muuttaa.

2. Alkoholirikos

2.1. Kysymyksenasettelu

Riidatonta on, ettei EIG:llä ollut alkoholilain 8 §:ssä edellytettyä lupaa alkoholijuomien maahantuonnin jälkeiseen luovuttamiseen ostajalle.

Visnapuu on katsonut, että alkoholijuomien omistusoikeus oli siirtynyt suomalaisille ostajille jo Virossa, koska alkoholijuomat oli maksettu Virossa toimivassa verkkokaupassa. Toimintaa ei näin ollen ollut voinut pitää alkoholin kiellettynä välittämisenä. Asiassa on ensin arvioitava, voiko Visnapuun teonkuvauksen mukainen menettely täyttää alkoholirikoksen tunnusmerkistön.

Jos Visnapuun menettelyn katsotaan täyttävän alkoholirikoksen tunnusmerkistön, niin seuraavaksi on arvioitava, onko alkoholilaissa säädettyä lupajärjestelmää pidettävä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen vastaisena.

Hovioikeus on pyytänyt EUT:lta ennakkoratkaisua siitä, estääkö SEUT 37 tai 34 artikla Suomea asettamasta vähittäismyyntilupavaatimuksen maahan tuojalle silloin, kun myyjä huolehtii alkoholijuomien kuljetuksesta ostajalle.

EUT on tuomiossaan 12.11.2015 katsonut, että asiaa tulee tarkastella maahan tuotujen alkoholijuomien laadusta riippuen joko SEUT 37 tai 34 artiklan pohjalta. Osa Visnapuun maahan tuomista alkoholijuomista on kuulunut yksinomaan Alkon vähittäismyyntimonopolin piiriin. Tältä osin on kysymys SEUT 37 artiklasta ja siitä, täyttääkö alkoholilain 13 §:ssä Alkolle annettu vähittäismyyntimonopoli 37 artiklan monopolille asettamat edellytykset. Jos näin on, Visnapuu on menettelyllään tältä osin syyllistynyt alkoholirikokseen, koska hän on alkoholilain 13 §:n vastaisesti myynyt Alkon vähittäismyyntimonopoliin kuuluvia alkoholijuomia suomalaisille kuluttajille.

Muiden alkoholijuomien eli niin sanottujen mietojen alkoholijuomien ja käymisteitse valmistettujen enintään 13 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäneiden viinien osalta on puolestaan kysymys SEUT 34 artiklan soveltamisesta. EUT on tuomiossaan katsonut, että vaatimus alkoholijuomien vähittäismyyntiluvasta toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelle myyjälle, joka järjestää kuljetuksen alkoholijuomille ostajan puolesta, on SEUT 34 artiklan tarkoittama tuonnin määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaava toimen-

pide (tuomio 12.11.2015, 108 kohta).

Syyttäjä on lausumassaan 13.10.2016 tarkentanut maahan tuotujen alkoholijuomien määriksi kohdassa 2
- käymisteitse valmistettuja enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäneitä alkoholijuomia 1.525,40 litraa,
- käymisteitse valmistettuja enintään 13 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäneitä alkoholijuomia 4.720 litraa ja
- muita kuin käymisteitse valmistettuja tai yli 13 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäneitä alkoholijuomia yhteensä 3.450,30 litraa.

Vaikka mainittu vähittäismyyntilupajärjestelmä on katsottu tuonnin määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaavaksi toimenpiteeksi, se voi olla oikeutettu SEUT 36 artiklan poikkeusperusteella. EUT on tuomiossaan 12.11.2015 katsonut, että SEUT 34 ja 36 artiklat eivät ole esteenä vähittäismyyntilupajärjestelmälle, kunhan tämä säännöstö on sellainen, että sillä voidaan taata tavoitellun päämäärän toteuttaminen eli tässä tapauksessa kansanterveyden ja yleisen järjestyksen suojelu, tätä päämäärää ei voida saavuttaa vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä vähintään yhtä tehokkaasti eikä kyseinen säännöstö ole mielivaltaisen syrjinnän keino tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peitelty rajoitus, minkä selvittäminen on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana.

Seuraavaksi on näin ollen arvioitava, ovatko alkoholilain määräykset vähittäismyyntiluvasta tarpeen kansanterveyden ja yleisen järjestyksen suojelemiseksi ja voidaanko nämä päämäärät saavuttaa vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä vähintään yhtä tehokkaasti kuin voimassa olevilla alkoholilain säännöksillä. Jos katsottaisiin, että vähemmän rajoittava järjestelmä ei ole mahdollinen, niin vielä olisi arvioitava, ovatko kyseiset säännökset mielivaltaisen syrjinnän keino tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peitelty rajoitus.

2.2. Menettelyn tunnusmerkistönmukaisuus

Lievemmän lain periaatteen vuoksi asiassa on sovellettava tekoajan jälkeen 1.11.2009 voimaan tullutta rikoslain 50 a luvun (641/2009) 1 §:ää kuten käräjäoikeus on tehnyt.

Mainitun pykälän mukaan alkoholirikoksesta tuomitaan muun muassa se, joka alkoholilain vastaisesti tuo maahan alkoholijuomaa, myy, välittää tai muutoin toiselle luovuttaa alkoholijuomaa tai pitää hallussaan tai kuljettaa alkoholijuomaa myyntitarkoituksessa.

Alkoholilain 8 §:n 1 momentin mukaan alkoholijuomia saa tuoda maahan ilman erillistä maahantuontilupaa muun muassa kaupalliseen tarkoitukseen. Kaupallisessa tarkoituksessa alkoholijuomia käyttävä tarvitsee kuitenkin saman säännöksen mukaan maahan tuotavan alkoholijuoman osalta toimintaansa erillisen luvan. Tällainen lupa on esimerkiksi alkoholilain 14 §:n 1 momentissa tarkoitettu vähittäismyyntilupa. Säännöksen mukaan käymisteitse valmistetun enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän alkoholijuoman vähittäismyyntiä saa alkoholiyhtiön lisäksi harjoittaa se, jolle lupaviranomainen on myöntänyt tätä koskevan vähittäismyyntiluvan.

Visnapuu on kertonut, ettei hänellä ole ollut eikä hän ole yrittänyt hankkia mainittua lupaa toimintaansa varten.

Visnapuu ei ole tuonut alkoholijuomia Suomeen omaa käyttöään varten, vaan tuonti on tapahtunut kaupallisessa tarkoituksessa. Visnapuu on myynyt ja kuljettanut sekä Alkon yksinmyyntioikeuden piiriin että vähittäismyyntilupasääntelyn piiriin kuuluvia alkoholijuomia suomalaisille kuluttajille ilman alkoholilain 14 §:ssä säädettyä lupaa. Alkon vähittäismyyntimonopoliin kuuluvien juomien osalta lupaa ei ole edes ollut mahdollista saada. Visnapuu on näin menetellessään toiminut alkoholilain säännösten vastaisesti ja syyllistynyt lähtökohtaisesti alkoholirikokseen.

Visnapuu on väittänyt, että alkoholijuomien omistusoikeus on siirtynyt ostajille jo Virossa ja näin ollen hänen toimintaansa ei ole voinut pitää alkoholin kiellettynä välittämisenä. Omistusoikeuden siirtymisellä ei ole tässä tapauksessa merkitystä tunnusmerkistön täyttymisen kannalta, koska etämyyjä ei voi laillisesti tuoda Suomeen alkoholijuomia kaupallisessa tarkoituksessa ilman vähittäismyyntilupaa. Joka tapauksessa hovioikeus katsoo, että omistusoikeus alkoholijuomiin on siirtynyt ostajille vasta hallinnan luovutuksella Suomessa, vaikka maksutapahtuma on tehty Virossa. Myös EUT on ennakkoratkaisussaan 12.11.2015 hyväksynyt sen lähtökohdan, että etämyynti eli alkoholijuomien kuljettaminen myyjän toimesta on Suomen lainsäädännön mukaan kiellettyä niin kotimaisille kuin muidenkin jäsenvaltioiden toimijoille kiinnittämättä huomiota omistusoikeuden siirtymiseen (tuomio 120 ja 129 kohdat).

2.3. Alkon monopoli ja SEUT 37 artiklan edellytykset

Syyttäjä on tarkentanut maahan tuotujen Alkon vähittäismyyntimonopoliin kuuluneiden alkoholijuomien määräksi yhteensä 3.450,30 litraa. Alkoholilain 13 §:n 1 momentin mukaan alkoholiyhtiöllä on 14 §:ssä tarkoitettua luvanvaraista myyntiä lukuun ottamatta yksinoikeus harjoittaa alkoholijuomien vähittäismyyntiä. Näiden maahan tuotujen väkevien alkoholijuomien osalta on kysymys siitä, täyttääkö alkoholilaissa Alkolle annettu vähittäismyyntimonopoli SEUT 37 artiklan monopolille asettamat edellytykset.

SEUT 37 artiklan mukaan jäsenvaltiot mukauttavat kaupallisia valtion monopolejaan niin, että tavaroiden hankintaa tai myyntiä koskevissa ehdoissa ei syrjitä jäsenvaltioiden kansalaisia. EUT:n oikeuskäytännössä on katsottu artiklan edellyttävän sitä, että monopolin rakenne ja toiminta järjestetään siten, että jäsenvaltioiden kansalaisten syrjintä tavaroiden hankintaa tai myyntiä koskevissa ehdoissa suljetaan pois niin, ettei toisista jäsenvaltioista tuotavien tavaroiden kauppaa kohdella oikeudellisesti tai tosiasiallisesti huonommin kuin kotimaisten tavaroiden kauppaa ja ettei jäsenvaltioiden talouksien välinen kilpailu vääristy (Franzén, C-189/95, EU:C:1997:504, 40 kohta).

Hovioikeus katsoo, että Alkon monopoli täyttää nämä edellytykset. Asiassa ei ole väitettykään, että Alko suosisi kotimaisia toimijoita tavaroiden han-

kintaa tai myyntiä koskevissa ehdoissaan siten, että toisista jäsenvaltioista tuotavien tavaroiden kauppaa kohdeltaisiin oikeudellisesti tai tosiasiallisesti huonommin kuin kotimaisten tavaroiden kauppaa.

Tapauksessa Franzén EUT on myös katsonut, että alkoholijuomien vähittäismyyntiä koskeva kielto on luonnollinen seuraus monopolin olemassaolosta, eikä sillä voida tästä syystä katsoa olevan unionin sisäistä kauppaa rajoittavia vaikutuksia (39 kohta).

Jos Alkon vähittäismyyntimonopoliin kuuluvien tuotteiden etämyynti suomalaisille kuluttajille sallittaisiin toisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneille toimijoille, tulisi se sallia myös Suomeen sijoittautuneille toimijoille. Käytännössä tämä tarkoittaisi olemassa olevan monopolin poistamista, mitä SEUT 37 artikla ei EUT:n oikeuskäytännön mukaan vaadi (asia 59/75 Manghera ym., tuomio 3.2.1976, Kok. 1976, s. 91, 9 kohta; asia 91/78, Hansen, tuomio 13.3.1979, Kok. 1979, s. 935, 8 kohta; asia 78/82 komissio v. Italia, tuomio 7.6.1983, Kok. 1983, s. 1955, 11 kohta; asia C-347/88, komissio v. Kreikka, tuomio 13.12.1990, Kok. 1990, s. I-4747, 42 kohta ja asia C-387/93, Banchero, ns. Banchero II, tuomio 14.12.1995, Kok. 1995, s. I-4663, 27 kohta). Hovioikeus katsoo, ettei Alkon vähittäismyyntimonopoliin alkoholilain 13 §:n mukaan kuuluvien alkoholijuomien etämyynnin kielto ole ristiriidassa SEUT 37 artiklan kanssa.

2.4. SEUT 36 artiklassa tarkoitetun oikeutuksen olemassaolo

2.4.1. SEUT 36 artikla ja EUT:n oikeuskäytäntö

Muiden kuin Alkon vähittäismyyntimonopoliin yksinomaan kuuluvien alkoholijuomien osalta on kysymys SEUT 34 ja 36 artiklojen soveltamisesta. SEUT 34 artiklan mukaan jäsenvaltioiden väliset tuonnin määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet ovat kiellettyjä.

EUT on tuomiossaan 12.11.2015 katsonut, että vaatimus alkoholijuomien vähittäismyyntiluvasta toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelle myyjälle, joka järjestää kuljetuksen alkoholijuomille ostajan puolesta, on SEUT 34 artiklan tarkoittama tuonnin määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaava toimenpide (tuomion 108 kohta).

SEUT 36 artiklan mukaan mitä 34 ja 35 artiklassa määrätään, ei estä sellaisia tuontia, vientiä tai kauttakuljetusta koskevia kieltoja tai rajoituksia, jotka ovat perusteltuja julkisen moraalin, yleisen järjestyksen tai turvallisuuden kannalta, ihmisten, eläinten tai kasvien terveyden ja elämän suojelemiseksi, taiteellisten, historiallisten tai arkeologisten kansallisaarteiden suojelemiseksi taikka teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi. Nämä kiellot tai rajoitukset eivät kuitenkaan saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen.

EUT:n vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että tavaroiden vapaan liikkuvuuden rajoittaminen voidaan katsoa perustelluksi jonkin SEUT 36 artiklassa mainitun yleistä etua koskevan syyn tai pakottavien vaatimusten takia. Kummassakin tapauksessa kansallisen toimenpiteen on oltava sellai-

nen, että sillä voidaan taata sillä tavoitellun päämäärän toteuttaminen, eikä sillä saada ylittää sitä, mikä on tarpeen tämän päämäärän saavuttamiseksi (tuomio 12.11.2015, 110 kohta).

EUT:n oikeuskäytännössä on myös todettu, että lainsäädäntö, jonka tavoitteena on alkoholin kulutusta ohjaamalla ehkäistä alkoholipitoisista aineista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja ja jolla pyritään näin ollen torjumaan alkoholin väärinkäyttöä, on SEUT 36 artiklassa tunnustettujen kansanterveyteen ja yleiseen järjestykseen liittyvien syiden mukainen (tuomio 12.11.2015, 115 kohta).

Jotta kansanterveyteen ja yleiseen järjestykseen liittyvillä syillä voitaisiin oikeuttaa sen kaltainen rajoitus, jota pääasiassa kyseessä oleva lupajärjestelmä merkitsee, on kuitenkin tarpeen, että kyseessä oleva toimenpide on oikeasuhteinen tavoiteltuun päämäärään nähden ja että se ei ole mielivaltaisen syrjinnän keino tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peitelty rajoitus (tuomio 12.11.2015, 116 kohta).

Oikeasuhteisuuden osalta kansallisten viranomaisten on osoitettava, että jäsenvaltion lainsäädäntö on tarpeen esitetyn tavoitteen saavuttamiseksi ja että tätä tavoitetta ei voitaisi saavuttaa kielloin tai rajoituksin, jotka eivät ole yhtä laajoja tai joilla unionin sisäistä kauppaa rajoitetaan vähemmän (tuomio 12.11.2015, 117 kohta).

Jos kansallinen toimenpide liittyy kansanterveyteen, on otettava huomioon se, että ihmisten terveyden ja hengen suojaaminen on EUT-sopimuksessa suojelluista oikeushyvistä ja intresseistä tärkein ja että jäsenvaltioiden asiana on päättää siitä tasosta, jolla ne aikovat suojella kansanterveyttä, ja siitä tavasta, jolla kyseinen taso on saavutettava. Koska tämä taso voi vaihdella jäsenvaltiosta toiseen, jäsenvaltioille on tältä osin myönnettävä harkintavaltaa (tuomio 12.11.2015, 118 kohta).

Näin ollen on selvitettävä, onko kyseessä oleva lupajärjestelmä sellainen, että sillä voidaan taata kansanterveyden ja yleisen järjestyksen suojelua koskevan tavoitteen toteuttaminen, ja voidaanko tämä tavoite saavuttaa vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä vähintään yhtä tehokkaasti (tuomio 12.11.2015, 119 kohta). Jos näin ei voida toimia, on vielä tarpeen arvioida, ettei tällainen lupajärjestelmä ole mielivaltaisen syrjinnän keino tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peitelty rajoitus, kuten SEUT 36 artiklassa edellytetään (tuomion 123 kohta).

2.4.2. Alkoholilain 14 §:n 1 momentin mukainen vähittäismyyntilupajärjestelmä (miedot alkoholijuomat)

Syyttäjä on tarkentanut maahan tuotujen käymisteitse valmistettujen enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäneiden alkoholijuomien määräksi 1.525,40 litraa. Asiassa on seuraavaksi tarkasteltava, onko vaatimus alkoholijuomien vähittäismyyntiluvasta näiden mietojen alkoholijuomien osalta oikeutettavissa SEUT 36 artiklan mukaisesti, vaikka tällainen vähittäismyyntilupavaatimus onkin tuonnin määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaava toimenpide.

Alkoholilain 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on alkoholin kulutusta ohjaamalla ehkäistä alkoholipitoisista aineista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Lain esitöiden (HE 119/1994 vp s. 29) mukaan pyrittäessä ehkäisemään alkoholipitoisista aineista aiheutuvia haittoja, on keskeisessä asemassa väestön alkoholin kulutuksen ohjaaminen alhaisempaan kokonaiskulutukseen yleensä ja lisäksi alhaisempaan kulutukseen yksittäisillä käyttökerroilla.

Lain 14 §:n 1 momentin mukaan käymisteitse valmistetun enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän alkoholijuoman vähittäismyyntiä saa alkoholiyhtiön lisäksi harjoittaa se, jolle lupaviranomainen on myöntänyt tätä koskevan vähittäismyyntiluvan. Edelleen lain 14 §:n 3 momentin mukaan alkoholijuoman vähittäismyyntilupa voidaan myöntää sille, jolla harkitaan olevan tähän toimintaan tarvittavat edellytykset ja vaadittava luotettavuus. Pykälän 4 momentissa säädetään siitä, että vähittäismyyntiä saa harjoittaa vain lupaviranomaisen hyväksymässä myyntipaikassa, joka paikan sijainnin ja myyntitilojen sekä toiminnan osalta on asianmukainen ja jossa myynti on järjestetty niin, että tehokas valvonta on mahdollinen.

Alkoholilain vähittäismyyntilupajärjestelmällä valvotaan sitä, että vähittäismyyjät noudattavat alkoholijuomien myyntiä koskevia säännöksiä, muun muassa velvollisuutta harjoittaa myyntiä vain sallittuna aikana, kieltoa myydä alle 18-vuotiaille tai päihtyneille henkilöille. Hovioikeus toteaa, että vähittäismyyntijärjestelmän mainittujen velvollisuuksien ja kieltojen tavoitteena on sinänsä hyväksyttävästi ehkäistä alkoholipitoisista aineista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja eli taata kansanterveyden ja yleisen järjestyksen suojelua koskevan tavoitteen toteuttaminen. Vähittäismyyntilupajärjestelmää voidaan näin ollen pitää lähtökohtaisesti SEUT 36 artiklan mukaisena.

Velvollisuus harjoittaa myyntiä vain lupaviranomaisen hyväksymässä myyntipaikassa estää alkoholilain 14 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitetun luvan saaneita henkilöitä harjoittamasta alkoholijuomien etämyyntiä siten, että he huolehtivat kyseisten juomien kuljetuksesta tai antavat sen kolmannen tehtäväksi. Kiinteän myyntipaikan vaatimus estää alkoholin vähittäismyynnin myös niiltä toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneilta toimijoilta, jotka haluaisivat tuoda alkoholijuomia suomalaisille asiakkaille tilanteessa, jossa myyjä huolehtii juomien kuljetuksesta tai antaa sen kolmannen tehtäväksi.

Asiassa on seuraavaksi arvioitava, voidaanko alkoholilain tavoitteet ja muun muassa alkoholijuomien myynnin tehokas valvonta toteuttaa vähintään yhtä tehokkaasti sellaisella lupajärjestelmällä, jossa ei edellytettäisi, että (mietojen) alkoholijuomien vähittäismyyntiä voidaan harjoittaa vain viranomaisten hyväksymässä myyntipaikassa ja joka näin ollen rajoittaisi unionin sisäistä kauppaa vähemmän kuin nykyinen järjestelmä.

Hovioikeus toteaa, että kiinteän myyntipaikan vaatimus edesauttaa tehokkaan viranomaisvalvonnan toteuttamista ja alkoholilain tavoitetta ehkäistä alkoholijuomista aiheutuvia haittoja. Syyttäjä on katsonut, että vähittäismyyntilupajärjestelmä on oikeutettu SEUT 36 artiklan perusteella ja että

etämyynnin salliminen ilman kiinteän myyntipaikan vaatimusta toisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneille toimijoille synnyttäisi uuden alkoholijuomien myyntikanavan, johon ei kohdistuisi mitään viranomaisvalvontaa.

Visnapuu on puolestaan vedonnut siihen, että alkoholijuoman kuljetuksen järjestämisellä ei ole merkitystä alkoholihaittojen lisääntymisen kannalta.

Alkoholilain 8 §:n mukaan alkoholijuomia voi tuoda maahan omaa kulutuskäyttöä varten ilman erillistä maahantuontilupaa. Mitään muutakaan lupaa ei edellytetä toisin kuin kaupallisessa tarkoituksessa alkoholijuomia maahan tuovalta ja käyttävältä taholta. Se, että maahan tuonnin on katsottu tapahtuvan omaan kulutuskäyttöön, on edellyttänyt sitä, että ostaja itse järjestää myös juomien kuljetuksen.

Hovioikeus katsoo, että mietojen alkoholijuomien kotiin toimittaminen ostajille myyjän toimesta vapaasti ilman vähittäismyyntilupaa ja siihen liittyvää valvontaa helpottaisi alkoholijuomien ostamista siten, että alkoholin kulutus ja alkoholista aiheutuvat haitat voisivat lisääntyä merkittävästi. Tämä myös synnyttäisi syyttäjän kuvaamalla tavalla uuden alkoholijuomien myyntikanavan, johon ei kohdistuisi mitään viranomaisvalvontaa. Valvomaton myyntikanava voisi merkittävästi lisätä pyrkimystä tuoda maahan alkoholijuomia tarkoituksin välttää valmiste- ja juomapakkausverojen suorittaminen ja mahdollistaisi näin alkoholijuomien tarjoamisen kuluttajalle edullisemmin. Tämä voisi tosiasiassa lisätä kulutusta merkittävästi. Alkoholiveron laskun on todettu vaikuttaneen huomattavasti alkoholin kokonaiskulutuksen ja alkoholihaittojen kasvuun (HE 84/2008 vp, s. 4). Myös esimerkiksi alkoholijuomien toimittaminen alaikäisille mahdollistuisi. Tämän vuoksi vähittäismyyntilupajärjestelmä ja siihen liittyvä valvonta ovat tarpeen kansanterveyden ja yleisen järjestyksen suojelua koskevan tavoitteen toteuttamiseksi.

Hovioikeus kuitenkin katsoo, että lupajärjestelmää muuttamalla myynti ilman kiinteää toimipaikkaa eli käytännössä etämyynti on mahdollista saattaa tehokkaan viranomaisvalvonnan piiriin. Etämyynnille on mahdollista asettaa samat edellytykset kuin muulle vähittäismyynnille muun muassa sallitusta alkoholijuomien myynti- tai toimitusajasta, nuorten henkilöiden henkilöllisyyden tarkistamisesta ja myyntikiellosta päihtyneille. Etämyyntiin voidaan asettaa myös muusta vähittäismyynnistä poikkeavia alkoholilain tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeelliseksi katsottuja lisävaatimuksia.

Yhteenvetona hovioikeus toteaa, että kansanterveyden ja yleisen järjestyksen suojelu voidaan saavuttaa myös vähemmän unionin sisäistä kauppaa rajoittavalla lupajärjestelmällä vähintään yhtä tehokkaasti.

2.4.3. Alkoholilain 14 §:n 2 momentin mukainen poikkeus vähittäismyyntimonopolista (tilaviinit)

Alkoholilain 14 §:n 2 momentin mukaan käymisteitse valmistetun enintään 13 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän alkoholijuoman vähittäismyyntiä saa alkoholiyhtiön lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön määräämin ehdoin lupaviranomaisen luvalla harjoittaa se, jolle on myönnetty lupa

kyseisen tuotteen valmistamiseen.

Tämä vähittäismyyntilupamahdollisuus merkitsee edellisen alaotsikon alla käsitellyn saman pykälän 1 momentin (miedot alkoholijuomat) ohella poikkeusta Alkon vähittäismyyntimonopoliin.

EUT on ennakkoratkaisussaan 12.11.2015 katsonut, että tämä poikkeus, jota voidaan soveltaa vain Suomeen sijoittautuneiden valmistajien hyväksi, voisi johtaa käymisteitse valmistettujen enintään 13 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien kotimaisen tuotannon suojelemiseen. Tällaisen vaikutuksen olemassaolo ei kuitenkaan riitä päätelmään, jonka mukaan kansanterveyttä ja yleistä järjestystä koskevien syiden, joihin Suomen viranomaiset ovat vedonneet, varsinainen tarkoitus on sivuutettu ja niitä käytetään siten, että muista jäsenvaltioista peräisin olevia tavaroita syrjitään (tuomio 126 kohta).

Suomen hallituksen antaman selvityksen mukaan kyseisen lupajärjestelmän tarkoituksena on kansanterveyttä ja yleistä järjestystä koskevien syiden lisäksi edistää matkailua siltä osin kuin järjestelmällä on tarkoitus antaa rajalliselle määrälle Suomeen sijoittautuneita alkoholijuomien valmistajia, jotka käyttävät perinteisiä käsiteollisuusmenetelmiä, mahdollisuus myydä tuotantoaan itse tuotantopaikalla. Suomen hallitus mainitsi esimerkkeinä tiettyjä Suomen alueella sijaitsevilla tiloilla valmistettuja marjaviinejä, joita kuluttajilla on mahdollisuus ostaa itse tuotantopaikalta. Suomen hallitus totesi lisäksi, ettei sillä ole toimivaltaa antaa muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneille alkoholijuomien valmistajille lupaa myydä tuotantoaan itse tuotantopaikalla, joka siis näissä tapauksissa sijaitsee Suomen alueen ulkopuolella (tuomio 12.11.2015, 127 kohta).

Suomessa on jonkin verran viinitilayrityksiä, jotka myyvät erilaisia marja- ja hedelmäviinejä, kuohuviinejä, siidereitä sekä mehuja. Tuotteiden myyntioikeus on rajoitettu valmistajan kiinteään myyntipisteeseen, eikä tilaviinejä saa kuljettaa asiakkaille kotiin eli niiden myynti on kielletty kotimaisilta toimijoilta vastaavissa olosuhteissa kuin Visnapuu on myynyt alkoholijuomia. Tuotteet valmistetaan marjoista ja hedelmistä. Hovioikeus katsoo, etteivät kotimaiset marja- ja hedelmäviinit tuoteryhmänä kilpaile perinteisten viinirypäleistä valmistettujen viinien kanssa. Hovioikeus edelleen katsoo, että kotimaisten tilaviinien myynti on niin pienimuotoista ja paikallista ja näin ollen niin rajallista, ettei tällä vähittäismyyntimonopolipoikkeuksella voida katsota olevan kotimaisen tuotannon suosimistarkoitusta eikä se ole myöskään mielivaltaisen syrjinnän keino tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peitelty rajoitus.

2.5. Alkoholin määrä syytteen osalta

Alkoholijuomien määrän osalta Visnapuu on vedonnut siihen, että tullin häneltä takavarikoimien juomien määrä tulee vähentää kokonaismäärästä.

Tuodessaan alkoholijuomia Suomeen toisesta jäsenvaltiosta Visnapuu ei ole vielä tarvinnut maahantuontiin erityistä lupaa, eikä hän tämän puolesta olisi syyllistynyt alkoholirikokseen vielä tässä vaiheessa. Hovioikeus toteaa, että

Visnapuu on kuitenkin myynyt suomalaisille kuluttajille myös tullin takavarikoimat alkoholijuomat rikoslain 50 a luvun 1 §:n tarkoittamalla tavalla eikä niiden osuutta siten ole syytä vähentää syyksi luettavien alkoholijuomien kokonaismäärästä.

2.6. Yhteenveto ja johtopäätökset

Hovioikeus on edellä katsonut, että Alkon monopoli on SEUT 37 artiklan mukainen ja että alkoholilain 14 §:n 2 momentin tarkoittama tilaviinejä koskeva poikkeus Alkon yksinoikeuteen harjoittaa alkoholijuomien vähittäismyyntiä ei ole muista jäsenvaltioista peräisin olevien tavaroiden syrjintää tai kotimaisen tuotannon välillistä suosintaa SEUT 36 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Hovioikeus toteaa, että yhteisön oikeus ei aseta estettä tuomita Visnapuuta rangaistukseen alkoholirikoksesta siltä osin, kuin hän on tuonut maahan käymisteitse valmistettuja enintään 13 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäneitä alkoholijuomia ja muita kuin käymisteitse valmistettuja tai yli 13 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäneitä alkoholijuomia.

EUT on todennut, ettei kansallisilla viranomaisilla ole oikeutta määrätä rangaistusta sellaisen oikeussäännön noudattamatta jättämisestä, joka ei ole yhteisön oikeuden mukainen (Sagulo, Brenca ja Bakhouche, C 8/77, EU:C:1977:131, 6 kohta). EUT on vahvistanut tämän EU-oikeuden etusijaan liittyvän kantansa myöhemmin tapauksessa Pieck (C-157/79, EU:C:1980:179, 16 kohta).

Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2006:1 on ollut käsillä tilanne, jossa rikosoikeudellinen vastuu on syytteessä osaltaan perustettu työturvallisuuslain oikeussääntöihin, jotka eivät olleet olleet yhteisön oikeuden mukaisia. EUT totesi korkeimman oikeuden pyytämässä ennakkoratkaisussa, että koneen maahantuojalle ei saanut asettaa velvollisuutta varmistua koneen täyttävän konedirektiivin 98/37/EY säätämät olennaiset turvallisuus- ja terveysvaatimukset silloin, kun kone oli (toisessa jäsenvaltiossa) varustettu CE-merkillä ja EY-vaatimustenmukaisuustodistuksella. Korkein oikeus katsoi, ettei syytteessä kuvattua velvollisuutta varmistua koneen turvallisuudesta ja määräystenmukaisuudesta voitu asettaa A:n rikosoikeudellisen vastuun perustaksi ja syytteet työturvallisuusrikoksesta ja vammantuottamuksesta oli tältä osin hylättävä. (kohdat 19, 21, 37 ja 39)

Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa asetelma poikkeaa osittain edellä selostetun EUT:n oikeuskäytännön ja korkeimman oikeuden ennakkoratkaisun tarkoittamista tilanteista. Käräjäoikeus on tuominnut Visnapuun alkoholirikoksesta hänen rikottuaan muun muassa velvollisuuttaan hankkia alkoholilain mukainen lupa toimintaansa. Hovioikeus on edellä katsonut, että suomalainen niin sanottuja mietoja alkoholijuomia koskeva lupajärjestelmä ei nykyisessä muodossaan ole täyttänyt SEUT 36 artiklan vaatimuksia, mutta lupajärjestelmää ei tarvitse kokonaan poistaa yhteisön oikeuden vastaisena, vaan lupajärjestelmää mukauttamalla se voidaan saattaa yhteisön oikeuden mukaiseksi.

Visnapuu on joka tapauksessa laiminlyönyt velvollisuutensa hankkia alkoholilain tarkoittaman luvan.

Vaatimus vähittäismyyntiluvasta ei kuitenkaan ole ollut kaikilta osiltaan yhteisöoikeuden mukainen ja Visnapuulla ei olisi ollut mahdollisuutta tämän yhteisöoikeuden vastaisuuden vuoksi saada lupaa toimintaansa mietojen alkoholijuomien toimittamiseksi asiakkaille, vaikka hän olisi lupaa hakenutkin. Hovioikeus katsoo, että tässäkään tilanteessa alkoholilain säännösten noudattamatta jättämisestä ei voida tuomita rangaistusta. Syytteessä kuvattua velvollisuutta ei siten voida asettaa rikosoikeudellisen vastuun perustaksi siltä osin kuin Visnapuu on käräjäoikeudessa tuomittu käymisteitse valmistettujen enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäneiden alkoholijuomien myymisestä ja välittämisestä suomalaisille ostajille.

2.7. Syyksilukeminen kohdassa 2

Visnapuu on syyllistynyt kohdassa 2 rikoslain 50 a luvun 1 §:n 2 ja 3 kohtien mukaiseen alkoholirikokseen, josta syyttäjä on vaatinut hänelle rangaistusta siten, että Visnapuu on myynyt
- käymisteitse valmistettuja enintään 13 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäneitä alkoholijuomia 4.720 litraa ja
- muita kuin käymisteitse valmistettuja tai yli 13 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäneitä alkoholijuomia yhteensä 3.450,30 litraa.

3. Rangaistusseuraamus

Huomioon ottaen syytteen osittainen hylkääminen Visnapuulle tulevaa yhteistä rangaistusta on vastaavasti alennettava. Oikeudenmukainen seuraamus rikosten vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen sekä siitä ilmenevään Visnapuun syyllisyyteen on kuusi kuukautta vankeutta. Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden perustelut rangaistuslajin valinnasta.

4. Vahingonkorvaus

Visnapuu on myöntänyt vältettyjen verojen kokonaismääräksi 70 prosenttia tullin vaatimista vahingonkorvausmääristä. Tullin alkuperäinen vahingonkorvausvaatimus on perustunut tullin 17.4.2012 antamaan arvioverotuspäätökseen Nro 7/332/12-11 ollen yhteensä 32.995,99 euroa. Tämä määrä ei ole sisältänyt tullin Visnapuulta takavarikoimia juomia. Arvioverotuspäätöksestä ilmenee, että maksamattomien verojen määrä on selvitetty yhtiön kirjanpitoaineistosta löytyneiden asiakastilausten perusteella. Hovioikeus katsoo kuten käräjäoikeus, että kun Visnapuun kertomusta siitä, että osa alkoholijuomien ostajista oli saanut juomat haltuunsa jo Virossa, ei ole osoitettu vääräksi, Visnapuun myöntämää vahingonkorvauksen määrää on pidettävä oikeana.

Käräjäoikeus on tuominnut vahingonkorvauksen Visnapuun syytteen osalta myöntämien määrien perusteella. Tämä määrä on sisältänyt myös tullin takavarikoimien juomien osuuden, joista tulli ei ole vaatinut vahingonkorvausta. Tuomittua vahingonkorvausta on siten alennettava.

Tullin esittämästä vahingonkorvausvaatimuksesta 70 prosenttia on 23.097,19 euroa, mikä määrä Visnapuun on myöntämisensä perusteella kor-

vattava valtiolle.

5. Oikeudenkäyntikulut

5.1. Palkkion korottaminen ja oikeusavun jatkaminen

Hovioikeus on 31.10.2016 määrännyt varatuomari Petteri Snellin Visnapuun puolustajaksi 26.9.2012 lukien. Snell on vaatinut palkkion korottamista 20 prosentilla. Snell on myös pyytänyt oikeusavun jatkamista kattamaan oikeusapulain 5 §:n tarkoittaman 80 tunnin rajan ylittävät toimenpiteet.

Hovioikeus katsoo, että asiassa on oikeusavun palkkioperusteista annetun valtioneuvoston asetuksen 8 §:n 2 kohdassa tarkoitetulla perusteella edellytykset korottaa puolustajan palkkiota.

Puolustajan palkkiosta määrätään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun 10 §:ssä. Pykälässä ei ole viittaussäännöstä oikeusapulain 5 §:ään ja lain esitöiden (HE 82/2001 vp, s. 123) mukaan oikeusapulakiin ehdotettua avustajan toimenpiteitä koskevaa tuntimääräistä kattosäännöstä ei sovelleta puolustajan, asianomistajan oikeudenkäyntiavustajan tai tukihenkilön palkkioon. Oikeusavun jatkamismääräykselle ei näin ollen ole tarvetta.

5.2. Puolustajan palkkio

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun 10 §:n 1 momentin mukaan puolustajalle maksetaan valtion varoista palkkio ja korvaus noudattaen soveltuvin osin, mitä oikeusapulain 17 ja 18 §:ssä säädetään avustajan palkkioista ja korvauksista.

Oikeusapulain 17 §:n mukaan yksityiselle avustajalle vahvistetaan kohtuullinen palkkio tarpeellisista toimenpiteistä niihin käytetyn ajan perusteella ja välttämättömästä matkustamisesta johtuvasta ajanhukasta sekä korvaus kuluista. Valtioneuvoston asetuksen oikeusavun palkkioperusteista 4 §:n mukaan valmistautumisesta palkkio maksetaan sen ajankäytön perusteella, jota voidaan pitää asian laatuun ja laajuuteen sekä suoritettuihin toimenpiteisiin nähden hyväksyttävänä.

Snell on pyytänyt, että hänelle maksetaan palkkioksi Visnapuun puolustamisesta hovioikeudessa 254,50 tunnin työmäärän perusteella 33.594 euroa, matka-ajalta 880 euroa ja matkakuluina 2.500 euroa sekä arvonlisäveron osuutena 8.620,32 euroa.

Syyttäjä on paljoksunut valmistautumiseen käytettyä aikaa.

Hovioikeus toteaa, että asia on ollut laadultaan ja laajuudeltaan poikkeuksellinen ja valmistautuminen muun muassa EU-tuomioistuimen istuntoon on vaatinut tavallista enemmän aikaa. Snellin valmistautumiseen ja erityisesti erilaisiin lausumiin perehtymiseen käyttämää aikaa voidaan kuitenkin pitää liiallisena. Hovioikeus hyväksyy palkkion maksamisen korotettuna yhteensä 208 tunnilta, joka sisältää EU-tuomioistuimen suullisen käsittelyn

4 tuntia, hovioikeuden pääkäsittelyn 4 tuntia ja valmistautumiseen käytetyn kohtuulliseksi katsotun ajan 200 tuntia sekä matkustamiseen käytetyn ajan 8 tuntia ilman tuntipalkkion korotusta. Lisäksi maksetaan korvaus kuluista vaaditun mukaisesti.

Tuomiolauselma

Muutokset käräjäoikeuden tuomioon:

Rangaistusseuraamukset

Yhteinen rangaistus
Syyksi luetut rikokset 1-2
6 kuukautta vankeutta
Vankeusrangaistus on ehdollinen.
Koeaika on päättynyt 30.6.2014.
Syyksilukemista on muutettu.

Korvausvelvollisuus

Valev Visnapuu velvoitetaan käräjäoikeuden tuomitseman vahingonkorvauksen sijasta suorittamaan valtiolle 23.097,19 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen 18.8.2009 lukien.

Tuomitusta vahingonkorvauksesta on vähennettävä, mitä verosta on mahdollisesti saatu perittyä hallinnollisessa järjestyksessä.

Muilta osin käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta.

Oikeudenkäyntiä hovioikeudessa koskevat lausunnot

Valev Visnapuu velvoitetaan maksamaan valtiolle korvausta oikeudenkäyntikuluista hovioikeudessa 1.000 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen siitä lukien, kun kuukausi on kulunut hovioikeuden tuomion antamisesta.

Valtion varoista maksetaan varatuomari Petteri Snellille palkkioksi Valev Visnapuun puolustamisesta hovioikeudessa 28.336 euroa, kuluina 2.500 euroa ja arvonlisäveron osuutena 7.400,64 euroa, mitkä määrät jäävät Visnapuun taloudelliset olot huomioon ottaen valtion vahingoksi.

Muutoksenhaku

Muutosta tähän ratkaisuun saadaan hakea korkeimmalta oikeudelta valittamalla vain, jos korkein oikeus niillä erityisillä perusteilla, jotka ilmenevät oheisesta valitusosoituksesta, myöntää valitusluvan.

Valitusosoituksessa tarkoitettu määräaika valitusluvan pyytämiseen ja valituksen tekemiseen päättyy 26.6.2017.

Helsingin hovioikeuden puolesta:

Asian ovat ratkaisseet: hovioikeudenneuvos Marjatta Möller
hovioikeudenneuvos Åsa Nordlund
määräaikainen hovioikeudenneuvos Caritha Aspelin

Valmistelija: hovioikeuden esittelijä Hanna Laine

Ratkaisu on yksimielinen.

LIITE 1
(Helsingin hovioikeuden ratkaisu asiassa R12/2908)

HELSINGIN KÄRÄJÄOIKEUS
7/1 Os.

TUOMIO 12/8629
Annettu kansliassa klo 13
26.9.2012
Asiano:
R 11/8537

Tuomioistuimen kokoonpano
Laamanni Eero Takkunen
Käräjätuomari Jaana Helander
Käräjätuomari Mia Sundström

Syyttäjä Kihlakunnansyyttäjä Tuomas Soosalu

Vastaaja VISNAPUU VALEV

Asianomistaja SUOMEN VALTIO/ TULLIHALLITUS

Asia TÖRKEÄ VEROPETOS ym.

Vireille 21.10.2011

SELOSTUS ASIASTA

Syyttäjän rangaistusvaatimus

1. TÖRKEÄ VEROPETOS
(9010/R/0002492/09)
Rikoslaki 29 luku 2 §
Valmisteverotuslaki (1469/94) 2 §, 3 §, 9 §, 10 §, 13 §
Laki eräiden juomapakkausten valmisteveroista (1037/2004) 4 § ja 5 §

24.6.2009 - 18.8.2009 HELSINKI

Valev Visnapuu on Viroon rekisteröidyn European Investment Group Oü (EIG) -nimisen yhtiön puolesta ja yhtiön tosiasiallista määräysvaltaa käyttävänä veron välttämistarkoituksessa laiminlyönyt verotusta varten säädetyn velvollisuuden, jolla on merkitystä veron määräämiselle seuraavalla tavalla:

EIG on ylläpitänyt internetissä www.alkotaxi.eu -nimistä sivustoa, jonka kautta suomalaisilla ostajilla on ollut mahdollisuus ostaa erimerkkisiä mietoja ja väkeviä alkoholijuomia. Asiakkaiden maksettua ostokset EIG:lle on ko. yhtiö järjestänyt valmiste- ja juomapakkausveron alaisille alkoholijuomille kotiinkuljetuksen Virosta Suomeen ja yhtiö on näin ollen toiminut myös maahantuojana ja kaukomyyjänä alkoholijuomille.

EIG ei ole tehnyt Suomen tullille lainkaan ilmoitusta maahantuomistaan alkoholijuomista, joten valmisteverot ovat jääneet määräämättä kokonaisuudessaan. Yritys ei myöskään ole nimennyt

valmisteverotuslain 7 § 7 -kohdan mukaista veroedustajaa, jolle Suomen tulli olisi myöntänyt oikeuden suorittaa valmisteverot Suomessa vastaanotetuista tuotteista. Yritys ei ole antanut ilmoitusta lähetettävistä tuotteista ja antanut vakuutta valmisteverojen maksamisesta ennen tuotteiden lähettämistä Suomeen. Yritys on myös verovelvollisena laiminlyönyt juomapakkausverojen maksamisen vähittäismyyntipakkausten osalta.

Visnapuu on EIG:n puolesta toimiessaan aiheuttanut tai yrittänyt aiheuttaa valmisteverojen määräämättä jättämisen, joka on ollut maahantuotujen oluiden osalta 6.439 litralta 8.205 euroa, 2.142 litran siidereiden osalta 2.677,50 euroa, 341 litran viinien osalta 876,37 euroa ja 4.929 litran long drink-juomien ja väkevien alkoholijuomien osalta 19.423,65 euroa.

Vältettyjen alkoholijuomaverojen yhteismäärä on ollut 31.183,24 euroa sekä vältettyjen juomapakkausverojen yhteismäärä on tuodun 13.851 litran osalta ollut 7.064,01 euroa. Yhteensä vältettyjen alkoholijuoma- ja juomapakkausverojen määrä on ollut 38.247,25 euroa.

Veropetoksessa on tavoiteltu huomattavaa taloudellista hyötyä, se on tehty erityisen suunnitelmallisesti, minkä lisäksi veropetos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.

2. AMMATTIMAINEN ALKOHOLIPITOISEN AINEEN VÄLITTÄMINEN (9010/R/0002492/09)
Alkoholilaki 85 § 1 mom ja 87 § (459/1968)
Alkoholilaki 8 § 1 mom, 13 ja 14 § (1143/1994)

24.6.2009 - 18.8.2009 HELSINKI

Valev Visnapuu on Viroon rekisteröidyn European Investment Group Oü (EIG) -nimisen yhtiön puolesta ja yhtiön tosiasiallista määräysvaltaa käyttävänä tuonut Virosta Suomeen kaupallisessa tarkoituksessa välittämällä mietoja ja väkeviä alkoholijuomia suomalaisille ostajille alkoholilain vastaisesti seuraavalla tavalla:

EIG on ylläpitänyt internetissä www.alkotaxi.eu -nimistä sivustoa, jonka kautta suomalaisilla ostajilla on ollut mahdollisuus ostaa erimerkkisiä alkoholijuomia. Asiakkaiden maksettua ostokset EIG:lle on ko. yhtiö järjestänyt alkoholijuomille kotiinkuljetuksen Virosta Suomeen ja yhtiö on näin ollen toiminut paitsi alkoholijuomien myyjänä myös niiden kuljettajana perille asti asiakkaalle. EIG:llä ei ole ollut alkoholijuomien maahantuonnin jälkeiseen luovuttamiseen ostajalle alkoholilain 8 §:ssä tarkoitettua alkoholilain mukaista tukkumyynti- tai vähittäismyyntilupaa.

Suomessa oleville lukuisille ostajille on myyty ja välitetty yhteensä 6.439 litraa olutta, 2.142 litraa siideriä, 341 litraa viiniä ja long drink -tyyppisiä juomia 4.184,8 litraa ja väkeviä alkoholijuomia 744,2 litraa.

Huomioon ottaen toiminnan laatu ja laajuus Visnapuu on EIG:n puolesta toimiessaan ottanut alkoholipitoisen aineen välittämisen ammatikseen.

Syyttäjän muut vaatimukset

Rikoksella saavutettu hyöty syytekohdassa 2

Mikäli Visnapuun ei katsota olevan vahingonkorvausvelvollinen verosaatavien osalta, on hänet tuomittava menettämään rikoksella saatu taloudellinen hyöty 15.710 euroa.

EIG:n kirjanpidon mukaan alkoholijuomista on maksettu tavarantoimittajille ajanjaksolla 11.6 - 16.9.2009 yhteensä 653.459 Viron kruunua eli 41.834 euroa (todisteena liitteet 26 - 37).

EIG on ilmoittanut Viron arvonlisäverotukseen myyntejä ajanjaksolla kesäkuu - elokuu 2009 yhteensä 898.847 Viron kruunua eli 57.544 euroa (todisteena liite 25). Kyseisten summien erotusta eli 15.710 euroa voidaan täten arvioida vastaavan vähintään rikoksen tuottamaa taloudellista hyötyä.

Lisäksi on huomioitava, että pankkitilitapahtumissa on 91 sellaista maksutapahtumaa, joista ei ole paperitulosteita. Näiden tilausten arvo on yhteensä 16.987,05 euroa eikä niitä ole otettu huomioon laskettaessa myytyjen alkoholijuomien määriä. Myöskään peruutettuja tilauksia (15 kpl, arvo 1.182 euroa) ei ole otettu huomioon.

Rikoslaki 10 luku 2 §

Todistelukustannusten korvaaminen

Vastaaja on velvoitettava korvaamaan valtiolle todistelukustannukset.

Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 9 luku 1 §

Asianomistajan vaatimukset

Kohta 1

Asianomistaja Tullihallitus on yhtynyt syyttäjän esittämään rangaistusvaatimukseen. Vastaaja Visnapuu on yrittänyt välttää yhteensä 38.247,25 euron suuruisten valmisteverojen maksamisen.

Tullihallitus on vaatinut, että vastaaja Visnapuu velvoitetaan maksamaan valtiolle vahingonkorvauksena syytekohdassa todetuista alkoholijuomista vältetyt verot (alkoholijuomavero ja juomapakkausvero) kulutukseen päätyneiden tuotteiden osalta eli alkoholijuomaveroa 26.894,35 euroa ja juomapakkausveroa 6.101,64 euroa, yhteensä 32.995,99 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen 18.8.2009 lukien.

Tullihallitus on vaatinut, että vastaaja Visnapuu velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut 800 eurolla korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine korkoineen kuukauden kuluttua tuomion antopäivästä lukien.

Valmisteveron alaisia ovat mm. valmisteverotuslain (1469/94) 2 §:ssä tarkoitetut alkoholijuomat, jotka tuodaan toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta kaupalliseen tarkoitukseen.

Alkoholi- ja alkoholijuomaverolain (1471/94) 1 §:n ja 4 §:n mukaan alkoholijuomista on suoritettava valtiolle alkoholijuomaveroa lain liitteenä olevan verotaulukon mukaisesti. Juomapakkauksista on maksettava juomapakkausveroa (laki eräiden juomapakkausten valmisteverosta 1037/04).

Vastaaja Visnapuu on syytteessä kuvatulla tavalla myynyt ja tuonut Suomeen alkoholijuomia tekemättä veroilmoitusta ja maksamatta veroja, vaikka tuotteet on tuotu Suomeen kaupallisessa tarkoituksessa. Tämän seurauksena valtiolle on aiheutunut verovahinkoa saamatta jääneistä veroista. Menettelyn seurauksena vastaaja Visnapuu on velvollinen korvaamaan valtiolle aiheutuneen verovahingon vahingonkorvauslain 2 luvun 1 § 1 ja 5 luvun 1 § mukaisesti.

Vastaajan vastaus

Kohta 1

Vastaaja Visnapuu on kiistänyt syytteen ja asianomistaja Tullihallituksen vahingonkorvausvaatimuksen perusteeltaan ja vaatinut syytteen ja vahingonkorvausvaatimuksen hylkäämistä. Visnapuu on vaatinut siinä tapauksessa, ettei syytettä hylättäisi, että ennen asian ratkaisua pyydetään Euroopan unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisu siitä, onko Suomessa kannettava juomapakkausvero syrjivä tai tuonnin määrällinen rajoitus tai vaikutukseltaan vastaava toimenpide.

Visnapuu on kiistänyt veropetoksen ensisijaisesti sillä perusteella, että häneltä on puuttunut verorikoksen tekijältään edellyttämä tahallisuus. Visnapuu on ymmärtänyt, että tuotteen ostaja vastaanottaessaan tuotteet antaa veroilmoituksen kahden arkipäivän kuluessa tuotteiden vastaanotosta ja maksaa tuotteen valmisteveron ja tuotteeseen mahdollisesti liittyvän juomapaukkausveron. Toissijaisesti Visnapuu on katsonut, ettei häntä voida syyttää veropetoksesta, koska vero väistyy laittomaan saantoon perustuvan hyödyn konfiskaation tieltä. Salakuljettamalla maahantuodusta tavarasta, jolla voidaan käydä laillista kauppaa, on kannettava arvonlisäveroa ja valmisteveroa eli tässä tapauksessa vasta täyttyisi veropetoksen tunnusmerkistö. Visnapuun on väitetty syyllistyneen myös ammattimaiseen alkoholijuomien välittämiseen. Kuluttajille suuntautuva laillinen kauppa on luvanvaraista toimintaa, mihin syytekohdassa 2 mainitun syytteen mukaan alkoholilaki ei anna mahdollisuutta. Myyjä ei voi käydä laillista kauppaa toimittaessaan alkoholituotteita Suomeen. Visnapuun osalta voidaan puhua itsekriminointisuojasta, koska maksamalla hallinnollisessa menettelyssä verot, Visnapuu olisi samalla myöntänyt syyllistyneensä alkoholipitoisten aineiden levittämiseen. Sen vuoksi kyseeseen voi tulla veropetosta koskevan syytteen asemasta vain vaatimus taloudellisen hyödyn menettämisestä valtiolle liittyen syytekohdan 2 rangaistusvaatimukseen.

Syytteessä vaaditun valmisteveron määrä on arvio. Määrä voi olla

enintään 31.183,24 euroa. Määrään on sisältynyt taulukossa 3 oleva arvioon perustuva yhteensä 26.894,35 euron määrä. Visnapuu on myöntänyt arvioidusta määrästä 70 prosenttia oikeaksi eli 18.826 euroa. Kun myönnettyyn määrään lisätään taulukon 2 osoittamat 4.288,89 euroa, Visnapuu on myöntänyt valmisteveron määräksi 23.144,89 euroa.

Syytteessä todettu juomapakkausverojen vältetty määrä 7.064 euroa on virheellinen. Arvioverotuspäätöksestä taulukosta 3 ilmenee, että juomapakkausveron määräksi on arvioitu kulutukseen päätyneiden tuotteiden osalta yhteensä 6.101,64 euron määrä. Visnapuu on myöntänyt määrästä oikeaksi 70 prosenttia eli 4.271,15 euroa. Kun määrään lisätään taulukossa 2 olevat 962,37 euroa, juomapakkausverojen kokonaismääräksi muodostuu 5.233,52 euroa, minkä määrän Visnapuu on myöntää oikeaksi. Visnapuu on myöntänyt määrällisesti oikeaksi vahingonkorvauksen määräksi verojen yhteismäärän eli 28.378,40 euroa.

Kohta 2

Vastaaja Visnapuu on kiistänyt syytteen ja vaatinut, että syyte ja vaatimus taloudellisen hyödyn menettämisestä hylätään. Visnapuu on vaatinut siinä tapauksessa, ettei syytettä hylättäisi, että ennen asian ratkaisua pyydetään Euroopan unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisu siitä, onko Suomen voimassa oleva alkoholilaki ristiriidassa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 34 artiklan kanssa. Artikla kieltää jäsenvaltioiden väliset tuonnin määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet. Tässä asiassa ei ole perusteita, joilla alkoholijuomien etäkauppa, jossa myyjä kuljettaa tuotteet ostajalla, voidaan kieltää.

Visnapuu on myöntänyt tuoneensa maahan 70 prosenttia arvioverotuspäätöksen osoittamasta 11.964 litran määrästä alkoholia eli 8.374 litraa. Visnapuun edustama yhtiö ei ole toiminut Euroopan unionin perustamissopimuksen vastaisesti, kun se on alkoholin myyjänä kuljettanut ostajan toisesta jäsenvaltiossa ostaman tuotteen Suomessa asuvalle ostajalle. Valmisteverotusdirektiivi ei anna jäsenvaltiolle oikeutta rajoittaa etämyyntiä eli myyntiä, johon liittyy, että myyjä myös kuljettaa ja luovuttaa tuotteen ostajalle. Euroopan unionin lainsäädännön mukaan maahantuonnille ei voi asettaa lupavaatimusta. Tämän vuoksi Suomessa maahantuonti ei vaadi erillistä lupaa. Suomessa tapahtuva kaupallinen toiminta vaatii luvan, sillä alkoholilain 8 §:n mukaan alkoholijuomia saa tuoda maahan ilman erillistä maahantuontilupaa omaa käyttöä varten sekä kaupalliseen tai muuhun elinkeinotarkoitukseen. Alkoholia saa myydä Suomessa kuluttajalle vain alkoholiyhtiö, alkoholilain 14 §:ssä mainittu vähittäismyyntiluvan haltija sekä anniskeluluvanhaltija. Alkoholilain 13 § 3 momentissa todetaan, että ainoastaan alkoholiyhtiöllä on oikeus lähettää alkoholijuomia asiakkailleen siten kuin siitä on säädetty asetuksella.

Asiassa on riidatonta, että ostajat ovat maksaneet jo ennen alkoholijuomien maahantuontia ostoksensa Visnapuun edustamalle yhtiölle. Visnapuun mukaan on riidatonta, että omistusoikeus alkoholiin on siirtynyt yhtiöltä ostajalle ennen alkoholin maahantuontia. Valviran tulkinnan mukaan alkoholijuomien luovuttaminen ostajalle tai ostajan

hallintaan tulee tapahtua Suomen rajojen ulkopuolella. Tämän vuoksi kuljetus ei voi tapahtua myyjän toimesta tai myyjän lukuun. Sallittua on vain se, että kuljetus tapahtuu ostajan itsensä järjestämänä ostajan lukuun.

Alkoholilain tulkinta siitä, ettei myyjä voi tuoda ostajan myyjältä ostamia tuotteita Suomeen ja luovuttaa tuotteita Suomessa, on perustamissopimuksen vastainen. Kieltämällä tuonti ja siihen liittyvä tuotteen luovutus, rikotaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 34 artiklaa, koska tuontia ja siihen liittyvää tuotteen luovutusta ei voida rajoittaa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 36 artiklalla. Valtio ei voi vedota asiassa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 37 artiklaan.

Vastaaja Visnapuu on vaatinut oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 9 luvun 1 a §:n perusteella, että Suomen valtio velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa asiassa 44.433,75 eurolla laillisine korkoineen, jos häneen kohdistettu syyte hylätään.

TODISTELU

Kirjalliset todisteet

Syyttäjä

Kohta 1

S1) Takavarikkopöytäkirjat 9010/R/2492/09/TVP/1 - 9010/R/2492/09/TVP/5 (Liitteet 1-5)

S2) Päätös valmisteverotuslain mukaisesta haltuunotosta 64/334/09-11, päivätty 9.7.2009, korjattu 16.7.2009 (Liite 12)

S3) Visnapuun hallusta 9.7.2009 löydettyjä asiakkaiden tilaus- ja osoitetietoja (Liite 13)

S4) Päätös valmisteverotuslain mukaisesta haltuunotosta 65/334/09-11, päivätty 11.7.2009 (Liite 15)

S5) Päätös valmisteverotuslain mukaisesta haltuunotosta 25.7.2009 (Liite 18)

S6) Jekaterina Shchegolikhinan hallusta 25.7.2009 tehdyn haltuunoton yhteydessä kopioituja asiakkaiden tilaus- ja osoitetietoja sekä 24.7.2009 päivättyjä ostokuitteja (Liite 19)

S7) Asiakkaiden tilaustietoja ja Alkotaxin rahtikirjoja, yhteensä 668 sivua (Liite 21)

S8) Kopioita alkoholijuomien ostotositteista tavarantoimittajilta (Liitteet 26 - 37)

S9) Asiakkaiden alkoholijuomatilauksia kuittauksineen (Liitteet 80 - 85 ja liitteet 90 - 94)

S10) Laskelma 9.7.2009 tehdyn haltuun otettujen alkoholijuomien vältetyistä veroista ja 18.10.2009 päivätty jälkiverotuspäätös nro 143/332/10-11 (Liite 14)

S11) Laskelma 11.7.2009 tehdyn haltuun otettujen alkoholijuomien vältetyistä veroista ja 18.10.2009 päivätty jälkiverotuspäätös nro 144/332/10-11 (Liite 17)

S12) Laskelma 25.7.2009 tehdyn haltuun otettujen alkoholijuomien vältetyistä veroista ja 18.10.2009 päivätty jälkiverotuspäätös nro 145/332/10-11 (Liite 20)

S13) Sama kuin todiste S7

S14) Eteläisen tullipiirin rikostorjuntayksikön laatima arviolaskelma Alkotaxin Suomeen välittämien juomien vältetyistä veroista (Liite 77)

S15) EIG:n tietoja yritysrekisteristä suomennoksineen (Liitteet 45 - 46)

S16) Selvitys EIG:n verovelvollisuudesta Virossa suomennoksineen (Liitteet 49 - 50)

S17) Päätös rekisteröinnistä arvonlisäverovelvolliseksi suomennoksineen (Liitteet 55 - 56)

S18) Lausunto osoitteessa www.alkotaxi.eu toimivan verkkokaupan lainmukaisuudesta suomennoksineen (Liitteet 58 -59)

S19) Kopioita matkalipuista, niiden ostotositteista sekä polttoaineiden ym. ostokuiteista ja parkkilipuista Suomessa (Liite 22)

S20) autojen vuokrasopimuksia (Liite 23)

S21) Yleisradion uutisjuttu Alkotaxista 24.6.2009 (Liite 96)

S22) Sivustokaappaus Alkotaxi.eu:n internetsivuilta 16.7.2009 (Liite 97)

S23) Valokuvaliite (Liite 105)

S24) Alkotaxin uutiskirje 13.8.2009 (Liite 86)

S25) STTV:n, Valviran ja Eteläisen tullipiirin tiedotteet koskien alkoholijuomien maahantuontia, tukku-, vähittäis- ja kaukomyyntiä (Liitteet 98 - 104)

Kohta 2

S26) Kuten todisteet S1 - S9

S27) Kuten todisteet S19 - S24)

S28) Kuten todisteet S25

S29) Kirjanpitotulosteita "Käibeandmik", tulostettu 3.11.2009 (Liite 24)

S30) Liikevaihtoverotuksen kuukausi-ilmoituksia 6/2009 - 9/2009 (Liite 25)

S31) Kuten todisteet S8

S32) Kuten todisteet S15 - S18

Asianomistaja

Kohta 1

- sama todistelu ja teemat kuin syyttäjän haastehakemuksessa
- Arvioverotuspäätös 17.4.2012 Nro 7/332/12-11

Vastaaja

Kohta 1

V1
Eteläisen tullipiirin arvioverotusta koskeva päätös 17.4.2012 nro 7/332/12-11

V2
Palpan (Suomen Palautuspakkaus Oy) liittymissäännöt tölkkien ja lasipullojen osalta sekä hinnasto lasipullojen osalta ja lasipullojärjestelmään liittyminen.

Kohta 2

V3
Euroopan komissio /Yritystoiminta ja teollisuus: Tavaroiden vapaa liikkuvuus.
ISBN:978-92-79-13491-3

V4
Sosiaali- ja terveysministeriön epävirallisen työryhmän muistio 30.3.2001 9010/R/2492/09 Li1 s. 11-16

V5
Sosiaali- ja terveysministeriön kirje 13.12.2007 Eduskunnan oikeusasiamiehelle.
9010/R/2492/09 Li 1 s. 17-20

V6
Valviran 20.9.2010 antama lausunto Eteläiselle tullipiirille
9010/R/2492/09 Li1 s. 23 - 24

V7
Eteläisen tullipiirin Tullaus- ja verotusyksikön kirje 29.5.2012 Dnro 45/334/12-11

V8
Suomen hallituksen kirjalliset huomautukset EY 234 artiklan mukaisessa asiassa C-170/04 Klas Rosengren y.m. v. Riksåklagaren, Ulkoasiainministeriön Oikeudellinen osasto 15.7.2004

Henkilötodistelu

Syyttäjä ja asianomistaja Suomen valtio/Tullihallitus

Kohta 1 - Valev Visnapuu

- todistaja Raija-Liisa Sallmén

Kohta 2 - todistaja Kari Paaso
- todistaja Jan Rosenström

Vastaaja Valev Visnapuu

Raija Sallmen

Kari Paaso

Jan Rosenström

Muu oikeudenkäyntiaineisto

- Helsingin hallinto-oikeuden päätös 30.5.2011 nro 11/0684/1 asiassa 02731/10/8405
- Komission vastaus 22.10.2008 kysymykseen, onko alkoholin kaukomyynnin kielto ristiriidassa EY:n perustamissopimuksen 28 artiklan kanssa
- C-186/05 Komissio v Ruotsi jäsenvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä
- Suomen hallituksen väliintulokirjelmä asiassa C-186/05 asiassa Euroopan yhteisöjen komissio vastaan Ruotsin kuningaskunta
- asia C-170/04; Rosengren ym. vastaan Riksåklagaren

KÄRÄJÄOIKEUDEN RATKAISU

Syyksilukeminen

Kohta 1 Vastaaja Visnapuun on näytetty syyllistyneen törkeään veropetokseen teonkuvauksen mukaisesti siten, että hän on EIG:n puolesta toimiessaan aiheuttanut valmisteverojen määräämättä jättämisen tuomalla Suomeen 4507,30 litraa olutta, 1.499,40 litraa siideriä, 238,70 litraa viiniä ja 3.450,30 litraa väkeviä alkoholijuomia. Vältettyjen alkoholijuomaverojen yhteismäärä on ollut 23.144,89 euroa sekä vältettyjen juomapakkausverojen yhteismäärä on ollut 4.271,15 euroa lisättynä 962,37 eurolla eli yhteensä 5.233,52 euroa. Yhteensä vältettyjen alkoholijuoma- ja juomapakkausverojen määrä on ollut 28.378,40 euroa. Veropetoksessa on tavoiteltu huomattavaa taloudellista hyötyä, se on tehty erityisen suunnitelmallisesti ja veropetos on myös kokonaisuutena arvostellen pidettävä törkeänä.

Kohta 2 Vastaaja Visnapuun on näytetty syyllistyneen syytekohdassa 2 rikoslain 50 a luvun 1 §:n 2 ja 3 kohtien (641/2009) mukaiseen alkoholirikokseen teonkuvauksen mukaisella menettelyllä tuomalla maahan syytekohdassa 1 kerrotut alkoholijuomat ja myymällä juomat kerrotuin tavoin Suomessa oleville ostajille.

Syyksilukemisen perusteet

Näyttö syytekohtien 1 ja 2 osalta

Asiassa on riidatonta, että vastaaja Visnapuu on toiminut vastuuhenkilönä European Investment Group Oü -nimisessä yhtiössä (jäljempänä EIG) ja että EIG on ylläpitänyt internetsivustoa osoitteessa www.alkotaxi.eu. Riidatonta on, että Suomessa asuvat ostajat ovat tilanneet sivuston kautta alkoholijuomia. Samoin on riidatonta, että ostajat ovat maksaneet ostoksensa jo tilausta tehdessään. Visnapuu on kuljettanut alkoholijuomat Virosta Suomeen suoraan ostajille ilman eri sopimusta. Visnapuu tai hänen edustamansa yhtiö ei ole ilmoittanut juomia Suomen tulliviranomaisille eikä ole maksanut Suomeen tuoduista alkoholijuomista veroja Suomessa.

Vastaaja Visnapuu on todistelutarkoituksessa kuultuna kertonut, että hän on toiminut European Investment Group Oü -nimisen yhtiön (jäljempänä EIG) johtajana ja että hän on vastuussa yhtiön päätöksistä. Yhtiö toimi internetin kautta mutta sillä oli Virossa myös toimipiste, sillä Viron lainsäädännön mukaan kaikilta yhtiöiltä vaaditaan kiinteää toimipistettä. EIG toimitti osan internetsivustojen kautta tilatuista alkoholijuomista Virosta Suomeen suoraan juomien ostajille. Osa ostajista kävi hakemassa juomat Virosta joko EIG:n toimipisteestä tai sitten Visnapuu toimitti juomat Virossa satamaan tai esimerkiksi hotelleihin asiakkailleen.

Ennen toiminnan aloittamista Visnapuu oli yhteydessä virolaiseen juristiin, jolta hän tiedusteli toimintansa lainmukaisuutta. Visnapuulle kerrottiin, että Euroopan unionin alueella lait olivat samanlaiset kaikissa maissa. Lisäksi Visnapuulle kerrottiin, ettei hänen tarvitse maksaa juomista kuin kerran verot Virossa. Visnapuulle korostettiin tavaroiden vapaata liikkuvuutta Euroopan unionin alueella. Tästä Visnapuu päätteli, että ostajat suorittavat itse mahdolliset verot Suomessa. Visnapuu itse maksoi verot Virossa Viron lainsäädännön mukaisesti ja ymmärsi maksaneensa kaikki hänen maksettavikseen tulevat verot. Visnapuu ei osannut kysyä juristilta Suomen alkoholilainsäädännöstä eikä hän katsonut tarpeelliseksi kysyä asiasta Suomen viranomaisilta. Verotukseen liittyvästä kulutusmaaperiaatteesta Visnapuulla ei ollut mitään tietoa.

Visnapuun käsityksen mukaan alkoholijuomien kauppa toteutuu silloin, kun alkoholijuomat tilattiin internetin välityksellä, niiden kauppahinta maksettiin ja rahat kirjautuivat EIG:n tilille.

9.7.2009 Virosta Suomeen tulossa ollut alkoholijuomien lasti otettiin tullin haltuun Suomessa. Tästä huolimatta Visnapuu jatkoi toimintaansa, sillä hän ei ymmärtänyt toimivansa mitenkään väärin tai lainvastaisesti.

Visnapuu ei yrittänyt liittyä Suomessa pakkausten palautusjärjestelmään eikä ottanut palautusjärjestelmän toiminnasta selvää Suomen viranomaisilta.

Visnapuu arvioi saaneensa alkoholijuomien kaupasta noin 70.000 - 80.000 euron suuruisen voiton.

Todistaja Salmen on toiminut tullissa tullaus- ja verotusyksikön valmisteverot -ryhmässä valmisteverotuksen asiantuntijana viimeiset 12 vuotta.

Salmen on laatinut kysymyksessä olevassa tapauksessa arvioveropäätöksen 17.4.2012. Salmen on laskelmassa lähtenyt liikkeelle esitutkinnassa olevasta laskelmasta mutta on jaotellut tuotteet alkoholijuomaverolain mukaisesti tehden aikaisempiin laskelmiin korjaukset. Salmen sai laskelman tekemistä varten listat, pakkausten ja veroprosenttien tiedot tutkijalta. Verojen määrä muuttui Visnapuulle edullisemmaksi noin 8.000 eurolla. Visnapuun etu on otettu laskelmassa huomioon siten, että epäselvissä tapauksissa pyöristys on tehty aina alempaan veroluokkaan ja alkoholipitoisuuksia on laskettu alaspäin. Visnapuu ei ole maksanut maahan tuoduista alkoholijuomista veroja. Tullin tutkintapyyntö on tehty Visnapuun edellä mainitun laiminlyönnin vuoksi.

Euroopan unionin jäsenmaat voivat kantaa valmisteveroja valtiontaloudellisten ja ympäristösyiden perusteella. Valmisteverotuksessa noudatetaan niin sanottua kulutusmaaperiaatetta eli verot maksetaan siinä maassa, jossa kulutus tapahtuu. Kaukomyynti/etämyynti on valmisteverotuksessa käytetty termi, joka tarkoittaa myyntiä yksityiselle henkilölle siten, että ostaja ei järjestä tavaran kuljetusta. Etäostossa ostaja järjestää itse kuljetuksen.

Myyjä on maahan tuodusta tavarasta aina verovastuussa. Myyjällä on kuitenkin mahdollisuus asettaa veroedustaja, joka hoitaa verojen maksamisen Suomessa. Veroedustaja on etämyyjän edustaja, joka tekee tullille ilmoitukset maahan tuotavasta tavarasta ja maksaa verot. Tällöin etämyyjän ei itse tarvitse tehdä veroilmoitusta. Mikäli myyjä maksaa verot myös toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, hän voi hakea veronpalautusta aikaisemmin maksamastaan verosta. Etäosto edellyttää vakuuden asettamista ja sitä, että asiakkaat itse järjestävät tuotteiden kuljetuksen. Tavaran kuljetuksella ratkaistaan se kysymys, missä tavaran luovutus on tapahtunut. Tulli selvittää maahan tuotavat tavarat verojen määräämistarkoituksessa.

Tällä hetkellä tullin tiedossa on noin 6 etämyyntiä harjoittavaa tahoa. Alkoholijuomien etämyynti on sallittua, jos asiaa katsotaan verolainsäädännön kannalta. Alkoholilainsäädäntö asettaa kuitenkin rajoituksia alkoholijuomien myynnille Suomessa. Kaukomyyjän oikeus saada veronpalautus tuotteista aikaisemmin toisessa jäsenvaltiossa maksetuista veroista on kirjattu lakiin.

Laki juomapakkausten valmisteverosta on tullut voimaan 1.1.2008. Aikaisemman lain katsottiin olleen syrjivä. Ulkomaalaiset tavarat eivät pystyneet kilpailemaan kotimaisten tavaroiden kanssa. 1.1.2008 tuli tämän vuoksi voimaan uusi laki, jonka mukaan juomapakkausten palautusjärjestelmässä mukana olevat vapautettiin veroista. Lainvalmistelussa hallituksen esityksessä 149/2004 aikaisempi syrjivyys otettiin huomioon. Helsingin hallinto-oikeus on ratkaisussaan katsonut juomapakkausten valmisteluverotuksesta annetun lain yhteisöoikeuden mukaiseksi. Laki kohtelee samoin kaikkia palautusjärjestelmän

ulkopuolella olevia kansalaisuudesta riippumatta.

Tulli on ohjeistanut tiedotteillaan alkoholijuomien maahantuontiin liittyvistä velvoitteista. Yksittäiset henkilöt sekä erityisesti yrittäjät ottavat myös aktiivisesti itse yhteyttä ongelmatilanteissa.

Todistaja Paaso, joka toimii Sosiaali- ja terveysministeriön haittojen-ehkäisy nimisen yksikön johtajana, on valmistellut alkoholilain 8 §:n säännöksen 2000-luvun alussa. Säännöstä kirjoitettaessa otettiin huomioon toisaalta kansallisen alkoholin vähittäismyynnin valtiolla oleva monopoliasema sekä Euroopan yhteisön periaatteet tavaroiden vapaasta liikkuvuudesta. Säännöksen kirjoittamisessa pyrittiin ottamaan huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen artikla 28 sisältö eikä artikla 30 soveltaminen ole ollut tarpeen. Internetissä tapahtuvaa kauppaa ei säännöstä kirjoitettaessa osattu ottaa huomioon. Alkoholilain 8 §:n säännös ei toimi alkoholijuomien tuonnin esteenä. Etäosto/etämyynti eivät ole alkoholilain mukaisia käsitteitä.

Suomen valtio linjasi heti Euroopan yhteisöön liittymisen jälkeen alkoholijuomien maahan tuonnin toisin kuin Ruotsi. Suomi ei rajoittanut alkoholin maahan tuontia silloin kuin alkoholia tuodaan maahan muuhun kuin kaupalliseen tarkoitukseen. Alkoholijuomien maahantuonti omaa käyttöä varten on sallittua. Sen sijaan kaikki alkoholiin liittyvä kaupallinen toiminta, joka tapahtuu Suomessa, on luvanvaraista. Tästä seuraa, että alkoholijuomien hankkiminen omaa käyttöä varten on sallittua ulkomailta Internetin välityksellä, kunhan transaktio tapahtuu Suomen rajojen ulkopuolella. Osa transaktiota on kuljetuksen järjestäminen. Ostajan tulee itse järjestää alkoholijuomien kuljetus. Ostaja voi silloin itse määrätä ostamastaan tavarasta sen kuljetuksen ajan. Ostajan tulee tehdä kaksi sopimusta; sopimukset tavaroiden ostamisesta ja kuljettamisesta. Paason mukaan myös myyjä voi tuoda tavarat tilaajalle, mikäli se perustuu erilliseen sopimukseen juomien kuljetuksesta ostajan kanssa. Erillistä kuljetussopimusta tarvitaan, jotta viranomaiset voivat valvoa alkoholijuomien maahantuontia.

Luvanvaraisten alkoholijuomien maahantuontiin on tällä hetkellä vähittäismyyntilupia Suomessa noin 6.000. Viinituotteiden maahantuontiin ei voi saada lupaa. Näiden juomien osalta Alkoholiyhtiöllä on monopoliasema.

Ruotsia koskevassa Euroopan yhteisön tuomioistuimen ratkaisussa (Asia C-170/04, Rosengren ym.) otettiin kantaa siihen, ettei alkoholin tilaamista ulkomailta voida kieltää, kuten Ruotsi oli menetellyt. Alkoholiyhtiön monopoliasemaan ratkaisu ei antanut vastausta eikä siinä otettu kantaa ulkomailta tilattujen alkoholijuomien kuljetuksen järjestämiseen.

Todistaja Rosenström on toiminut alkoholiasioiden lupa- ja valvontatehtävissä Tuotevalvontakeskuksessa ja 1.1.2009 lukien Valvirassa kuntien ja aluehallinnon ohjaukseen liittyvissä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissä. Rosenströmin vastuualueena oli lähinnä tupakan ja alkoholijuomien myyntilupiin ja valvontaan liittyvät kysymykset.

Valviraan tuli kesällä 2009 tietoa alkotaxin toiminnasta tiedotusvälineiden kautta. Lisäksi alkotaksina käytetty auto nähtiin Helsingissä. Toimintaa alettiin viranomaisten toimesta tutkia, sillä alkotaxilla ei ollut toimintaansa mitään lupaa.

Rosenströmin mukaan alkoholijuomien tilaaminen internetin välityksellä ulkomailta Suomeen on sallittua, kunhan tilaaja itse järjestää juomien kuljetuksen ja käyttää tilaamiinsa tuotteisiin määräysvaltaa tuotteiden kuljetuksen ajan. Alkotaxi - tapauksessa myyjä toimitti itse tilatut juomat Suomeen ja luovutti juomat tilaajien määräysvaltaan vasta Suomessa. Rosenströmin mukaan myyjä ei voi missään tapauksessa toimia alkoholijuomien kuljettajana. Tällöin on kyse Suomessa tapahtuvasta myynnistä. Lisäksi kuljetuksen aikana kullekin tilaajalle toimitettavat juomat pitää olla yksilöitävissä.

Alkoholijuomien maahantuonnista on STTV:n ja tullin toimesta annettu ohjeita, jotka ovat luettavissa muun muassa internetissä. Ei-kaupallista tuontia on yksityishenkilön internetin kautta tekemä alkoholijuomien tilaaminen ja juomien ostaminen. Kaupalliseen toimintaan tarvitaan viranomaisten lupa. Matkustajatuonti on sallittua ja siinä henkilö tuo itse mukanaan ulkomailta ostamansa alkoholin, joka on tarkoitettu henkilön omaan käyttöön.

Kirjallisin todistein, takavarikkopöytäkirjojen, valmisteverotuslain mukaisesta haltuunotosta tehdyillä päätöksillä, Visnapuun ja Jekaterina Shchegolikhinan hallusta löydetyillä asiakkaiden tilaus- ja osoitetiedoilla, asiakkaiden tilaustiedoilla ja Alkotaxin rahtikirjoilla, on selvitetty Visnapuun edustaman yhtiön, EIG:n myymät alkoholijuomat. EIG:n harjoittamasta Alkotaxi-toiminnasta on esitetty todisteena muun ohessa kopiot matkalipuista Suomeen, Yleisradion uutisjuttu Alkotaxin toiminnasta 24.6.2009, Alkotaxin uutiskirje ja valokuvat Alkotaxina toimineesta autosta ja sen lastista.

EIG:n myynnin suuruus ja Visnapuulle toiminnasta tullut hyöty selviävät kirjallisina todisteina olevista kirjanpitotulosteista sekä liikevaihtoverotuksen kuukausi-ilmoituksista 6/2009 - 9/2009.

EIG:n toimesta maahan tuoduista alkoholijuomista vältetyt verot ja niiden perusteet on ilmoitettu Eteläisen tullipiirin jälkiverotuspäätöksissä 18.10.2010 sekä arviolaskelmassa alkotaxin Suomeen välittämien alkoholijuomien arvoista ja niiden kantamatta jääneistä veroista. Eteläisen tullipiirin arvioverotuspäätöksestä 17.4.2012 nro 7/332/12-11 selviää, että Eteläinen tullipiiri on velvoittanut EIG:n ja Valev Visnapuun yhteisvastuullisesti suorittamaan alkoholi- ja alkoholijuomaveroa 26.894,35 euroa, juomapakkausveroa 6.101,64 euroa ja veronlisäystä 7.400,24 euroa eli yhteensä 40.396,23 euroa.

Vastaaja Visnapuun **kirjalliseksi todisteeksi** nimeämästä Eteläisen tullipiirin kirjeestä 29.5.2012 Dnro 45/334/12-11, jossa ohjeistetaan Decanter Oy- nimistä yhtiötä alkoholin maahantuontiin liittyvien vakuuksien ja veroilmoitusten antamisessa tuotaessa alkoholituotteita viinitilalta Ranskasta Suomeen, selviää, että alkoholijuomien etämyyjä

on pääsääntöisesti verovelvollinen maahan tuoduista alkoholijuomista.

Suomen hallituksen kirjallisessa huomautuksessa EY 234 artiklan mukaisessa asiassa C-170/04 Klas Rosengren ym. v. Riksåklagaren todetaan, ettei Suomessa ole katsottu tarpeelliseksi asettaa rajoituksia alkoholijuomien maahantunnille siten, että yksityishenkilöiden vapautta tilata alkoholijuomia omaan tai lähipiirin käyttöön olisi kielletty. Suomi on katsonut, että mikäli monopolin tavoitteiden toteutuminen ja samalla sen olemassaolo vaarantuu, kansallisten viranomaisten on voitava reagoida toteuttamalla monopolin suojaamisen edellyttämät toimenpiteet. Tässä tarkoituksessa voi olla tarpeellista asettaa alkoholijuomien maahantuonnille sellaisia rajoituksia, jotka katsotaan tarpeellisiksi monopolin säilyttämiseksi.

Vastaaja Visnapuu on vielä nimennyt **kirjalliseksi todisteeksi** Euroopan komission yritys- ja teollisuustoiminnan pääosaston linja C -sääntelypolitiikan soveltamisoppaan tavaroiden vapaasta liikkuvuudesta koskien perussopimuksen määräyksiä; Tavaroiden vapaa liikkuvuus.

Yhteenveto syytekohdissa 1 ja 2 teonkuvauksista esitetystä näytöstä

Riidatonta asiassa on, kuten edellä on kerrottu, ettei alkoholijuomien kuljetuksesta ole erikseen sovittu tilaajien/ostajien kanssa. Tästä huolimatta EIG on itse tuonut Suomeen siltä tilatut ja sille maksetut alkoholijuomat. Alkoholijuomat on luovutettu niiden ostajille vasta Suomessa. EIG:llä ei ole ollut toimintaansa mitään Suomen viranomaisten myöntämiä lupia eikä EIG:llä ole ollut Suomessa veroedustajaa. EIG ei ole suorittanut maahan tuoduista alkoholijuomista mitään veroja. Maahantuotujen alkoholijuomien määrät on arvioitu. Visnapuu on itse arvioinut tuoneensa maahan 70 prosenttia tullin tekemästä arvioista.

Suomen viranomaiset ovat saaneet tietää EIG:n toiminnasta sen tultua julki tiedotusvälineiden kautta. Visnapuu on myöntänyt, ettei hän itse ole ollut ennen toiminnan aloittamista missään yhteydessä Suomen viranomaisiin vaan on luottanut virolaisen juristin neuvoihin toimintansa laillisuudesta.

Sovellettavat lainsäännökset ja niiden tulkinta

Syytekohta 1

Tekoaikana voimassa olleen valmisteverotuslain (1469/94) 2 § ja 3 §:n mukaan valmisteveron alaisia ovat ne tuotteet, jotka Suomessa valmistetaan tai vastaanotetaan toisesta jäsenvaltiosta tai tuodaan Suomeen yhteisön ulkopuolelta. Lain 9 §:n mukaan valmisteverojen maksamisesta on Suomessa asetettava vakuus. Edelleen 10 §:ssä säädetään verovelvollisuudesta. Säännöksen mukaan verovelvollisia ovat valtuutettu varastonpitäjä, rekisteröity ja rekisteröimätön elinkeinonharjoittaja sekä veroedustaja. Lisäksi verovelvollinen Suomessa verottamattomista tuotteista on se, joka täällä kaupallisessa tarkoituksessa pitää tuotteita hallussaan. Lain 13 §:n 2 momentin mukaan milloin tuote siirretään toisesta jäsenvaltiosta eikä se ole väliaikaisen valmisteverottomuusjärjestelmän piirissä, valmistevero määrätään sinä päivänä voimassa olevien säännösten mukaan, jona

tuote on käytetty verolliseen tarkoitukseen.

Eräiden juomapakkausten valmisteveroista annetun lain (jäljempänä juomapakkausverolaki) 1 §:n 1 momentin mukaan eräistä juomapakkauksista on suoritettava valtiolle valmisteveroa sen mukaan kuin laissa säädetään. Lain 4 §:n mukaan verovelvollisia ovat valmisteverotuslain 10 §:n 1 momentin nojalla muun ohessa elinkeinonharjoittaja sekä veroedustaja. Lain 5 §:ssä veron määräksi on säädetty 51 senttiä litralta pakattua tuotetta. Lain 6 §:n mukaan juomapakkaukset ovat verottomia muun ohessa jos pakkaus kuuluu lain 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun toimivaan palautusjärjestelmään. Säännöksen mukaan toimivalla palautusjärjestelmällä tarkoitetaan sellaista panttiin perustuvaa järjestelmää, jossa juomien pakkaaja tai maahantuoja yksin tai jätelaissa (1072/1993) tai Ahvenanmaan maakuntaa koskevassa vastaavassa lainsäädännössä tarkoitetulla tavalla on huolehtinut juomapakkausten uudelleentäyttämisestä tai kierrätyksestä siten, että pakkaus täytetään uudelleen tai pakkaus hyödynnetään raaka-aineena.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 110 artiklan (aikaisemmin Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 90 artiklan) 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot eivät määrää muiden jäsenvaltioiden tuotteille minkäänlaisia korkeampia välittömiä tai välillisiä sisäisiä maksuja kuin ne välittömästi tai välillisesti määräävät samanlaisille kotimaisille tuotteille. Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot eivät määrää muiden jäsenvaltioiden tuotteille sellaisia sisäisiä maksuja, joilla välillisesti suojellaan muuta tuotantoa.

Yleisestä järjestelmästä sekä niiden tuotteiden hallussapidosta, liikkumisesta ja valvonnasta annetun neuvoston direktiivin 92/12/ETY, joka koskee valmisteveron alaisia tuotteita, 3 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot saavat edelleen ottaa käyttöön tai pitää voimassa muihin kuin artiklan 1 kohdassa mainittuihin tuotteisiin kohdistuvia veroja, jos nämä verot eivät aiheuta rajojen ylitykseen liittyviä muodollisuuksia jäsenvaltioiden välisessä kaupassa.

Todistaja Salmen on kertonut tarpeesta muuttaa juomapakkausverolain säännökset Euroopan unionin säännöksiä vastaavaksi poistamalla aikaisemmin voimassa olleesta laista muun ohessa lain syrjivät vaikutukset. Nykyisin voimassa olevan lain esitöiden (HE 149/2004) mukaan aikaisemmin voimassa ollut kierrätysjärjestelmä oli syrjivä ja aiheutti kilpailun esteitä. Kierrätysjärjestelmään liittymismaksujen katsottiin muodostavan markkinoille tulon esteen. Lisäksi kierrätysjärjestelmän sääntöjen katsottiin tosiasiallisesti estävän kilpailun järjestelmässä olevien toimijoiden kesken. Esityksen mukaan nykyisin voimassa oleva ympäristöohjausjärjestelmä perustuu edelleen juomapakkausten valmisteveroon. Pakkausdirektiivin perusteella jäsenvaltioiden tulee käyttää sellaisia ohjauskeinoja, joiden avulla voidaan varmistaa korkea ympäristönsuojelun taso. Ohjauskeinojen tulee kuitenkin olla sellaisia, etteivät ne estä sisämarkkinoiden toimintaa. Juomapakkauksille asetettujen ympäristöohjaustavoitteiden saavuttamiseksi juomapakkausveroksi on säädetty 51 sentiksi litralta. Valtiovarainvaliokunta (VaVM 23/2004 vp) on pitänyt hallituksen

esityksen hyväksyttävyyden kannalta keskeisenä kilpailuviraston ja ympäristövaliokunnan kannanottoja. Kilpailuviraston mukaan hallituksen esityksessä poistetaan aikaisemmin voimassa olleen juomapakkausten verotuskohteluun sisältyvät syrjivät ja kilpailua vääristävät vaikutukset. Ympäristövaliokunta on arvioinut hallituksen esityksen veroratkaisun toteuttamisen poistavan perusteet kilpailuperusteella esitetystä kritiikistä. Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä todetaan hallituksen esityksen 149/2004 olevan kestävällä pohjalla niin ympäristöoikeudellisesti kuin kilpailuneutraaliteetin osalta.

Helsingin hallinto-oikeus on päätöksessään 30.5.2011 nro 11/0684/1, Dnro 02731/10/8405, todennut kansallisen juomapakkausveron kantamisen sallituksi edellä mainitun direktiivin 92/12/ETY 3 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Direktiivi sallii kansalliset menettelyt, jotka ovat tarpeen verotuksen toteuttamiseksi ja valvomiseksi. Edelleen hallinto-oikeus toteaa ratkaisussaan, että tuotteiden maahantuontiin tai veroilmoituksen antamiseen ei liity rajamuodollisuuksia ja kyseiset verot kannetaan samoilla perusteilla niin kotimaisista kuin tuontituotteista. Tämän vuoksi edellytykset vapautua suorittamasta juomapakkausveroa ovat yhtäläiset sekä kotimaisten että yhteisön muista maista tuotujen juomien osalta. Perusteita ei ole ollut katsoa, että juomapakkausverolakiin perustuvat verot olisivat muita kuin ympäristöperusteisia. Juomapakkausverolain tavoitteena on ohjata valmistajia liittymään juomapakkausten palautusjärjestelmään, jonka on todettu vähentävän jätekuormaa. Näillä perusteilla hallinto-oikeus on katsonut, ettei juomapakkausveron kantamista voida pitää unionin oikeuden vastaisena.

Syytekohta 2

Voimassa oleva alkoholilainsäädäntö perustuu valtioneuvoston 9.10.2003 hyväksymään periaatepäätökseen alkoholipolitiikan linjauksista. Periaatepäätöksessä on esitetty alkoholihaittojen ehkäisylle kolme osatavoitetta: alkoholin lasten ja perheiden hyvinvoinnille aiheutuvien riskien vähentäminen, alkoholijuomien riskikäytön ja siitä aiheutuvien haittojen vähentäminen ja alkoholin kokonaiskulutuksen vähentäminen. Alkoholilainsäädännön ensisijaisena sosiaali- ja terveyspoliittisena tavoitteena on alkoholista aiheutuvien haittojen ja vaurioiden torjuminen (HE 119/1994 vp s. 4). Tarkoituksena on alkoholin kulutusta ohjaamalla ehkäistä alkoholipitoisista aineista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Tavoitteen saavuttamiseksi alkoholilaissa säännellään muun ohessa alkoholijuomien myyntiä.

Suomi alensi alkoholiveroa vuonna 2004 merkittävästi, minkä jälkeen alkoholin kokonaiskulutus kasvoi huomattavasti. Alkoholin kulutustason kasvu heijastui rikollisuuteen kuten väkivallan määrään suurkulutuksen ja humalahakuisen juomisen lisääntymisen kautta. Vuoden 2004 alusta lukien Suomi luopui matkustajien muista EU-jäsenvaltioista tuomien alkoholijuomien määrällisistä rajoituksista ja toukokuussa 2004 lukien sisämarkkinoiden yleisiä periaatteita alettiin soveltaa myös uusiin jäsenvaltioihin. Näiden rajoitusten poistaminen alkoholin matkustajatuonnilta EU-maista ei johtanut merkittävään kulutuksen kasvuun. (HE 84/2008 vp)

Alkoholilain 8 §:ssä säädetään alkoholijuomien maahantuonnista. Säännöksen mukaan alkoholijuomia saa tuoda maahan ilman erillistä maahantuontilupaa omaa käyttöä varten sekä kaupalliseen tai muuhun elinkeinotarkoitukseen. Kaupallisessa tai muussa elinkeinotarkoituksessa alkoholijuomia käyttävä tarvitsee maahan tuotavan alkoholijuoman osalta toimintaansa alkoholilain mukaisen erillisen luvan.

Alkoholilain 13 §:ssä säädetään alkoholiyhtiön yksinoikeudesta harjoittaa alkoholijuomien vähittäismyyntiä. Lain 14 §:ssä säädetään poikkeuksista eli lupaviranomaisen myöntämällä luvalla tapahtuvasta vähittäismyynnistä. Alkoholijuomien myynti ilman lain 14 §:ssä säädettyä lupaa on säädetty rangaistavaksi alkoholirikoksena.

Tekohetkellä voimassa olleen alkoholilain (459/1968) 85 §:n mukaan joka luvattomasti myy tai muutoin korvausta tahi hyvitystä vastaan luovuttaa taikka luvattomasti palkkiota vastaan välittää, kaupaksi tarjoaa tai kaupan pitää alkoholijuomaa tai väkiviinaa, on tuomittava alkoholipitoisen aineen välittämisestä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Lain 87 §:n mukaan joka ottaa 81-86 §:ssä tarkoitetun rikollisen toiminnan tai sen rahoittamisen ammatikseen tai tavakseen, on tuomittava vankeuteen vähintään kuudeksi kuukaudeksi.

Lailla 641/2009, joka on tullut voimaan 1.11.2009, alkoholirikokset on lisätty rikoslakiin uudeksi 50 a luvuksi ja vastaavasti alkoholirikossäännökset on kumottu alkoholilaista. Rikoslain (641/2009) 50 a luvun 1 §:n mukaan joka alkoholilain tai sen nojalla annetun säännöksen vastaisesti tuo maahan alkoholijuomaa tai väkiviinaa, myy, välittää tai muutoin toiselle luovuttaa alkoholijuomaa tai väkiviinaa tai pitää hallussaan tai kuljettaa alkoholijuomaa myyntitarkoituksessa on tuomittava alkoholirikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Edelleen saman luvun 2 §:n mukaan jos alkoholirikoksen kohteena on huomattavan suuri määrä alkoholijuomaa, tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava törkeästä alkoholirikoksesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. Alkoholirikos ja törkeä alkoholirikos ovat rangaistavia vain tahallisina tekoina.

Rikoslain 3 luvun 2 §:n mukaan rikokseen sovelletaan sitä lakia, joka oli voimassa, kun rikos tehtiin. Jos tuomittaessa on voimassa toinen laki kuin rikosta tehtäessä, sovelletaan pykälän 2 momentin mukaan kuitenkin uutta lakia, jos sen soveltaminen johtaa lievempään lopputulokseen. Tässä tapauksessa uuden lain soveltaminen johtaa lievempään lopputulokseen kuin tekoaikana voimassa olleen alkoholilain 85 ja 87 §:ien soveltaminen. Asiassa on siten sovellettava rikoslain 50 a luvun säännöksiä.

Alkoholijuomien maahantuonti on alkoholilain mukaan sallittua. Alkoholijuomien vähittäismyynti on sen sijaan pääsääntöisesti alkoholiyhtiön yksinoikeus. Tämän vuoksi olennaista on, missä alkoholijuomien kaupan katsotaan tapahtuneen. Alkoholilaissa ei ole nimenomaisia säännöksiä alkoholijuomien maahantuontitavasta. Tämän

vuoksi Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus (jäljempänä STTV), Eteläinen tullipiiri sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (jäljempänä Valvira) ovat tiedotteissaan antaneet seuraavat tarkemmat ohjeet alkoholijuomien maahantuonnista:

STTV:n tiedotteessa 10.1.2007 todetaan, että alkoholilaissa vain alkoholiyhtiölle on annettu oikeus lähettää tilaajalle tai ostajalle alkoholijuomia asetuksessa säädetyin ehdoin. STTV on katsonut, että alkoholijuomien maahantuonti omaan käyttöön on sallittua vain, kun tilaaja itse valitsee tuotteet, maksaa ne myyjälle, järjestää itse kuljetuksen ja suorittaa niistä mahdolliset verot eli tilaaja tuotteiden vastaanottajana huolehtii tosiasiallisesti omaan kulutuskäyttöön tulevien juomien maahantuonnista.

STTV:n 2.2.2007 annetun tiedotteen mukaan alkoholijuomien maahantuonti omaan käyttöön on sallittua vain ja ainoastaan, kun loppukäyttäjä/tilaaja itse valitsee tuotteet, maksaa ne myyjälle, järjestää itse kuljetuksen ollen maahantuonnissa merkittynä eräkohtaisena vastaanottajana maksaen myös kuljetuksen Suomessa ja suorittaessaan alkoholijuomista mahdolliset verot.

STTV:n 5.2.2007 päivätyn tiedotteen antaminen on liittynyt Euroopan yhteisön tuomioistuimen päätökseen Joustra-tapauksessa (C-5/05). STTV:n tulkinta kysymyksessä olevasta valmisteverotusta koskevasta tapauksesta on ollut se, että alkoholijuomien maahantuonti omaan käyttöön tarkoittaa niin sanottua matkustajatuontia, jossa yksityishenkilö kuljettaa alkoholijuomansa henkilökohtaisesti. Muun alkoholijuomien maahantuonnin on katsottu tapahtuvan kaupallisessa tarkoituksessa. Tiedotteen mukaan STTV ei ole kuitenkaan puuttunut sellaisiin tapauksiin, joissa yksityishenkilö tuottaa maahan omaan kulutuskäyttöön tarkoitettuja alkoholijuomia, jos niihin ei ole liittynyt muuta kaupallista toimintaa. Loppukäyttäjä/tilaaja on itse tilannut tuotteet, maksanut ne myyjälle, järjestänyt itse kuljetuksen myös Suomessa ja maksanut sen erikseen sekä ollut maahantuonnissa merkittynä eräkohtaisena vastaanottajana ja suorittanut alkoholijuomista verot.

STTV:n tiedotteessa 22.10.2007 todetaan, ettei Ruotsia koskenut Euroopan yhteisön tuomioistuimen ratkaisu C-186/05 (Rosengren-tapaus) muuttanut oikeustilaa Suomessa. Tiedotteessa todetaan, että Suomen alkoholilain mukaan yksityishenkilöt ovat voineet ostaa ja tilata alkoholijuomia ulkomailta. Ostajan täytyy tehdä tilauksensa suoraan toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa olevalle alkoholijuomien myyjälle, tilaajalla täytyy olla riidaton omistusoikeus alkoholijuomiin silloin, kun ne tulevat maahan omaan kulutuskäyttöön, ostajan täytyy saada juomat haltuunsa tai ne täytyy olla luovutettu hänen ilmoittamalleen ja valitsemalleen edustajalle, esimerkiksi kuljetusyhtiölle Suomen rajojen ulkopuolella ja alkoholijuomat täytyy tuoda maahan tilaajan valitseman kuljetusliikkeen tai muun kuljettajan toimesta tilaajan nimellä tämän ilmoittamaan paikkaan Suomessa. Alkoholin tilaaminen ja kuljetuspalvelu tulee erottaa erillisiksi oikeustoimiksi. Tämän ehdon on vaadittu täyttyvän myös silloin, kun myyjäosapuoli osallistuu ostajan toimeksiannosta kuljetuksen järjestelyyn.

STTV:n 5.11.2007 päivätyssä tiedotteessa STTV ja tulli antoivat yhdessä alkoholijuomien kaukomyynnin ohjeet. Niiden mukaan alkoholin kaukomyyntinä pidetään toimintaa, jossa myyjä ohjaa internetsivuilla tai muulla tavalla ostajia käyttämään tiettyjä kuljetusliikkeitä. Tiedotteessa todetaan seuraavaa: "Jotta alkoholilakia ei kaukomyynnissä rikottaisi, ostajan tulee tehdä tilauksensa suoraan ulkomaiselle myyjälle, jolle tilaus maksetaan ennen kuin alkoholijuomat saapuvat Suomeen. Tilauksen ja kuljetuksen tulee perustua erilliseen sopimukseen. Ostajan tulee itse valita tuotteiden toimittamiseen kuljetusliike tai muu kuljettaja. Myyjä ei voi toimia tuotteiden kuljettajana edes erillisestä toimeksiannosta." Lisäksi on vaadittu, että alkoholijuomat tulevat Suomeen yksilöityinä lähetyksinä ostajan nimellä tämän ilmoittamaan paikkaan Suomessa. Lähetysten varastointi on katsottu mahdolliseksi ainoastaan logistisista syistä Suomessa. Tiedotteen mukaan lähetyksiä ei saa avata tai käsitellä ennen niiden toimittamista ostajalle.

Eteläisen tullipiirin ja Valviran yhteistiedotteessa 9.7.2009 alkoholin ja tupakan Internet-kaupasta annetaan tietoa alkoholi- tai tupakkatuotteiden tai virvoitusjuomien verollisuudesta tilattaessa juomia toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta. Tiedotteessa korostetaan, että juomat ovat verollisia saapuessaan Suomeen siitäkin huolimatta, että niistä olisi suoritettu vero myyjän maassa. Tiedotteen mukaan jos tuotteiden kuljetuksen tai lähetyksen hoitaa myyjä, tai myyjä ohjaa Internet-sivuillaan tilauksen yhteydessä asiakkaita käyttämään tiettyjä kuljetusliikeitä tai muulla tavalla osallistuu kuljetusjärjestelyihin, kysymyksessä on kaukomyynti ja verovelvollinen Suomessa on myyjä. Verovelvollinen on tilaaja, jos hän itse, tai jonkun muun välityksellä järjestää tuotteiden kuljetuksen Suomeen. Internet-kaupasta alkoholilain kannalta todetaan tiedotteessa, että jos myyjä tai myyjän järjestämä taho kuljettaa tilatut juomat Suomeen, katsotaan, että kyseessä ei ole alkoholin Internet-myynti, vaan alkoholijuomien myyminen Suomessa.

Valviran tiedotteessa "Alkoholijuomien tilaaminen ja maahantuonti" 17.3.2010 todetaan, että alkoholilain mukaan yksityishenkilö saa tuoda alkoholijuomia omaan käyttöönsä ilman maahantuontilupaa matkustajatuomisina tai tilaamalla esimerkiksi Internetin välityksellä. Tiedotteen mukaan oleellista on, että ostettujen alkoholijuomien omistusoikeus siirtyy ostajalle ulkomailla. Juomat on maksettava ulkomaalaiselle myyjälle ennen kuin ne tuodaan Suomeen. Myyjän on luovutettava alkoholijuomat ostajalle tai hänen ilmoittamalleen edustajalle, esimerkiksi kuljetusliikkeelle, Suomen rajojen ulkopuolella. Kuljetusliikkeeltä vaaditaan, että se on myyjästä riippumaton, itsenäinen yritys. Alkoholijuomien ostajan ja kuljetusliikkeen välillä on oltava erillinen sopimussuhde, ja ostajan on maksettava kuljetusliikkeelle kuljetuksesta erikseen. Lisäksi Valvira on edellyttänyt, että juomat kuljetetaan suoraan Suomeen asiakkaalle, ei esimerkiksi myyjän välivarastoon.

Alkoholijuomien tilaamista ulkomailta on käsitelty Sosiaali- ja terveysministeriön epävirallisen työryhmän muistiossa jo 30.3.2001 9010/R/2492/09. Muistiossa todetaan, ettei alkoholilaissa kielletä kuluttajia tilaamasta alkoholijuomia ulkomailta ja ettei maahantuontia ole määrällisestikään rajoitettu. Muistion mukaan alkoholia voi tilata

ulkomailta, maksaa tilauksen myyjälle sekä vastaanottaa myyjän lähettämän alkoholijuomalähetyksen.

Sosiaali- ja terveysministeriön 13.12.2007 päivätyssä kirjeessä Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehelle on todettu sallituksi alkoholijuomien ostaminen ulkomailta Suomen alueelta käsin sekä alkoholijuomien kuljettaminen joko itse tai järjestämällä ostetuille alkoholijuomille kuljetus Suomeen. Kirjeessä on otettu kantaa ulkomaalaisen myyjän oikeuteen tuoda alkoholia Suomeen. Ministeriön kannan mukaan jos ulkomaalainen myyjä tuo maahan alkoholijuomia, jotka toimitetaan eteenpäin Suomessa olevalle tilaajalle, kyse on kaupallisesta tuonnista. Alkoholilain 8 §:n mukaan alkoholin maahantuonnista seuraa Suomessa velvollisuus hakea alkoholilain mukainen tukkumyynti- tai vähittäismyyntilupa. Ministeriö katsoo, että ulkomaalainen myyjä syyllistyy alkoholilain 85 §:ssä tarkoitettuun alkoholipitoisen aineen välittämiseen, jos alkoholiyhtiön yksinoikeuden piiriin kuuluvan yksilöidyn alkoholijuoman omistusoikeus ja tosiasiallinen määräämisvalta ei ole siirtynyt myyjältä ostajalle Suomen rajojen ulkopuolella.

Valviran lausunnossa Eteläiselle tullipiirille 30.9.2010 European Investment Group Ltd:n harjoittamasta alkoholijuomien myynnistä ja maahantuonnista Virosta Suomeen kesällä 2009 todetaan yrityksen toiminnan olevan alkoholilainsäädännön vastaista. Lausunnosta selviää, että yksityishenkilö saa tuoda alkoholijuomia omaa käyttöä varten ilman maahantuontilupaa. Ostajan on täytynyt saada alkoholijuomien omistusoikeus ulkomailla. Lausunnon mukaan jos myyjä itse tai myyjän puolesta joku muu kuljettaa tilatut alkoholijuomat Suomeen, voidaan alkoholijuomien maahantuonti katsoa alkoholijuomien kielletyksi myynniksi Suomessa.

Johtopäätökset näytöstä ja laintulkinnasta

Kohta 1

Asiassa on riidatonta, että vastaaja Visnapuu on EIG:n puolesta menetellyt syytteen teonkuvauksessa kerrotuin tavoin järjestäen kotiinkuljetuksen Virosta Suomeen EIG:stä ostetuille alkoholijuomille ja jättäen Suomeen tuoduista alkoholijuomista suorittamatta valmisteverot ja juomapakkausverojen maksamisen vähittäismyyntipakkausten osalta.

Visnapuun velvollisuutena liiketoiminnan harjoittajana on ollut selvittää Suomen alkoholilainsäädäntö ja alkoholijuomien maahantuontiin liittyvät velvollisuuden, kuten verovelvollisuus, ennen kuin hän on yhtiönsä nimissä aloittanut Suomeen suuntautuvan yritystoiminnan. Visnapuu on jatkanut menettelyä vielä senkin jälkeen, kun tulli on ottanut hänen maahan tuomiaan alkoholijuomia takavarikkoon. Siten Visnapuun menettely on ollut tahallista.

Visnapuu on vedonnut itsekriminointisuojaan, sillä hän on katsonut, että maksamalla hallinnollisessa menettelyssä verot, hän olisi samalla myöntänyt syyllistyneensä alkoholipitoisen aineen levittämiseen. Visnapuun mukaan hän ei ole voinut poissulkea sitä, että hänen ilmoituksessa antamiaan tietoja olisi voitu käyttää näyttönä häntä vastaan alkoholin välittämistä koskevassa rikosasiassa.

Todistaja Salmenin mukaan tulli on tehnyt tutkintapyynnön Visnapuun menettelystä sen jälkeen, kun se oli takavarikoinut Visnapuun maahan tuomia alkoholijuomia epäillen Visnapuun menettelyllään syyllistyneen veropetokseen. Visnapuuhun kohdistettua rikostutkintaa ei ole tämän vuoksi ollut vireillä ennen 13.7.2009. Kun valmisteverotuslain edellyttämää vakuutta ei ollut asetettu, veroilmoitus tulee tehdä heti, kun alkoholijuomat tuodaan maahan. Tuolloin alkoholirikoksen tunnusmerkistö ei ole vielä edes täyttynyt.

Oikeudenmukaisen rikosoikeudenkäynnin keskeisiin takeisiin kuuluu rikoksesta epäillyn oikeus sekä esitutkinnassa että muussa viranomaismenettelyssä vaieta ja olla myötävaikuttamatta oman syyllisyytensä selvittämiseen. Oikeutta pysyä vaiti on arvioitava syytetyn näkökulmasta ja niiden tietojen perusteella, joita hänellä on silloin, kun häneltä pakon tai rangaistuksen uhalla vaaditaan tietoja. Syytetyllä ei ole velvollisuutta antaa sellaisia tietoja, joiden hän on perustellusti voinut arvioida vaarantavan tai heikentävän omia puolustusmahdollisuuksiaan. Samasta lähtökohdasta on arvioitava myös sitä, miten läheisesti tiedot liittyvät siihen rikokseen, josta häntä samaan aikaan epäillään. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan riittävää tässä suhteessa on jo se, ettei tietoja vaadittaessa ole voitu sulkea pois sitä mahdollisuutta, että tiedot saattavat olla merkityksellisiä rikosasiassa.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan veroilmoituksiin ja muihin hallinnollisiin ilmoitusvelvollisuuksiin liittyvä velvollisuus tietojen antamiseen ei itsessään loukkaa itsekriminointisuojaa. Väärien tietojen antaminen tai oikeiden tietojen salaaminen tällaisessa menettelyssä voi sellaisenaan olla rangaistavaa itsekrimointisuojaa koskevan periaatteen estämättä. Oikeus olla myötävaikuttamatta oman syyllisyytensä selvittämiseen ei suojaa yleisesti toimia, joilla pyritään haittaamaan verotarkastuksia. Tilannetta on kuitenkin arvioitu ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännössä toisin, kun hallinnollisen ilmoitusvelvollisuuden kanssa samanaikaisesti on vireillä samoja seikkoja koskeva rikostutkinta. Tällöin voi syntyä tilanne, jossa rikoksesta epäiltyä vaaditaan pakolla ilmoittamaan tietoja, joilla voi olla vaikutusta vireillä tai odotettavissa olevassa rikosasiassa. Kun nyt kysymyksessä olevassa tapauksessa rikostutkintaa tai vastaavaa menettelyä ei tekoajan alussa ole ollut vireillä, itsekriminointisuoja ei sovellu.

Visnapuun edellä kerrottu menettely täyttää veropetoksen tunnusmerkistön.

Visnapuu on myöntänyt maksamatta jättämiensä valmisteverojen ja juomapakkausverojen määräksi 70 prosenttia todistaja Salmenin tekemästä arviosta maksamattomien verojen kokonaismäärästä. Kun Visnapuun kertomusta siitä, että osa alkoholijuomien ostajista haki juomat Virosta, ei ole osoitettu vääräksi, Visnapuun myöntämää määrää on pidettävä maksamattomien verojen näytettynä määränä asiassa, vaikka Salmen on kertonut arvioineensa maksamatta jääneiden verojen määrän Visnapuulle edullisesti. Maksamattomien valmisteverojen oikeaksi määräksi on siten näytetty Visnapuun myöntämä 23.144,89

euroa ja maksamattomien juomapakkausverojen määrä Visnapuun myöntämä 4.271,15 euroa lisättynä 962,37 eurolla eli yhteensä 5.233,52 euroa. Siten yhteensä vältettyjen alkoholijuoma- ja juomapakkausverojen määräksi on näytetty 28.378,40 euroa.

Edellä kerrottu huomioon ottaen Visnapuu on yrittänyt vapautua huomattavasta määrästä veroja. Visnapuu on toteuttanut teon suunnitelmallisesti edustamansa yhtiön nimissä ja internetin välityksellä. Teko on siten tehty suunnitelmallisesti. Nämä seikat ja tekoa kokonaisuutena arvostellen sitä on pidettävä törkeänä.

Juomapakkausverolain tulkinnan yhteisöoikeuden mukaisuus

Hallituksen esityksessä 149/2004 sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä 23/2004 on otettu kantaa voimassa olevan juomapakkausverolain yhteisöoikeuden mukaisuuteen edellä kerrotuin tavoin. Myös Helsingin hallinto-oikeuden edellä kerrotussa päätöksessä on todettu juomapakkausverolain olevan yhteisöoikeuden mukainen. Ratkaisun mukaan juomapakkausveron kantaminen ei ole unionin oikeuden vastaista.

Tässä asiassa ei ole tullut esille sellaisia seikkoja, joiden perusteella juomapakkausverolaki olisi katsottava syrjiväksi tai että se olisi tuonnin määrällinen rajoitus tai vaikutukseltaan vastaava toimenpide. Tämän vuoksi Euroopan unionin ennakkoratkaisun pyytäminen ennen rikosasian lopullista ratkaisua ei ole asiassa tarpeen.

kohta 2

Asiassa on riidatonta, että tilaajat ovat internetin välityksellä tehneet tarjouksen alkoholijuomien ostamisesta EIG:ltä. EIG:n lukuun toiminut Visnapuu on tehnyt internetin välityksellä sopimukset alkoholijuomien kaupasta tilaajien kanssa. Tilaajat ovat maksaneet alkoholijuomat ja EIG myyjänä on ilman erillistä sopimusta hoitanut alkoholijuomien kuljetuksen ostajille. Juomat on tuotu maahan ilman erillistä lupaa kaupallisessa tarkoituksessa ja niiden luovutus on tapahtunut Visnapuun mainitsemia joitakin poikkeuksia lukuunottamatta Suomessa.

Sopimusoikeudellisten yleisten oppien mukaisesti vasta alkoholijuomien (irtaimen) hallinnan luovutuksella ostajat ovat saaneet omistusoikeuden ostamiinsa alkoholijuomiin. Tämän vuoksi kauppa/transaktio kunkin Suomessa alkoholijuomia vastaanottaneen ostajan osalta on toteutunut vasta Suomessa.

Kysymys on siitä, onko Visnapuu edellä kerrotulla menettelyllä toiminut alkoholilain 8 §:n 1 momentin vastaisesti.

Asiassa on esitetty näyttöä siitä, miten viranomaiset ovat tulkinneet alkoholilain säännöksiä alkoholin maahantuonnista vuosina 2007 - 2009. Näyttöä on esitetty myös siitä, että viranomaisten tiedotteissa on ollut epäselvyyttä. Yksityishenkilöiden on sallittu tuoda maahan kulutuskäyttöön alkoholia, jos maahan tuontiin ei ole liittynyt kaupallista toimintaa. On edellytetty, että alkoholijuomien tilaajalla on riidaton omistusoikeus alkoholijuomiin silloin, kun ne tulevat maahan omaan kulutuskäyttöön. Tämän vuoksi tiedotteissa on otettu kantaa

alkoholijuomien kuljetukseen. Tiedotteissa on pyritty selventämään, milloin alkoholijuomien ostajan katsotaan itse järjestäneen kuljetuksen ja milloin kuljetusta on pidettävä myyjän järjestämänä. Näillä seikoilla on katsottu olevan merkitystä harkittaessa, milloin ja missä alkoholijuomien kauppa on tapahtunut ja milloin ostaja tosiasiallisesti on saanut määräysvallan ostamiinsa tuotteisiin, jotta voitaisiin katsoa alkoholijuomien ostaja alkoholijuomien maahantuojaksi. Valviran 2010 antamassa tiedotteessa kerrotaan selvästi, milloin alkoholijuomien kaupan katsotaan tapahtuvan ulkomailla. Mikäli kaupan on näytetty tapahtuneen ulkomailla ja ostajan tuoneen alkoholijuomat muuhun kuin kaupalliseen tarkoitukseen Suomeen, viranomaiset ovat katsoneet alkoholijuomien tuonnin tapahtuneen alkoholilain 8 §:n mukaisesti omaa käyttöä varten.

Tässä tapauksessa Visnapuun on näytetty kuljettaneen alkoholijuomat Virosta Suomeen ja myyneen juomat Suomessa. Visnapuun on näytetty myöntämänsä mukaisesti tuoneen Suomeen 70 prosenttia arvioverotuksessa todetuista alkoholijuomien määristä. Visnapuu on tuonut Suomeen 4507,30 litraa olutta, 1.499,40 litraa siideriä, 238,70 litraa viiniä ja 3.450,30 litraa väkeviä alkoholijuomia. Visnapuulla ei ole ollut toimintaansa erillistä lupaa, minkä vuoksi Visnapuun on näytetty menetelleen alkoholilain 8 §:n 1 momentin vastaisesti.

Visnapuun menettely täyttää voimassa olevan rikoslain 50 a luvun 1 §:n 2 ja 3 kohtien alkoholirikoksen tunnusmerkistön.

Alkoholilain tulkinnan yhteisöoikeuden mukaisuus

Asiassa on näytetty vastaaja Visnapuun menetelleen alkoholilain 8 §:n 1 momentin vastaisesti tuomalla itse alkoholijuomat Suomeen ostajille. Harkittavaksi tulee tämän vuoksi alkoholilain 8 §:n tulkinnan yhteisöoikeuden mukaisuus. Alkoholilain tulkinnassa on otettava huomioon sekä tavaroiden vapaa liikkuvuus että toisaalta ne tavoitteet, joita alkoholilakia säädettäessä on asetettu.

Alkoholilain esitöissä todetun mukaisesti alkoholipitoisista aineista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja pyritään ehkäisemään muun muassa alkoholijuomien saatavuuteen vaikuttavilla keinoilla. Esimerkkinä alkoholijuomien saatavuuden vaikutuksesta on edellä kerrottu alkoholiveron lasku vuonna 2004, joka todettiin vaikuttaneen alkoholin kulutustason kasvuun sekä myös rikollisuuden lisääntymiseen.

Toisin kuin Ruotsissa Suomen alkoholilainsäädännössä ei ole rajoitettu alkoholijuomien maahan tuontia. Todistaja Paaso on katsonut, ettei alkoholilain säännösten yhteisöoikeuden mukaisuutta ole tarvinnut perustella Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 30 artiklalla (nykyisin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 36 artikla) eikä Suomen alkoholilain säännösten mukainen menettely ole poikkeusmenettelyä.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 34 artiklan mukaan jäsenvaltioiden väliset tuonnin määrälliset rajoitukset ja kaikki

vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet ovat kiellettyjä. Sopimuksen 36 artiklan mukaan mitä 34 artiklassa määrätään, ei estä sellaista tuontia koskevia kieltoja tai rajoituksia, jotka ovat perusteltuja julkisen moraalin, yleisen järjestyksen tai turvallisuuden kannalta, ihmisten terveyden ja elämän suojelemiseksi.

Ruotsia koskevissa Yhteisön tuomioistuimen ratkaisuissa C-186/05 ja C 170/04 ei ole annettu yleistä kieltoa, jossa alkoholijuomien myyjän kiellettäisiin kuljettavan tai järjestävän alkoholijuomien kuljetuksen toisesta yhteisön jäsenvaltiosta toiseen jäsenvaltioon. Jälkimmäisen ratkaisun mukaan säännöstä, jossa kiellettiin yksityishenkilöltä alkoholijuomien maahantuonti, pidettiin Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 28 artiklassa tarkoitettuna tuonnin määrällisenä rajoituksena. Tuomioistuimen mukaan säännöksellä, jolla ei voitu saavuttaa tavoitteena olevaa alkoholin kulutuksen yleistä rajoittamista ja joka ei ollut oikeassa suhteessa siihen tavoiteltuun päämäärään nähden, että henkilöitä suojellaan alkoholin kulutuksen haitoilta, ei voitu pitää Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 30 artiklan nojalla oikeutettuna ihmisten terveyden ja elämän suojelemiseksi. Edelleen tuomioistuin katsoi, että säännöksellä, jolla säänneltiin alkoholijuomien tuontia Ruotsin kuningaskunnan alueelle, ei säännelty sitä, kuinka monopoli käyttää yksinoikeuttaan harjoittaa alkoholijuomien vähittäismyyntiä Ruotsin alueella. Kyseinen säännös ei koskenut Ruotsin alueella harjoitettavan alkoholijuomien vähittäismyynnin yksityiskohtia.

Edellä kerrottu huomioon ottaen asiassa ei ole tullut esille, että Suomen alkoholilain 8 §:n säännöksellä estettäisiin alkoholijuomien maahan tuontia omaa käyttöä varten siinä tapauksessa, että tuojana on alkoholijuomien ostaja, joka on saanut alkoholijuomien omistusoikeuden toisessa jäsenvaltiossa. Kaupalliseen tai muuhun elinkeinotoimintaan tuotavien alkoholijuomien maahantuojalla täytyy todistaja Rosenströmin kertomin tavoin olla alkoholilain mukainen tukku-, vähittäismyyntilupa tai anniskelulupa. Alkoholijuomien vähittäismyynti on säädetty alkoholilain 13 §:ssä alkoholiyhtiön yksinoikeudeksi lain 14 §:ssä säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta. Käymisteitse valmistetun enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän alkoholijuoman vähittäismyyntiin lupa on mahdollista saada samoin kuin enintään 13 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän alkoholijuoman vähittäismyyntiin. Jälkimmäisen alkoholijuoman vähittäismyynti on kuitenkin mahdollista vain, jos myös tuotteen valmistamiseen on myönnetty lupa. Enemmän kuin 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän alkoholijuoman maahantuontiin ei todistaja Paason vahvistamin tavoin ole mahdollista saada 14 §:n perusteella lupaa, ellei lupa ole myönnetty myös alkoholijuoman valmistamiseen. Siten alkoholilain 8 § 1 momentti rajoittaa Euroopan yhteisön sisäistä kauppaa. Tältä osin kyse on tuonnin määrällisestä rajoituksesta. Säännös on kuitenkin oikeutettu edellä mainitun 36 artiklan nojalla ihmisten terveyden ja elämän suojelemiseksi. Alkoholilain on todettu edellä kerrotun mukaisesti kulutusta ohjaamalla ehkäisevän alkoholipitoisten aineiden käytöstä aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Alkoholilain tavoitetta alkoholin väärinkäytösten torjumisesta ei voida yhtä hyvin saavuttaa sillä, että alkoholijuomien myyjän sallittaisiin itse kuljettaa alkoholijuomat ostajalle

Suomeen. Siten kysymyksessä ei ole mielivaltaisen syrjinnän keinosta eikä jäsenvaltioiden välisen kaupan peitellystä rajoituksesta. Kielto ei ole myöskään suhteeton tavoiteltuun hyötyyn nähden. Suomen alkoholilain säännöksen ei ole tulkittava olevan yhteisöoikeuden vastainen. Tämän vuoksi ennakkoratkaisun pyytäminen Euroopan unionin tuomioistuimelta ennen rikosasian lopullista ratkaisemista ei ole tarpeen.

Kaiken edellä kerrotun perusteella Visnapuun on näytetty menettelyllään syyllistyneen alkoholirikokseen.

Rangaistusseuraamus

Vastaaja Visnapuun rikosrekisteristä selviää, että hänet on Suomessa tuomittu kahdesti vankeusrangaistuksiin vuosina 1999 ja 2001 - 2002 tehdyistä rikoksista. Visnapuu on tuomittava nyt kysymyksessä olevista teoista vankeusrangaistukseen. Aikaisemmista teoista kulunut pitkä aika huomioon ottaen nyt määrättävä rangaistus tuomitaan ehdollisena.

Todistelukustannusten korvausvelvollisuus

Vastaaja Visnapuu velvoitetaan korvaamaan takaisin valtiolle sen varoista todistaja Rosenströmille maksettu todistajanpalkkio.

Hyötyvaatimus

Vastaaja Visnapuu velvoitetaan korvaamaan Suomen valtiolle vahingonkorvausta, minkä vuoksi esitetty hyötyvaatimus hylätään aiheettomana.

Asianomistajan korvausvaatimus

Vastaaja Visnapuun syyksi on luettu törkeä veropetos, jolla on näytetty aiheutetun Suomen valtiolle/Tullihallitukselle 28.378,40 euron suuruinen vahinko. Visnapuu on myöntänyt aiheuttaneensa edellä mainitun suuruisen vahingon asianomistajalle. Sen vuoksi Visnapuu velvoitetaan korvaamaan asianomistaja Suomen valtiolle/Tullihallitukselle edellä mainittu määrä korkoineen.

Lisäksi Visnapuu velvoitetaan korvaamaan Suomen valtiolle/Tullihallitukselle asiassa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut 800 eurolla laillisine korkoineen.

Vastaajan oikeudenkäyntikuluvaatimus

Asian näin päättyessä vastaaja Visnapuu ei ole oikeutettu saamaan oikeudenkäyntikulujensa korvausta valtion varoista.

Tuomiolauselma

Käräjäoikeus on ratkaissut asian tuomiolauselmasta ilmenevällä tavalla.

HELSINGIN KÄRÄJÄOIKEUS 26.9.2012 NO : 8629 TL: 1
OSASTO 7/1 DNO: R 11/8537

VASTAAJA

Visnapuu, Valev
050480-

Tartun maakunta
61702 Tartu
Viro

TUOMIOLAUSELMA

SYYKSI LUETUT RIKOKSET

1) Törkeä veropetos 24.6.2009-18.8.2009
2) Alkoholirikos 24.6.2009-18.8.2009

RANGAISTUSSEURAAMUKSET

YHTEINEN VANKEUSRANGAISTUS
Syyksi luetut rikokset 1-2
8 kuukautta vankeutta
Vankeusrangaistus on ehdollinen.
Koeaika päättyy 30.6.2014.

LAINKOHDAT

1) Rikoslaki 29 luku 2 §
Valmisteverotuslaki (1469/94) 2§,3§,9§,10§,13§
Laki eräiden juomapakkausten valmisteveroista (1037/2004) 4§ ja 5§
2) Alkoholilaki 8 § 1 momentti, 13 § ja 14 §
Rikoslaki 50a luku 1 (641/2009)

KORVAUSVELVOLLISUUS

Valtiolle Visnapuun on korvattava todistelukustannukset 44,80 euroa.

Visnapuu velvoitetaan suorittamaan vahingonkorvauksena Suomen valtiolle / Tullihallitukselle 28.378,40 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen 18.8.2009 lukien sekä oikeudenkäyntukulujen korvauksena 800 euroa korkolain 4 § 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua tuomion antopäivästä lukien.

Tuomituista vahingonkorvauksista saadaan vähentää

hallinnollisesti verotuspäätöksellä peritty saatavan määrä. Tullihallitus huolehtii itse tuomittavien vahingonkorvausten ja oikeudenkäyntikulujen perimisestä.

MUUT LAUSUNNOT

Ehdollinen rangaistus voidaan määrätä täytäntöönpantavaksi, jos tuomittu tekee koeaikana rikoksen, josta hänet tuomitaan ehdottomaan vankeuteen ja josta syyte on nostettu vuoden kuluessa koeajan päättymisestä.

LIITE 2
(Helsingin hovioikeuden ratkaisu asiassa R 12/290)

СЪД НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
TRIBUNAL DE JUSTICIA DE LA UNIÓN EUROPEA
SOUDNÍ DVŮR EVROPSKÉ UNIE
DEN EUROPÆISKE UNIONS DOMSTOL
GERICHTSHOF DER EUROPÄISCHEN UNION
EUROOPA LIIDU KOHUS
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION
COUR DE JUSTICE DE L'UNION EUROPÉENNE
CÚIRT BHREITHIÚNAIS AN AONTAIS EORPAIGH
SUD EUROPSKE UNIJE
CORTE DI GIUSTIZIA DELL'UNIONE EUROPEA

CVRIA
LUXEMBOURG

EIROPAS SAVIENĪBAS TIESA
EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS
AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA
IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA TAL-UNJONI EWROPEA
HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE
TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ
TRIBUNAL DE JUSTIÇA DA UNIÃO EUROPEIA
CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE
SÚDNY DVOR EURÓPSKEJ ÚNIE
SODIŠČE EVROPSKE UNIJE
EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIN
EUROPEISKA UNIONENS DOMSTOL

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

12 päivänä marraskuuta 2015 *

1005406

Ennakkoratkaisupyyntö – SEUT 34 ja SEUT 110 artikla – Direktiivi 94/62/EY – 1 artiklan 1 kohta ja 7 ja 15 artikla – Alkoholijuomien etämyynti ja kuljetus toisesta jäsenvaltiosta – Eräiden juomapakkausten valmistevero – Vapautus verosta, jos pakkaukset kuuluvat pantti- ja palautusjärjestelmään – SEUT 34, SEUT 36 ja SEUT 37 artikla – Alkoholijuomien vähittäismyyntiluvan vaatiminen – Alkoholijuomien vähittäismyyntimonopoli – Oikeuttaminen – Terveyden suojelu

Asiassa C-198/14,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Helsingin hovioikeus (Suomi) on esittänyt 16.4.2014 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 22.4.2014, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Valev Visnapuu

vastaan

Kihlakunnansyyttäjä ja

Suomen valtio – Tullihallitus,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: neljännen jaoston puheenjohtaja T. von Danwitz, joka hoitaa viidennen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit D. Šváby, A. Rosas, E. Juhász ja C. Vajda (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: Y. Bot,

kirjaaja: hallintovirkamies I. Illéssy,

* Oikeudenkäyntikieli: suomi.

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 29.4.2015 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Valev Visnapuu, edustajanaan oikeustieteen kandidaatti P. Snell,

– Suomen hallitus, asiamiehenään S. Hartikainen,

– Ruotsin hallitus, asiamiehinään A. Falk ja U. Persson,

– Norjan hallitus, asiamiehinään T. Skjeie ja K. Nordland Hansen,

– Euroopan komissio, asiamiehinään G. Wilms, E. Sanfrutos Cano ja I. Koskinen,

kuultuaan julkisasiamiehen 9.7.2015 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 34, SEUT 36, SEUT 37 ja SEUT 110 artiklan sekä pakkauksista ja pakkausjätteistä 20.12.1994 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 94/62/EY (EYVL L 365, s. 10) 1 artiklan 1 kohdan ja 7 ja 15 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain Valev Visnapuu, joka toimii European Investment Group Oü:n (jäljempänä EIG) lukuun, ja kihlakunnansyyttäjä ja jossa on kyse alkoholijuomien etämyynnistä ja toimituksesta suomalaisille kuluttajille vastoin Suomen säännöstöjä, jotka koskevat muun muassa eräiden juomapakkausten valmisteveroa ja alkoholijuomien vähittäismyyntiä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 94/62 1 artiklan 1 kohdan mukaan tämän direktiivin tarkoituksena on pakkauksista ja pakkausjätteistä huolehtimista koskevien kansallisten toimenpiteiden yhdenmukaistaminen, jotta voitaisiin yhtäältä ehkäistä ja lieventää pakkausten ja pakkausjätteiden vaikutuksia jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden ympäristöön ja varmistaa näin ympäristönsuojelun korkea taso ja toisaalta taata

sisämarkkinoiden toiminta ja ehkäistä kaupan esteiden syntyminen sekä kilpailun vääristyminen ja rajoittuminen Euroopan unionissa.

4 Direktiivin 2 artiklan 1 kohdan mukaan direktiiviä sovelletaan kaikkiin unionissa markkinoille saatettaviin pakkauksiin ja kaikkiin pakkausjätteisiin, joita käytetään tai jotka poistetaan käytöstä teollisuudessa, kaupassa, toimistoissa, työtiloissa, palvelulaitoksissa, kotitalouksissa tai millä tahansa muulla tasolla, riippumatta siitä, mistä materiaaleista ne koostuvat.

5 Direktiivin 94/62 3 artiklan 1 alakohdassa määritellään käsite "pakkaus". Artiklan 1 alakohdassa täsmennetään muun muassa, että kyseisessä direktiivissä tarkoitetaan "pakkauksella" mistä tahansa materiaaleista koostuvaa tuotetta, joka on tarkoitettu tiettyjen tavaroiden, jotka voivat olla mitä tahansa raaka-aineista valmiisiin tuotteisiin, säilytykseen ja suojaamiseen sekä mahdollistamaan niiden käsittelyn ja kuljetuksen tuottajalta kuluttajalle tai käyttäjälle ja helpottamaan niiden esillepanoa.

6 Direktiivin 94/62 7 artiklassa, jonka otsikko on "Palautus-, keruu- ja hyödyntämisjärjestelmät", säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sellaisten järjestelmien käyttöön ottamiseksi, joilla varmistetaan:

a) kuluttajilta, muilta loppukäyttäjiltä tai jätevirroista saatavien käytettyjen pakkausten ja/tai pakkausjätteiden palauttaminen ja/tai keruu, jotta ne voitaisiin käsitellä tarkoituksenmukaisimpien jätehuoltoratkaisujen mukaisesti,

b) kerättyjen pakkausten ja/tai pakkausjätteiden uudelleenkäyttö tai hyödyntäminen, mukaan lukien kierrätys,

tämän direktiivin tavoitteiden saavuttamiseksi.

Asianomaisten alojen taloudellisten toimijoiden ja toimivaltaisten viranomaisten on voitava osallistua näihin järjestelmiin. Järjestelmiä on sovellettava syrjintää harjoittamatta myös tuontituotteisiin, myös järjestelmiin pääsyä koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen ja siitä mahdollisesti perittävien maksujen osalta, ja ne on suunniteltava siten, että vältetään kaupan esteet ja kilpailun vääristyminen [EUT-sopimuksen] mukaisesti.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetut toimenpiteet ovat osa pakkauksia ja pakkausjätteitä koskevaa yleistä politiikkaa, ja niiden yhteydessä on otettava huomioon erityisesti ympäristönsuojelua ja kuluttajien terveyden turvaamista, turvallisuutta ja hygieniaa, pakattujen tuotteiden ja käytettyjen materiaalien laadun, aitouden ja teknisten ominaisuuksien varmistamista sekä teollisten ja kaupallisten oikeuksien turvaamista koskevat vaatimukset."

7 Direktiivin 94/62 15 artiklassa, jonka otsikko on "Taloudelliset ohjauskeinot", säädetään seuraavaa:

"Neuvosto päättää tässä direktiivissä määriteltyjen tavoitteiden saavuttamisen edistämiseen käytettävistä taloudellisista ohjauskeinoista asiaa koskevien [EUT-]sopimuksen määräysten mukaisesti. Jos tällaisia toimenpiteitä ei toteuteta, jäsenvaltiot voivat [unionin] ympäristöpolitiikan periaatteiden, kuten 'saastuttaja maksaa' -periaatteen, mukaisesti ja [EUT-]sopimuksesta johtuvia velvoitteita noudattaen toteuttaa toimenpiteitä kyseisten tavoitteiden saavuttamiseksi."

Suomen oikeus

Laki eräiden juomapakkausten valmisteverosta

8 Eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetun lain (1037/2004) (jäljempänä juomapakkausverolaki) 5 §:n mukaan kyseinen vero on 51 senttiä litralta pakattua tuotetta.

9 Lain 4 §:n mukaan tällaisesta verovelvollisuudesta säädetään muun muassa valmisteverotuslaissa (1469/1994) (jäljempänä valmisteverotuslaki).

10 Juomapakkausverolain 6 §:n mukaan muun muassa juomapakkaukset, jotka kuuluvat toimivaan palautusjärjestelmään, ovat verottomia. Tällaisella "toimivalla palautusjärjestelmällä" tarkoitetaan sellaista panttiin perustuvaa järjestelmää, jossa juomien pakkaaja tai maahantuoja yksin tai jätelaissa (1072/1993) (jäljempänä jätelaki) tai Ahvenanmaan maakuntaa koskevassa vastaavassa lainsäädännössä tarkoitetulla tavalla on huolehtinut juomapakkausten uudelleentäytöstä tai kierrätyksestä siten, että pakkaus täytetään uudelleen tai pakkaus hyödynnetään raaka-aineena.

Valmisteverotuslaki

11 Asian tosiseikkojen tapahtuma-ajankohtana voimassa olleen valmisteverotuslain 2 §:n 1 momentin mukaan tätä lakia sovelletaan, mikäli siinä ei toisin säädetä, kannettaessa valmisteveroa muun muassa alkoholista ja alkoholijuomista.

12 Valmisteverotuslain 3 §:n 1 momentin mukaan valmisteveron alaisia ovat tämän lain 2 §:ssä tarkoitetut tuotteet, jotka Suomessa valmistetaan tai vastaanotetaan yhteisön toisesta jäsenvaltiosta, sekä tuotteet, jotka tuodaan Suomeen yhteisön ulkopuolelta.

13 Valmisteverotuslain 10 §:n 1 momentissa säädetään, että jos kaukomyynnissä ei ole asetettu veroedustajaa, on kaukomyyjä verovelvollinen Suomessa vastaanotetuista tuotteista. Kun yksityishenkilö ostaa muuten kuin kaukomyynnillä toisesta jäsenvaltiosta tuotteita, jotka toinen yksityishenkilö tai ammattimainen elinkeinonharjoittaja kuljettaa Suomeen, verovelvollinen on yksityishenkilö sekä se, joka osallistuu tuotteiden kuljettamiseen, ja se, joka pitää

tuotteita hallussaan Suomessa. Pykälän 5 momentin mukaan muissa kuin edellä tässä pykälässä tarkoitetuissa tapauksissa verovelvollinen on se, joka kaupallisessa tarkoituksessa tai muutoin vastaanottaa tai pitää hallussaan valmisteveron alaisia tuotteita ja joka on tuotteita vastaanottaessaan tai hankkiessaan tiennyt tai jonka olisi kohtuudella pitänyt tietää, että tuotteita ei ole asianmukaisesti verotettu Suomessa.

14 Kaukomyynnillä tarkoitetaan valmisteverotuslain 7 §:n 6 kohdan mukaan myyntiä, jossa muu kuin valtuutettu varastonpitäjä tai rekisteröity tai rekisteröimätön elinkeinonharjoittaja ostaa toisesta jäsenvaltiosta valmisteveron alaisia tuotteita, jotka kaukomyyjä tai joku tämän puolesta lähettää tai kuljettaa suoraan tai toisen jäsenvaltion kautta. Kaukomyyjällä tarkoitetaan puolestaan 7 §:n 6 a kohdan mukaan myyjää, joka myy tuotteita Suomeen 6 kohdan mukaisesti.

15 Valmisteverotuslain 9 §:ssä säädetään muun muassa, että rekisteröimättömän elinkeinonharjoittajan ja lain 10 §:n 4 momentissa tarkoitetun verovelvollisen sekä kaukomyyjän, jolla ei ole Suomessa veroedustajaa, on ennen tuotteiden lähettämistä toisesta jäsenvaltiosta Suomeen tehtävä lain 25 §:ssä tarkoitetulle tulliviranomaiselle ilmoitus lähetettävistä tuotteista ja asetettava vakuus tuotteista kannettavien valmisteverojen suorittamisesta.

16 Valmisteverotuslain 18 §:n 1 momentissa säädetään, että toisessa jäsenvaltiossa verollisena hankitut tuotteet, jotka Suomeen saapuva yksityishenkilö tuo mukanaan toisesta jäsenvaltiosta, ovat verottomia edellyttäen, että ne tulevat hänen omaan käyttöönsä.

Jätelaki

17 Asian kannalta merkityksellisenä ajankohtana juomapakkauspalautusjärjestelmän perustamisesta ja järjestelmään liittymisestä säädettiin jätelaissa. Tämän lain 18 g §:n 1 momentissa säädetään, että tuottaja, esimerkiksi juomien pakkaaja tai maahantuoja, voi huolehtia velvollisuuksistaan yhteistoiminnassa muiden tuottajien ja toimijoiden kanssa perustamalla oikeuskelpoisen yhteisön tai säätiön, kuten tuottajayhteisön, liittymällä olemassa olevaan tuottajayhteisöön taikka sopimalla siitä olemassa olevan tuottajayhteisön kanssa.

18 Jätelain 18 g §:n 2 momentissa säädetään, että tuottajayhteisössä velvoitteet on jaettava tuottajien ja mahdollisten muiden toimijoiden kesken tasapuolisesti toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen ja siten, että vältetään kaupan esteet ja kilpailun vääristyminen. Tuottajayhteisön tulee ottaa osakkaakseen, jäsenekseen tai sopimussuhteeseen samoilla ehdoilla kuin sen piirissä jo oleva tuottaja, sellainen uusi tuottaja, jolle markkinoiden vähäisyyden tai muun erityisen syyn vuoksi on taloudellisesti kohtuutonta yksin järjestää kattava uudelleenkäyttö, hyödyntäminen ja muu jätehuolto.

Alkoholilaki

19 Alkoholilain (1143/1994) (jäljempänä alkoholilaki) 1 §:ssä säädetään, että tämän lain tarkoituksena on alkoholin kulutusta ohjaamalla ehkäistä alkoholipitoisista aineista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja.

20 Alkoholilain 8 §:n mukaan alkoholijuomia saa tuoda maahan ilman erillistä maahantuontilupaa omaa käyttöä varten sekä kaupalliseen tai muuhun elinkeinotarkoitukseen; omaa kulutuskäyttöä varten tapahtuvasta maahantuonnista määrätään tarkemmin lain 10 §:n nojalla. Lain 8 §:ssä täsmennetään vielä, että kaupallisessa tai muussa elinkeinotarkoituksessa alkoholijuomia käyttävä tarvitsee maahan tuotavan alkoholijuoman osalta toimintaansa tämän lain mukaisen erillisen luvan.

21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa omaan käyttöön tarkoitettujen alkoholijuomien maahantuonnista, joka ei edellytä lupaa, että Suomen viranomaiset ovat katsoneet eri ohjeistuksissa ja tiedotteissa, että yksityishenkilön tilatessa alkoholijuomia ulkomailta omistusoikeuden juomiin on tullut riidattomasti siirtyä tilaajalle ennen juomien maahantuontia. Tällöin on vaadittu, että tilaaja kuljettaa juomat itse tai järjestää myyjästä erillisen kuljetuksen.

22 Alkoholilain 13 §:n 1 momentin mukaan valtion alkoholiyhtiöllä Alko Oy:llä (jäljempänä Alko) on tämän lain 14 §:ssä tarkoitettua myyntiä lukuun ottamatta yksinoikeus harjoittaa alkoholijuomien vähittäismyyntiä.

23 Alkoholilain 13 §:n 2 momentin mukaan Alko saa harjoittaa pykälän 1 momentissa tarkoitettujen alkoholijuomien vähittäismyyntiä vain lupaviranomaisen hyväksymässä alkoholijuomamyymälässä, joka on sijainniltaan asianmukainen ja jossa valvonta voidaan tehokkaasti järjestää.

24 Alkoholilain 13 §:n 3 momentissa säädetään, että sen estämättä mitä pykälän 2 momentissa säädetään, Alko voi harjoittaa alkoholijuomien vähittäismyyntiä lähettämällä niitä tilaajalle tai ostajalle sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

25 Alkoholilain 14 §:ssä säädetään kuitenkin kahdesta Alkolla olevaa alkoholijuomien vähittäismyyntimonopolia koskevasta poikkeuksesta.

26 Alkoholilain 14 §:n 1 momentissa säädetään, että käymisteitse valmistetun enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän alkoholijuoman vähittäismyyntiä saa Alkon lisäksi harjoittaa se, jolle lupaviranomainen on myöntänyt tätä koskevan vähittäismyyntiluvan.

27 Kyseisen 14 §:n 2 momentissa säädetään, että käymisteitse valmistetun enintään 13 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän alkoholijuoman vähittäismyyntiä saa Alkon lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön määräämin ehdoin lupaviranomaisen luvalla harjoittaa se, jolle on myönnetty lupa kyseisen tuotteen valmistamiseen.

28 Saman pykälän 3 momentin mukaan alkoholijuoman vähittäismyyntilupa voidaan myöntää sille, jolla harkitaan olevan tähän toimintaan tarvittavat edellytykset ja vaadittava luotettavuus.

29 Alkoholilain 14 §:n 4 momentissa täsmennetään, että pykälän 1 ja 2 momentissa tarkoitettua vähittäismyyntiä saa harjoittaa vain lupaviranomaisen hyväksymässä myyntipaikassa, joka paikan sijainnin ja myyntitilojen sekä toiminnan osalta on asianmukainen ja jossa myynti on järjestetty niin, että tehokas valvonta on mahdollinen.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

30 EIG, jonka kotipaikka on Virossa ja joka on Valev Visnapuun määräysvallassa, ylläpiti internetissä www.alkotaxi.eu-nimistä sivustoa, jonka kautta Suomessa asuvilla henkilöillä oli mahdollisuus ostaa erimerkkisiä mietoja ja väkeviä alkoholijuomia. Asiakkaiden maksettua ostokset EIG järjesti osalle asiakkaista näiden ostamien alkoholijuomien kotiinkuljetuksen Virosta Suomeen.

31 EIG ei tehnyt Suomen tullille ilmoitusta maahan tuomistaan alkoholijuomista, joten valmisteverot jäivät määräämättä kokonaisuudessaan. EIG ei nimennyt valmisteverotuslain 7 §:n 7 kohdan mukaista veroedustajaa, jolle Suomen tulli olisi myöntänyt oikeuden suorittaa valmisteverot Suomessa vastaanotetuista tuotteista. EIG ei myöskään antanut tullille ilmoitusta lähetettävistä tuotteista eikä antanut vakuutta valmisteverojen maksamisesta ennen tuotteiden lähettämistä Suomeen. Lisäksi EIG jätti juomapakkausverot maksamatta vähittäismyyntipakkausten osalta. EIG:llä ei myöskään ollut alkoholijuomien maahantuonnin jälkeiseen luovuttamiseen ostajalle alkoholilain 8 §:ssä tarkoitettua tukkumyynti- tai vähittäismyyntilupaa.

32 Kihlakunnansyyttäjän ajamasta syytteestä Helsingin käräjäoikeus katsoi selvitetyksi, että EIG oli 24.6.–18.8.2009 aiheuttanut valmisteverojen määräämättä jättämisen tuomalla Suomeen 4 507,30 litraa olutta, 1 499,40 litraa siideriä, 238,70 litraa viiniä ja 3 450,30 litraa väkeviä alkoholijuomia. Vältettyjen alkoholijuomaverojen yhteismäärä oli 23 144,89 euroa ja vältettyjen juomapakkausverojen yhteismäärä puolestaan 5 233,52 euroa; yhteensä vältettyjen verojen määrä oli 28 378,40 euroa.

33 Käräjäoikeus katsoi lisäksi, että Visnapuu oli kuljettanut edellä mainitut määrät alkoholijuomia Virosta Suomeen ja myynyt ne Suomessa. Tästä syystä käräjäoikeus tuomitsi Visnapuun törkeästä veropetoksesta ja alkoholirikoksesta kahdeksan kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Käräjäoikeus velvoitti Visnapuun suorittamaan lisäksi vahingonkorvausta Suomen valtiolle maksamattomien verojen määrän 28 378,40 euroa korkoineen sekä korvauksia oikeudenkäynnin kustannuksista.

34 Helsingin hovioikeuteen tekemässään muutoksenhaussa Visnapuu on vaatinut, että syyte hylätään, hänet vapautetaan korvausvelvollisuudesta ja hänen oikeudenkäyntikulunsa korvataan korkoineen. Toissijaisesti hän pyysi, että hovioikeus pyytää ennakkoratkaisua unionin tuomioistuimelta.

35 Hovioikeus korostaa ennakkoratkaisupyynnössään, että asiassa on hovioikeudessa riidatonta tapahtumainkulku. Suomalaiset asiakkaat tilasivat EIG:n internetsivustolta alkoholijuomia, ja Visnapuu toimitti EIG:n edustajana juomat osalle asiakkaista tuomalla ne Suomeen Virosta, vaikkei hänellä ollut alkoholilain 8 §:n 1 momentissa mainittua lupaa. EIG, joka ei ollut perustanut juomapakkausten uudelleentäytöstä tai kierrätyksestä huolehtivaa järjestelmää tai liittynyt sellaiseen järjestelmään, ei tehnyt tullille ilmoitusta maahan tuomistaan alkoholijuomista, joten valmisteverot jäivät määräämättä kokonaisuudessaan. Hovioikeudessa on riidatonta lisäksi, että Visnapuu toi maahan Helsingin käräjäoikeuden toteamat määrät alkoholijuomia ja vältti käräjäoikeuden tuomiossa mainitut verot.

36 Hovioikeuden mielestä Suomen lainsäädännön soveltaminen pääasiassa nostattaa unionin oikeuden kannalta useita kysymyksiä, jotka voidaan erottaa toisistaan sen mukaan kuin ne koskevat yhtäältä eräiden juomapakkausten valmisteverosta annettua säännöstöä ja toisaalta vaatimusta vähittäismyyntiluvasta, jos alkoholijuomia tuodaan Suomeen vähittäismyyntiin.

37 Tässä tilanteessa Helsingin hovioikeus on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko Suomen juomapakkausverojärjestelmän, jossa kannetaan juomapakkausveroa, jos pakkaus ei kuulu palautusjärjestelmään, sallittavuus tutkittava suhteessa SEUT 110 artiklaan SEUT 34 artiklan asemesta? Kysymyksessä olevan palautusjärjestelmän tulee olla panttiin perustuva järjestelmä, jossa juomien pakkaaja tai maahantuoja yksin tai jätelaissa tai Ahvenanmaan maakuntaa koskevassa vastaavassa lainsäädännössä tarkoitetulla tavalla on huolehtinut juomapakkausten uudelleen täytöstä tai kierrätyksestä siten, että pakkaus täytetään uudelleen tai pakkaus hyödynnetään raaka-aineena.

2) Jos vastaus ensimmäiseen kysymykseen on myönteinen, onko sanottu järjestelmä direktiivin [94/62] 1 artiklan 1 kohdan, 7 artiklan ja 15 artiklan mukainen, kun otetaan huomioon myös SEUT 110 artikla?

3) Jos vastaus ensimmäiseen kysymykseen on kielteinen, onko sanottu järjestelmä direktiivin [94/62] 1 artiklan 1 kohdan, 7 artiklan ja 15 artiklan mukainen, kun otetaan huomioon myös SEUT 34 artikla?

4) Jos vastaus kolmanteen kysymykseen on kielteinen, onko Suomen juomapakkausverojärjestelmää pidettävä SEUT 36 artiklan nojalla sallittuna?

5) Voidaanko katsoa, että vaatimus, jonka mukaan alkoholijuomia kaupallisessa tai muussa elinkeinotarkoituksessa käyttävä tarvitsee maahan tuotavan alkoholijuoman osalta toimintaansa erillisen vähittäismyyntiluvan tilanteessa, jossa suomalainen ostaja on internetin kautta tai muutoin etämyyntiteitse ostanut toisessa jäsenvaltiossa toimivalta myyjältä alkoholijuomia, jotka myyjä kuljettaa Suomeen, koskee monopolin olemassaoloa tai että se on osa monopolin toimintaa ja että SEUT 34 artiklan määräykset eivät näin ollen estä sitä, vaan sitä on arvioitava SEUT 37 artiklan valossa?

6) Jos viidenteen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko lupavaatimus SEUT 37 artiklassa määrättyjen kaupallisia valtion monopoleja koskevien edellytysten mukainen?

7) Jos vastaus viidenteen kysymykseen on kielteinen ja asiaan on sovellettava SEUT 34 artiklaa, onko Suomen järjestelmä, jonka mukaan tilattaessa internetin kautta tai muutoin etämyyntiteitse alkoholijuomia ulkomailta juomien maahantuonti omaan käyttöön on sallittua vain, jos tilaaja itse tai myyjästä erillinen taho on kuljettanut alkoholijuomat maahan ja jonka mukaan muutoin maahantuontiin vaaditaan alkoholilain mukainen lupa, 34 artiklan vastainen määrällinen rajoitus tai vastaava toimenpide?

8) Jos vastaus edelliseen kysymykseen on myönteinen, voidaanko järjestelmän katsoa olevan oikeutettu ja oikeasuhtainen ihmisten terveyden ja elämän suojelemiseksi?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

38 Kysymykset 1–4, jotka koskevat eräiden juomapakkausten valmisteverosta annettua säännöstöä, on tutkittava erillään kysymyksistä 5–8, jotka koskevat vaatimusta vähittäismyyntiluvasta alkoholijuomien tuomiseksi Suomeen vähittäismyyntiin.

Kysymykset 1–4

39 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksillään 1–4 pääasiallisesti, onko SEUT 34 ja SEUT 110 artiklaa sekä direktiivin 94/62 1 artiklan 1 kohtaa ja 7 ja 15 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle jäsenvaltion säännöstölle, jonka mukaan eräistä juomapakkauksista kannetaan valmisteveroa mutta nämä pakkaukset ovat verottomia, jos ne kuuluvat toimivaan palautusjärjestelmään.

EUT-sopimuksen määräysten sovellettavuus

40 Koska ennakkoratkaisukysymykset 1–4 koskevat sekä direktiivin 94/62 säännöksiä että EUT-sopimuksen määräyksiä, on muistutettava, että vakiintuneen

oikeuskäytännön mukaan kaikkia kansallisia toimenpiteitä alalla, joka on ollut unionin tasolla tyhjentävän yhdenmukaistamisen kohteena, on arvioitava suhteessa kyseisen yhdenmukaistamistoimenpiteen säännöksiin eikä suhteessa primaarioikeuden määräyksiin (tuomio UNIC ja Uni.co.pel, C-95/14, EU:C:2015:492, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

41 Niinpä on tarpeen selvittää aluksi, onko direktiivin 94/62 1 artiklan 1 kohdalla ja 7 ja 15 artiklalla toteutettu yhdenmukaistaminen luonteeltaan tyhjentävä.

42 Tätä varten unionin tuomioistuimen on otettava näiden säännösten tulkitsemisessa huomioon paitsi niiden sanamuoto myös asiayhteys ja sillä lainsäädännöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa säännökset ovat (tuomio UNIC ja Uni.co.pel, C-95/14, EU:C:2015:492, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

43 Direktiivillä 94/62 on sen 1 artiklan 1 kohdan mukaan tarkoitus yhdenmukaistaa pakkauksista ja pakkausjätteistä huolehtimista koskevat kansalliset toimenpiteet, jotta voitaisiin yhtäältä ehkäistä ja lieventää pakkausten ja pakkausjätteiden vaikutuksia jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden ympäristöön ja varmistaa näin ympäristönsuojelun korkea taso ja toisaalta taata sisämarkkinoiden toiminta ja ehkäistä kaupan esteiden syntyminen sekä kilpailun vääristyminen ja rajoittuminen unionissa.

44 Unionin tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus todeta, että direktiivin 94/62 5 artiklassa ei yhdenmukaisteta kattavasti pakkausten uudelleenkäytön edistämiseen tarkoitettuja kansallisia järjestelmiä (ks. vastaavasti tuomio Radlberger Getränkegesellschaft ja S. Spitz, C-309/02, EU:C:2004:799, 56 kohta ja tuomio komissio v. Saksa, C-463/01, EU:C:2004:797, 44 kohta). Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin on huomauttanut muun muassa, että kyseisen 5 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat edistää pakkausten uudelleenkäyttöjärjestelmiä ainoastaan ”[EUT-]sopimuksen mukaisesti” (ks. tuomio Radlberger Getränkegesellschaft ja S. Spitz, C-309/02, EU:C:2004:799, 58 kohta ja tuomio komissio v. Saksa, C-463/01, EU:C:2004:797, 46 kohta).

45 Samoin direktiivin 94/62 7 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa säädetään, että palautus- ja/tai keruujärjestelmiä sekä uudelleenkäyttö- tai hyödyntämisjärjestelmiä on sovellettava syrjintää harjoittamatta myös tuontituotteisiin, myös järjestelmiin pääsyä koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen ja siitä mahdollisesti perittävien maksujen osalta, ja ne on suunniteltava siten, että vältetään kaupan esteet ja kilpailun vääristyminen ”[EUT-]sopimuksen mukaisesti”.

46 Direktiivin 94/62 5 artiklan tavoin sen 7 artiklassakaan ei siis säädetä tyhjentävästä yhdenmukaistamisesta vaan siinä viitataan asian kannalta merkityksellisiin EUT-sopimuksen määräyksiin.

47 Direktiivin 94/62 15 artiklasta puolestaan on todettava, ettei siinä säädetä yhdenmukaistamisesta vaan siinä annetaan tässä direktiivissä määriteltyjen

tavoitteiden saavuttamisen edistämiseen käytettävistä taloudellisista ohjauskeinoista päättämiseen toimivalta neuvostolle tai, jos tällaisia toimenpiteitä ei toteuteta, jäsenvaltioille, joiden on toimittava ”[EUT-]sopimuksesta johtuvia velvoitteita noudattaen”. Niinpä myös kyseisessä säännöksessä edellytetään asian kannalta merkityksellisten EUT-sopimuksen määräysten soveltamista.

48 Edellä esitetystä seuraa, että direktiivin 94/62 1 artiklan 1 kohdalla ja 7 ja 15 artiklalla toteutettu yhdenmukaistaminen ei ole luonteeltaan tyhjentävää, kuten julkisasiamies on korostanut ratkaisuehdotuksensa 75 kohdassa. Niinpä kyseisten artiklojen täytäntöönpanoon tarkoitettuja kansallisia toimenpiteitä on arvioitava paitsi kyseisen direktiivin säännösten myös asian kannalta merkityksellisten primaarioikeuden määräysten kannalta.

SEUT 34 artiklan tai SEUT 110 artiklan sovellettavuus

49 Koska direktiivin 94/62 1 artiklan 1 kohdan ja 7 ja 15 artiklan täytäntöönpanoon tarkoitettuja kansallisia toimenpiteitä on arvioitava asian kannalta merkityksellisten primaarioikeuden määräysten kannalta, on selvitettävä, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltaista säännöstöä, jonka mukaan eräistä juomapakkauksista kannetaan valmisteveroa, arvioitava SEUT 34 artiklan ja/tai SEUT 110 artiklan kannalta. Visnapuun, Suomen hallituksen ja Euroopan komission mielestä tällaista säännöstöä on arvioitava SEUT 110 artiklan kannalta.

50 Unionin tuomioistuin on todennut toistuvasti, että SEUT 34 artiklan ja SEUT 110 artiklan soveltamisalat ovat toinen toisensa poissulkevia. Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä nimittäin ilmenee, että SEUT 34 artiklan soveltamisalaan eivät kuulu muissa erityismääräyksissä tarkoitetut kaupan esteet ja että SEUT 110 artiklassa tarkoitetut verotukselliset kaupan esteet eivät kuulu SEUT 34 artiklassa olevan kiellon piiriin (ks. mm. tuomio Tatu, C-402/09, EU:C:2011:219, 33 kohta).

51 Vero tai maksu on SEUT 110 artiklassa tarkoitettu sisäinen maksu, jos se on osa sellaista yleistä sisäisiä maksuja koskevaa järjestelmää, joka kattaa järjestelmällisesti tietyntyyppiset tuotteet sellaisten objektiivisten perusteiden mukaisesti, joita sovellettaessa tuotteiden alkuperällä tai määränpäällä ei ole merkitystä (ks. mm. tuomio Koornstra, C-517/04, EU:C:2006:375, 16 kohta ja tuomio Stadtgemeinde Frohnleiten ja Gemeindebetriebe Frohnleiten, C-221/06, EU:C:2007:657, 31 kohta).

52 Nyt käsiteltävässä asiassa tämän tuomion 8–10 kohdasta ilmenee, että pääasiassa kyseessä olevan säännöstön mukaan eräistä juomapakkauksista kannetaan valmisteveroa 51 senttiä litralta pakattua tuotetta mutta toimivaan palautusjärjestelmään kuuluvat juomapakkaukset ovat verottomia.

53 Näiden seikkojen valossa on todettava yhtäältä, että pääasiassa kyseessä oleva valmistevero on sisäinen maksu, joka on osa sellaista yleistä sisäisiä maksuja koskevaa järjestelmää, joka kattaa järjestelmällisesti tietyntyyppiset tuotteet,

nimittäin juomapakkaukset. Tässä yhteydessä unionin tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus lausua, että huolehdittaviksi tarkoitettuja jätteitä on pidettävä SEUT 110 artiklassa tarkoitettuina tuotteina (tuomio Stadtgemeinde Frohnleiten ja Gemeindebetriebe Frohnleiten, C-221/06, EU:C:2007:657, 36–38 kohta). Eräistä juomapakkauksista kannettavan valmisteveron on siis katsottava kohdistuvan kyseisessä määräyksessä tarkoitettuihin tuotteisiin.

54 Toisaalta ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että kyseinen valmistevero kohdistuu juomapakkauksiin sellaisten objektiivisten perusteiden mukaisesti, joita sovellettaessa kyseisten pakkausten alkuperällä tai määränpäällä ei ole merkitystä. Valmisteveroa nimittäin kannetaan sekä kotimaista alkuperää olevista juomapakkauksista että maahantuoduista juomapakkauksista silloin, kun nämä pakkaukset eivät kuulu toimivaan palautusjärjestelmään.

55 Edellä esitetystä seuraa, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen eräistä juomapakkauksista kannettava valmistevero on SEUT 110 artiklassa tarkoitettu sisäinen maksu. Tämän tuomion 50 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti tällaista valmisteveroa on arvioitava SEUT 110 artiklan eikä SEUT 34 artiklan kannalta.

SEUT 110 artiklan tulkinta

56 Suomen hallituksen ja komission mielestä pääasiassa kyseessä oleva säännöstö, jonka mukaan eräistä juomapakkauksista kannetaan valmisteveroa, on SEUT 110 artiklan mukainen. Visnapuu väittää päinvastoin, että säännöstö on syrjivä ja SEUT 110 artiklan vastainen, koska toisesta jäsenvaltiosta toimiva myyjä ei käytännössä voi liittyä toimivaan palautusjärjestelmään.

57 SEUT 110 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan jäsenvaltiot eivät määrää muiden jäsenvaltioiden tuotteille minkäänlaisia korkeampia välittömiä tai välillisiä sisäisiä maksuja kuin ne välittömästi tai välillisesti määräävät samanlaisille kotimaisille tuotteille. Artiklan toisen kohdan mukaan jäsenvaltiot eivät määrää muiden jäsenvaltioiden tuotteille sellaisia sisäisiä maksuja, joilla välillisesti suojellaan muuta tuotantoa.

58 Pääasiasta on todettava, ettei unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta ilmene mitenkään, että pääasiassa kyseessä olevalla juomapakkausverolailla välillisesti suojeltaisiin muuta kotimaista tuotantoa kuin juomapakkaustuotantoa siten kuin SEUT 110 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetaan. Niinpä unionin tuomioistuimen on rajattava arviointinsa koskemaan kyseisen artiklan ensimmäistä kohtaa ja tutkittava, onko maahantuoduista juomapakkauksista valmisteverona kannettava vero korkeampi kuin vero, joka kannetaan kotimaista alkuperää olevista juomapakkauksista.

59 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 110 artiklan ensimmäistä kohtaa rikotaan, jos maahantuotuun tuotteeseen ja samanlaiseen kotimaiseen tuotteeseen kohdistuva vero lasketaan eri tavalla ja erilaisten yksityiskohtaisten sääntöjen

mukaisesti niin, että maahantuotuun tuotteeseen, vaikka vain joissain tapauksissa, kohdistuu suurempi vero. Siten mainitun määräyksen nojalla valmistevero ei saa kohdistua muista jäsenvaltioista peräisin oleviin tuotteisiin ankarampana kuin samanlaisiin kotimaisiin tuotteisiin (tuomio Brzeziński, C-313/05, EU:C:2007:33, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

60 Pääasiasta on todettava, että Suomen hallitus ja komissio huomauttavat perustellusti, että eräiden juomapakkausten verottamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt, eli veron määrä ja määräytymisperuste sekä verosta vapautumisen edellytykset, ovat samat muista jäsenvaltioista peräisin oleville juomapakkauksille ja samanlaisille kotimaisille tuotteille. Kuten julkisasiamies on korostanut ratkaisuehdotuksensa 79 ja 80 kohdassa, nyt käsiteltävässä asiassa ei siis voida todeta, että muista jäsenvaltioista peräisin oleviin juomapakkauksiin kohdistuisi SEUT 110 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettua suoraa syrjintää.

61 Visnapuu väittää kuitenkin, että edellytykset, jotka on määritelty verovapautuksen saamiselle sillä perusteella, että juomapakkaukset kuuluvat toimivaan palautusjärjestelmään, ovat välillisesti syrjiviä siltä osin kuin verkkokauppaa toisesta jäsenvaltiosta harjoittava etämyyjä ei voi koskaan saada verovapautusta.

62 Visnapuu toteaa tällaisen argumentin tueksi, että liittyminen toimivaan palautusjärjestelmään on verkkokauppaa toisesta jäsenvaltiosta harjoittavalle etämyyjälle kohtuuttoman kallista, mikä johtuu muun muassa velvollisuudesta tehdä juomapakkauksiin tiettyjä merkintöjä ja velvollisuudesta asettaa vakuus ja maksaa kyseiseen järjestelmään kuulumisesta maksu. Visnapuun mielestä oman toimivan palautusjärjestelmän luominen ei myöskään ole tällaisen järjestelmän kiinteiden ylläpitokustannusten takia taloudellisesti kannattavaa pienelle verkkokauppayritykselle.

63 Tässä yhteydessä on huomattava, että vaikka Visnapuun väitteet tällaisista vaikeuksista pitäisivätkin paikkansa, ne eivät olisi osoitus SEUT 110 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetusta erilaisesta kohtelusta muista jäsenvaltioista peräisin olevien juomapakkausten ja samanlaisten kotimaisten tuotteiden välillä. Tällaisista vaikeuksista, joita pieni etämyyntiä harjoittava toimija kohtaisi toimivaan palautusjärjestelmään liittyessään tai tällaisen järjestelmän luodessaan, ei nimittäin voida päätellä, että muista jäsenvaltioista peräisin oleville juomapakkauksille ei yhtä todennäköisesti myönnetä verovapautusta, jota sovelletaan, jos toimija kuuluu kyseiseen järjestelmään, ja että kyseisiä pakkauksia siis verotetaan ankarammin kuin samanlaisia kotimaisia tuotteita.

64 Kuten Suomen hallitus totesi istunnossa ja julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 89–91 kohdassa, kyseiset vaikeudet ovat lisäksi samat pienille Suomeen sijoittautuneille toimijoille ja toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneille toimijoille.

65 Edellä esitetystä seuraa, ettei SEUT 110 artikla ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan eräistä juomapakkauksista kannetaan valmisteveroa.

Direktiivin 94/62 1 artiklan 1 kohdan ja 7 ja 15 artiklan tulkinta

66 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy unionin tuomioistuimelta myös, ovatko direktiivin 94/62 1 artiklan 1 kohta ja 7 ja 15 artikla esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan eräistä juomapakkauksista kannetaan valmisteveroa. Suomen hallituksen ja komission mielestä tällainen säännöstö on direktiivin 94/62 säännösten mukainen.

67 Aluksi on huomattava, että juomapakkaukset ovat direktiivin 94/62 3 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettuja "pakkauksia" ja kuuluvat siis kyseisen direktiivin soveltamisalaan sen 2 artiklan 1 kohdan nojalla.

68 Unionin tuomioistuin toteaa kuitenkin, ettei yksikään direktiivin 94/62 1 artiklan 1 kohdan ja 7 ja 15 artiklan säännöksistä ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle säännöstölle, jonka mukaan eräistä juomapakkauksista kannetaan valmisteveroa.

69 Siltä osin kuin on erityisesti kyse direktiivin 94/62 7 artiklan 1 kohdan toisesta alakohdasta, tämän säännöksen mukaan käytettyjen pakkausten ja/tai pakkausjätteiden palautus-, keruu-, uudelleenkäyttö- tai hyödyntämisjärjestelmiä on sovellettava syrjintää harjoittamatta tuontituotteisiin ja ne on suunniteltava siten, että vältetään EUT-sopimuksen mukaisesti kaupan esteet ja kilpailun vääristyminen.

70 On kuitenkin huomattava, että mainittu velvollisuus koskee tällaisten järjestelmien toimintaa eikä sellaisen eräisiin juomapakkauksiin sovellettavan valmisteverojärjestelmän toimintaa, josta on kyse pääasiassa ja josta on lisäksi todettu tämän tuomion 63 kohdassa, ettei se merkitse muista jäsenvaltioista peräisin olevien juomapakkausten syrjintää.

71 Lisäksi Suomen hallitus on vedonnut tässä yhteydessä siihen, että jätelain 18 g §:n 2 momentin mukaan tuottajayhteisössä velvoitteet on jaettava tuottajien ja mahdollisten muiden toimijoiden kesken tasapuolisesti toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen ja siten, että vältetään kaupan esteet ja kilpailun vääristyminen. Edelleen kyseisen säännöksen mukaan tuottajayhteisön tulee ottaa osakkaakseen, jäsenekseen tai sopimussuhteeseen samoilla ehdoilla kuin sen piirissä jo oleva tuottaja sellainen uusi tuottaja, jolle markkinoiden vähäisyyden tai muun erityisen syyn vuoksi on taloudellisesti kohtuutonta yksin järjestää kattava uudelleenkäyttö, hyödyntäminen ja muu jätehuolto.

72 Siltä osin kuin on kyse direktiivin 94/62 15 artiklasta, neuvosto voi tämän säännöksen nojalla päättää "tässä direktiivissä määriteltyjen tavoitteiden saavuttamisen edistämiseen käytettävistä taloudellisista ohjauskeinoista". Jos

neuvosto ei toteuta tällaisia toimenpiteitä, jäsenvaltiot voivat kyseisen säännöksen nojalla "[unionin] ympäristöpolitiikan periaatteiden, kuten 'saastuttaja maksaa' -periaatteen, mukaisesti ja [EUT-]sopimuksesta johtuvia velvoitteita noudattaen toteuttaa toimenpiteitä kyseisten tavoitteiden saavuttamiseksi".

73 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaista säännöstöä, jonka mukaan eräistä juomapakkauksista kannetaan valmisteveroa, voidaan pitää direktiivin 94/62 15 artiklassa tarkoitettuna jäsenvaltion toteuttamana toimenpiteenä tässä direktiivissä määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. Kuten Suomen hallitus on todennut, kyseisellä säännöstöllä nimittäin toiminnanharjoittajia kannustetaan liittymään juomapakkausten palautusjärjestelmään taikka perustamaan oma palautusjärjestelmänsä valmisteveron maksamisen välttämiseksi.

74 Direktiivin 94/62 15 artiklan mukaan tällainen toimenpide on toteutettava unionin ympäristöpolitiikan periaatteiden, kuten "saastuttaja maksaa" -periaatteen, mukaisesti ja EUT-sopimuksesta johtuvia velvoitteita noudattaen. Suomen hallitus täsmensikin istunnossa perustellusti, että pääasiassa kyseessä olevalla säännöstöllä toteutetaan saastuttaja maksaa -periaatetta, koska valmisteverovelvollisia ovat toimijat, jotka eivät liity juomapakkausten palautusjärjestelmään. Lisäksi on jo todettu, että tällainen säännöstö on SEUT 110 artiklasta johtuvien velvoitteiden mukainen.

75 Edellä esitetystä seuraa, että direktiivin 94/62 1 artiklan 1 kohta ja 7 ja 15 artikla eivät ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle säännöstölle, jonka mukaan eräistä juomapakkauksista kannetaan valmisteveroa.

76 Kysymyksiin 1–4 on vastattava kaiken edellä esitetyn perusteella, että SEUT 110 artiklaa sekä direktiivin 94/62 1 artiklan 1 kohtaa ja 7 ja 15 artiklaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle jäsenvaltion säännöstölle, jonka mukaan eräistä juomapakkauksista kannetaan valmisteveroa mutta nämä pakkaukset ovat verottomia, jos ne kuuluvat toimivaan palautusjärjestelmään.

Kysymykset 5–8

77 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksillään 5–8 pääasiallisesti, onko SEUT 34, SEUT 36 ja SEUT 37 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle jäsenvaltion säännöstölle, jonka mukaan myyjä, joka on sijoittautunut toiseen jäsenvaltioon, tarvitsee vähittäismyyntiluvan voidakseen tuoda alkoholijuomia vähittäismyyntiin ensin mainitussa jäsenvaltiossa asuville kuluttajille tilanteessa, jossa myyjä huolehtii kyseisten juomien kuljetuksesta tai antaa sen kolmannen tehtäväksi.

Sen ratkaiseminen, onko sovellettava SEUT 34 vai SEUT 37 artiklaa

78 Aluksi on selvitettävä, onko pääasiassa kyseessä olevaa lupavaatimusta arvioitava SEUT 34 vai SEUT 37 artiklan kannalta.

79 Tätä varten pääasiassa kyseessä olevista säännöksistä ja tosiseikoista on esitettävä seuraava tiivistelmä.

80 Alkoholilain 13 §:ssä perustetaan kaupallinen monopoli, jolle annetaan yksinoikeus harjoittaa alkoholijuomien vähittäismyyntiä Suomessa. Tällainen monopoli on annettu Alkolle.

81 Alkoholilain 14 §:ssä säädetään kuitenkin kahdesta Alkolle annettua monopolia koskevasta poikkeuksesta. Pykälän 1 momentissa säädetään, että käymisteitse valmistetun enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän alkoholijuoman vähittäismyyntiä saa Alkon lisäksi harjoittaa se, jolle lupaviranomainen on myöntänyt tätä koskevan vähittäismyyntiluvan. Pykälän 2 momentissa säädetään, että käymisteitse valmistetun enintään 13 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän alkoholijuoman vähittäismyyntiä saa Alkon lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön määräämin ehdoin lupaviranomaisen luvalla harjoittaa se, jolle on myönnetty lupa kyseisen tuotteen valmistamiseen.

82 Alkoholilain 8 §:ssä säädetään, että kaupallisessa tai muussa elinkeinotarkoituksessa alkoholijuomia käyttävä tarvitsee maahan tuotavan alkoholijuoman osalta toimintaansa tämän lain mukaisen erillisen luvan. Suomen hallituksen huomautusten mukaan alkoholilain 8 §:ssä tarkoitettu erillinen lupa voi muun muassa koostua tämän lain 14 §:n 1 momentissa tarkoitetusta vähittäismyyntiluvasta.

83 Pääasiassa on riidatonta, ettei EIG:llä eikä myöskään Visnapuulla ollut alkoholilain 8 ja 14 §:ssä edellytettyä vähittäismyyntilupaa alkoholijuomien tuomiseen vähittäismyyntiin Suomessa asuville kuluttajille.

84 Tämän asiayhteyden valossa on selvitettävä, onko pääasiassa kyseessä olevaa vaatimusta vähittäismyyntiluvasta alkoholijuomien tuomiseen vähittäismyyntiin Suomessa asuville kuluttajille arvioitava SEUT 34 vai SEUT 37 artiklan kannalta.

85 Suomen ja Norjan hallitusten mielestä alkoholilain 13 §:ssä perustettua monopolijärjestelmää on arvioitava SEUT 37 artiklan kannalta, kun taas lain 14 §:ssä säädettyjä lupajärjestelmiä on arvioitava SEUT 34 artiklan kannalta. Ruotsin hallitus ja komissio katsovat, että pääasiassa kyseessä olevaa vähittäismyyntilupavaatimusta on arvioitava SEUT 37 artiklan kannalta, kun taas Visnapuun mielestä sitä on arvioitava SEUT 34 artiklan kannalta.

86 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan monopolin olemassaoloa ja toimintaa koskevia oikeussääntöjä on tutkittava suhteessa SEUT 37 artiklan määräyksiin, joita erityisesti sovelletaan kaupallisten valtion monopolien yksinoikeuksien käyttämiseen (tuomio Rosengren ym., C-170/04, EU:C:2007:313, 17 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio ANETT, C-456/10, EU:C:2012:241, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

87 Sitä vastoin niitä vaikutuksia unionin sisäiseen kauppaan, joita on sellaisilla muilla kansallisen lainsäädännön oikeussäännöillä, jotka ovat erotettavissa monopolin toiminnasta, vaikka niillä olisikin vaikutuksia tähän, on tutkittava SEUT 34 artiklan perusteella (tuomio Rosengren ym., C-170/04, EU:C:2007:313, 18 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio ANETT, C-456/10, EU:C:2012:241, 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

88 Tämän oikeuskäytännön soveltamiseksi on tarpeen selvittää, onko vaatimusta, joka koskee vähittäismyyntilupaa alkoholijuomien tuomiseen vähittäismyyntiin Suomessa asuville kuluttajille ja joka on ennakkoratkaisukysymysten 5–8 kohteena, pidettävä monopolin olemassaoloa ja toimintaa koskevana oikeussääntönä vai monopolin toiminnasta erotettavissa olevana oikeussääntönä.

89 Monopolille alkoholilain 13 §:ssä annetussa erityistehtävässä on kyse siitä, että monopolille varataan yksinoikeus harjoittaa alkoholijuomien vähittäismyyntiä Suomessa. Alkon yksinoikeuksista suljetaan kuitenkin pois kahteen alkoholilain 14 §:ssä säädetyissä poikkeuksissa mainittuun kategoriaan kuuluvien alkoholijuomien vähittäismyynti, jota voi harjoittaa jokainen siihen asianmukaisen luvan saanut henkilö.

90 Edellä esitetystä seuraa, että alkoholilain 13 §:ssä perustettu monopolijärjestelmä on tutkittava SEUT 37 artiklan kannalta, koska siinä säädetään kaupallisen valtion monopolin olemassaoloa ja toimintaa koskevista oikeussäännöistä.

91 Alkoholilain 14 §:ssä perustetut kaksi lupajärjestelmää eivät sitä vastoin koske Alkolle myönnetyn monopolin toimintaa tai sen yksinoikeuksien käyttöä edellä mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla, koska kyseisten järjestelmien mukaan Alkon lisäksi muillakin asianmukaisen luvan saaneilla henkilöillä on oikeus harjoittaa tiettyihin kategorioihin kuuluvien alkoholijuomien vähittäismyyntiä. Niinpä kyseiset kaksi lupajärjestelmää ovat erotettavissa Alkolle annetun monopolin toiminnasta, ja ne on tutkittava SEUT 34 artiklan kannalta, kuten Suomen ja Norjan hallitukset ovat perustellusti katsoneet.

92 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämät kysymykset 5–8 koskevat nimenomaisesti vähittäismyyntilupavaatimusta, joka Visnapuulle on asetettu pääasiassa. Tällainen lupavaatimus kuuluu välttämättä alkoholilain 14 §:n soveltamisalaan, joten se on tutkittava SEUT 34 artiklan eikä SEUT 37 artiklan kannalta.

93 Ennakkoratkaisupyynnössä tosiseikoista tehtyjen toteamusten, joista on esitetty tiivistelmä tämän tuomion 32 kohdassa, perusteella näyttää kuitenkin siltä, että jotkin Visnapuun maahantuomista alkoholijuomista, muun muassa väkevät alkoholijuomat, eivät kuuluneet alkoholilain 14 §:ssä perustettujen kahden lupajärjestelmän soveltamisalaan, joten ne kuuluivat pelkästään sen vähittäismyyntimonopolin piiriin, joka Alkolle annetaan mainitun lain 13 §:ssä.

94 Tässä yhteydessä on siis muistutettava, että SEUT 37 artiklassa määrätään ilman, että vaadittaisiin kaikkien kaupallisten valtion monopolien lakkauttamista, niiden mukauttamisesta siten, että tavaroiden hankintaa tai myyntiä koskevissa ehdoissa ei syrjitä jäsenvaltioiden kansalaisia (tuomio Franzén, C-189/95, EU:C:1997:504, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio Hanner, C-438/02, EU:C:2005:332, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

95 Näin ollen SEUT 37 artiklassa edellytetään sitä, että monopolin rakenne ja toiminta järjestetään siten, että jäsenvaltioiden kansalaisten syrjintä tavaroiden hankintaa tai myyntiä koskevissa ehdoissa suljetaan pois niin, ettei toisista jäsenvaltioista tuotavien tavaroiden kauppaa kohdella oikeudellisesti tai tosiasiallisesti huonommin kuin kotimaisten tavaroiden kauppaa ja ettei jäsenvaltioiden talouksien välinen kilpailu vääristy (tuomio Franzén, C-189/95, EU:C:1997:504, 40 kohta).

96 Koska unionin tuomioistuimelle toimitettu asiakirja-aineisto ei sisällä tässä yhteydessä riittäviä tietoja, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana on selvittää, täyttääkö alkoholijuomien vähittäismyyntimonopoli, joka Alkolle annetaan alkoholilain 13 §:ssä, edellä mieleen palautetut edellytykset.

Sen ratkaiseminen, onko kyse SEUT 34 artiklassa tarkoitetusta tuonnin määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaavasta toimenpiteestä

97 Edellä esitetyn perusteella on tutkittava, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltaista jäsenvaltion säännöstöä – jonka mukaan myyjä, joka on sijoittautunut toiseen jäsenvaltioon, tarvitsee vähittäismyyntiluvan voidakseen tuoda alkoholijuomia vähittäismyyntiin ensin mainitussa jäsenvaltiossa asuville kuluttajille tilanteessa, jossa myyjä huolehtii kyseisten juomien kuljetuksesta tai antaa sen kolmannen tehtäväksi – pidettävä SEUT 34 artiklassa tarkoitettuna tuonnin määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaavana toimenpiteenä.

98 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä koskeva kielto, josta määrätään SEUT 34 artiklassa, koskee kaikkia jäsenvaltioiden säädöksiä, jotka voivat tosiasiallisesti tai mahdollisesti rajoittaa jäsenvaltioiden välistä kauppaa suoraan tai välillisesti (ks. mm. tuomio Dassonville, 8/74, EU:C:1974:82, 5 kohta ja tuomio Rosengren ym., C-170/04, EU:C:2007:313, 32 kohta).

99 Tämän oikeuskäytännön perusteella on todettava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen vaatimus vähittäismyyntiluvasta alkoholijuomien maahantuontiin estää toisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneita toimijoita tuomasta vapaasti alkoholijuomia Suomeen vähittäismyyntiin.

100 Erityisesti on huomattava, että asian kannalta merkityksellisissä kansallisissa säännöksissä asetetaan pääasiassa kyseessä olevan vähittäismyyntiluvan saamiselle useita edellytyksiä. Yhtäältä alkoholilain 14 §:n 3 momentissa säädetään, että alkoholijuoman vähittäismyyntilupa voidaan myöntää sille, jolla

harkitaan olevan tähän toimintaan tarvittavat edellytykset ja vaadittava luotettavuus.

101 Toisaalta alkoholilain 14 §:n 4 momentissa täsmennetään, että pykälän 1 ja 2 momentissa tarkoitettua vähittäismyyntiä saa harjoittaa vain lupaviranomaisen hyväksymässä myyntipaikassa, joka paikan sijainnin ja myyntitilojen sekä toiminnan osalta on asianmukainen ja jossa myynti on järjestetty niin, että tehokas valvonta on mahdollinen.

102 Niinpä pääasiassa kyseessä oleva vaatimus vähittäismyyntiluvasta alkoholijuomien tuomiseen vähittäismyyntiin suomalaisille kuluttajille voi rajoittaa jäsenvaltioiden välistä kauppaa edellä mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla, koska se estää toisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneita toimijoita tuomasta vapaasti alkoholijuomia Suomeen vähittäismyyntiin.

103 Oikeuskäytännössä on tosin katsottu, että tiettyjä myyntijärjestelyjä rajoittavilla tai ne kieltävillä kansallisilla oikeussäännöillä, joita yhtäältä sovelletaan kaikkiin jäsenvaltion alueella toimiviin toimijoihin ja joilla toisaalta on oikeudellisesti ja tosiasiallisesti sama vaikutus sekä kotimaisten tuotteiden että muista jäsenvaltioista maahantuotujen tuotteiden markkinointiin, ei rajoiteta jäsenvaltioiden välistä kauppaa tuomioon Dassonville (8/74, EU:C:1974:82) perustuvassa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla (ks. mm. tuomio Keck ja Mithouard, C-267/91 ja C-268/91, EU:C:1993:905, 16 kohta ja tuomio Ahokainen ja Leppik, C-434/04, EU:C:2006:609, 19 kohta).

104 Pääasiassa kyseessä oleva vähittäismyyntilupavaatimus ei kuitenkaan täytä ensimmäistä tuomiossa Keck ja Mithouard (C-267/91 ja C-268/91, EU:C:1993:905, 16 kohta) asetettua edellytystä, jonka mukaan kyseessä olevia kansallisia säännöksiä on sovellettava kaikkiin jäsenvaltion alueella toimiviin toimijoihin.

105 Siltä osin kuin on yhtäältä kyse alkoholilain 14 §:n 1 momentissa tarkoitetusta vähittäismyyntilupavaatimuksesta, unionin tuomioistuin toteaa, ettei sitä sovelleta kaikkiin jäsenvaltion alueella toimiviin toimijoihin. Alkolla nimittäin on oikeus harjoittaa kaikentyyppisten alkoholijuomien, mukaan lukien alkoholilain 14 §:ssä tarkoitettujen alkoholijuomien, vähittäismyyntiä lainsäännöksen, nimittäin alkoholilain 13 §:n, nojalla. Alko ei siten ole velvollinen hankkimaan lupaviranomaisilta vähittäismyyntilupaa sellaisin vastaavin edellytyksin, joista säädetään alkoholilain 14 §:n 3 momentissa.

106 Toisaalta alkoholilain 14 §:n 2 momentissa tarkoitettu vähittäismyyntilupa on mahdollista myöntää vain Suomeen sijoittautuneille alkoholijuomien valmistajille muttei muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneille valmistajille.

107 Pääasiassa kyseessä oleva vaatimus vähittäismyyntiluvasta alkoholijuomien tuomiseen vähittäismyyntiin suomalaisille kuluttajille ei siis täytä ensimmäistä tuomiossa Keck ja Mithouard (C-267/91 ja C-268/91, EU:C:1993:905, 16 kohta)

asetettua edellytystä, joten ei ole tarpeen tutkia, onko tällaisella vaatimuksella oikeudellisesti ja tosiasiallisesti sama vaikutus sekä kotimaisten tuotteiden että muista jäsenvaltioista maahantuotujen tuotteiden markkinointiin.

108 Edellä esitetyn perusteella on katsottava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaista jäsenvaltion säännöstöä – jonka mukaan myyjä, joka on sijoittautunut toiseen jäsenvaltioon, tarvitsee vähittäismyyntiluvan voidakseen tuoda alkoholijuomia vähittäismyyntiin ensin mainitussa jäsenvaltiossa asuville kuluttajille tilanteessa, jossa myyjä huolehtii kyseisten juomien kuljetuksesta tai antaa sen kolmannen tehtäväksi – on pidettävä SEUT 34 artiklassa tarkoitettuna tuonnin määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaavana toimenpiteenä.

SEUT 36 artiklassa tarkoitetun oikeutuksen olemassaolo

109 SEUT 36 artiklassa määrätään, että se, mitä SEUT 34 ja SEUT 35 artiklassa määrätään, ei estä sellaisia tuontia, vientiä tai kauttakuljetusta koskevia kieltoja tai rajoituksia, jotka ovat perusteltuja julkisen moraalin, yleisen järjestyksen tai turvallisuuden kannalta, ihmisten, eläinten tai kasvien terveyden ja elämän suojelemiseksi, taiteellisten, historiallisten tai arkeologisten kansallisaarteiden suojelemiseksi taikka teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi. Nämä kiellot tai rajoitukset eivät kuitenkaan saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen.

110 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että tavaroiden vapaan liikkuvuuden rajoittaminen voidaan katsoa perustelluksi jonkin SEUT 36 artiklassa mainitun yleistä etua koskevan syyn tai pakottavien vaatimusten takia. Kummassakin tapauksessa kansallisen toimenpiteen on oltava sellainen, että sillä voidaan taata sillä tavoitellun päämäärän toteuttaminen, eikä sillä saada ylittää sitä, mikä on tarpeen tämän päämäärän saavuttamiseksi (ks. mm. tuomio Ker-Optika, C-108/09, EU:C:2010:725, 57 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

111 Suomen, Ruotsin ja Norjan hallitukset katsovat toisin kuin Visnapuu, että vähittäismyyntilupavaatimus, joka on asetettu toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelle myyjälle alkoholijuomien tuomiseksi vähittäismyyntiin Suomen alueella asuville kuluttajille tilanteessa, jossa myyjä huolehtii kyseisten juomien kuljetuksesta tai antaa sen kolmannen tehtäväksi, on oikeutettu SEUT 36 artiklassa mainitulla ihmisten terveyden ja elämän suojelun tavoitteella. Suomen hallitus toteaa muun muassa, että alkoholilain tarkoituksena, sellaisena kuin se ilmenee lain 1 §:stä, on alkoholin kulutusta ohjaamalla ja alkoholijuomien vähittäismyyntiä koskevalla monopoli- ja lupajärjestelmällä ehkäistä alkoholista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja.

112 Erityisesti alkoholilain 14 §:stä ilmenee, että sen 3 momentin mukaan vähittäismyyntilupa voidaan myöntää vain sille, jolla on tähän toimintaan tarvittavat edellytykset ja vaadittava luotettavuus, ja että sen 4 momentin mukaan vähittäismyyntiä saa harjoittaa vain lupaviranomaisen hyväksymässä

myyntipaikassa, jossa myynti on järjestetty niin, että tehokas valvonta on mahdollinen.

113 Suomen hallitus väittää tässä yhteydessä, että perustetulla vähittäismyyntilupajärjestelmällä voidaan valvoa, että vähittäismyyjät noudattavat alkoholijuomien myyntiä koskevia säännöksiä, muun muassa velvollisuutta harjoittaa myyntiä vain klo 7:n ja 21:n välisenä aikana, kieltoa myydä alle 18-vuotiaille ja kieltoa myydä päihtyneille henkilöille.

114 Suomen hallitus väittää lisäksi, että Suomen alkoholipolitiikassa tavoitteeksi asetettua kansanterveyden ja yleisen järjestyksen suojelun tasoa ei ole mahdollista saavuttaa lievemmin keinoin kuin pitämällä vähittäismyynti luvanvaraisena tai Alkon yksinoikeutena. Se, että toisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneet myyjät voisivat myydä ja kuljettaa vapaasti alkoholijuomia Suomessa asuville henkilöille, synnyttäisi nimittäin uuden alkoholijuomien myyntikanavan, johon ei kohdistuisi minkäänlaista viranomaisvalvontaa.

115 Oikeuskäytännössä on jo todettu, että lainsäädäntö, jonka tavoitteena on alkoholin kulutusta ohjaamalla ehkäistä alkoholipitoisista aineista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja ja jolla pyritään näin ollen torjumaan alkoholin väärinkäyttöä, on SEUT 36 artiklassa tunnustettujen kansanterveyteen ja yleiseen järjestykseen liittyvien syiden mukainen (tuomio Ahokainen ja Leppik, C-434/04, EU:C:2006:609, 28 kohta ja tuomio Rosengren ym., C-170/04, EU:C:2007:313, 40 kohta).

116 Jotta kansanterveyteen ja yleiseen järjestykseen liittyvillä syillä voitaisiin oikeuttaa senkaltainen rajoitus, jota pääasiassa kyseessä oleva lupajärjestelmä merkitsee, on kuitenkin tarpeen, että kyseessä oleva toimenpide on oikeasuhteinen tavoiteltuun päämäärään nähden ja että se ei ole mielivaltaisen syrjinnän keino tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peitelty rajoitus (tuomio Ahokainen ja Leppik, C-434/04, EU:C:2006:609, 29 kohta; ks. myös vastaavasti tuomio Rosengren ym., C-170/04, EU:C:2007:313, 41 ja 43 kohta).

117 Ensinnäkin sellaisen toimenpiteen oikeasuhteisuuden osalta, jossa on kyse poikkeuksesta tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevaan periaatteeseen, kansallisten viranomaisten on osoitettava, että jäsenvaltion lainsäädäntö on tarpeen esitetyn tavoitteen saavuttamiseksi ja että tätä tavoitetta ei voitaisi saavuttaa kielloin tai rajoituksin, jotka eivät ole yhtä laajoja tai joilla unionin sisäistä kauppaa rajoitetaan vähemmän (ks. vastaavasti tuomio Ahokainen ja Leppik, C-434/04, EU:C:2006:609, 31 kohta ja tuomio Rosengren ym., C-170/04, EU:C:2007:313, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

118 On kuitenkin niin, että jos kansallinen toimenpide liittyy kansanterveyteen, on otettava huomioon se, että ihmisten terveyden ja hengen suojaaminen on EUT-sopimuksessa suojelluista oikeushyvistä ja intresseistä tärkein ja että jäsenvaltioiden asiana on päättää siitä tasosta, jolla ne aikovat suojella

kansanterveyttä, ja siitä tavasta, jolla kyseinen taso on saavutettava. Koska tämä taso voi vaihdella jäsenvaltiosta toiseen, jäsenvaltioille on tältä osin myönnettävä harkintavaltaa (tuomio Ker-Optika, C-108/09, EU:C:2010:725, 58 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja vastaavasti tuomio Ahokainen ja Leppik, C-434/04, EU:C:2006:609, 32 ja 33 kohta).

119 Nyt käsiteltävässä asiassa on katsottava, että toteutettujen toimenpiteiden oikeasuhteisuuden ja tarpeellisuuden valvonta edellyttää Suomen tilannetta koskevien oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen analyysiä, jonka tekeminen on helpompaa kansalliselle tuomioistuimelle kuin unionin tuomioistuimelle. Niinpä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana on selvittää tiedossaan olevien oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen perusteella, onko pääasiassa kyseessä oleva lupajärjestelmä sellainen, että sillä voidaan taata kansanterveyden ja yleisen järjestyksen suojelua koskevan tavoitteen toteuttaminen, ja voidaanko tämä tavoite saavuttaa vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä vähintään yhtä tehokkaasti (ks. vastaavasti tuomio Ahokainen ja Leppik, C-434/04, EU:C:2006:609, 37 ja 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio Rosengren ym., C-170/04, EU:C:2007:313, 55 kohta).

120 Tässä yhteydessä on huomattava erityisesti, että alkoholilain 14 §:n 4 momentissa säädetään velvollisuudesta harjoittaa vähittäismyyntiä lupaviranomaisen hyväksymässä myyntipaikassa. Kuten Suomen hallitus vahvisti istunnossa, tällainen velvollisuus estää alkoholilain 14 §:n 1 tai 2 momenttiin perustuvan luvan saaneita henkilöitä harjoittamasta alkoholijuomien etämyyntiä siten, että he huolehtivat kyseisten juomien kuljetuksesta tai antavat sen kolmannen tehtäväksi.

121 Vaikka Alkokin on alkoholilain 13 §:n 2 momentin nojalla lähtökohtaisesti velvollinen harjoittamaan vähittäismyyntiä lupaviranomaisen hyväksymässä myyntipaikassa, lain 13 §:n 3 momentista ilmenee, että Alko voi harjoittaa alkoholijuomien vähittäismyyntiä lähettämällä niitä tilaajalle tai ostajalle sen mukaan kuin asetuksella säädetään. Tästä kysyttiin istunnossa Suomen hallitukselta, joka vahvisti, että Alkolla tosiaankin on tietyissä tapauksissa oikeus harjoittaa alkoholijuomien myyntiä tilauspalvelupisteisiin.

122 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana on näin ollen selvittää muun muassa, että kun tavoitteena on tehdä toimivaltaisille viranomaisille mahdolliseksi valvoa alkoholijuomien myyntiä koskevien säännösten noudattamista, kuten sitä, että noudatetaan velvollisuutta harjoittaa myyntiä vain klo 7:n ja 21:n välisenä aikana, kieltoa myydä alle 18-vuotiaille ja kieltoa myydä päihtyneille henkilöille, voidaanko tällainen tavoite saavuttaa vähintään yhtä tehokkaasti sellaisella lupajärjestelmällä, jossa ei edellytettäisi, että alkoholijuomien vähittäismyyntiä voidaan harjoittaa vain viranomaisten hyväksymässä myyntipaikassa.

123 Toiseksi on todettava, että jotta kansanterveyteen ja yleiseen järjestykseen liittyvillä syillä voitaisiin oikeuttaa pääasiassa kyseessä olevan vähittäismyyntilupavaatimuksen kaltainen SEUT 34 artiklassa tarkoitettu tuonnin

määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaava toimenpide, on vielä tarpeen, ettei tällainen lupavaatimus ole mielivaltaisen syrjinnän keino tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peitelty rajoitus, kuten SEUT 36 artiklassa edellytetään (ks. vastaavasti tuomio Ahokainen ja Leppik, C-434/04, EU:C:2006:609, 29 kohta ja tuomio Rosengren ym., C-170/04, EU:C:2007:313, 41 kohta).

124 Tässä yhteydessä on huomattava alkoholilain 14 §:n 1 momentissa säädetystä vähittäismyyntilupajärjestelmästä, joka kattaa käymisteitse valmistetut enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät alkoholijuomat, että unionin tuomioistuin ei voi tiedossaan olevien seikkojen perusteella katsoa, että kansanterveyttä ja yleistä järjestystä koskevien syiden, joihin Suomen viranomaiset ovat vedonneet, varsinainen tarkoitus olisi sivuutettu ja että niitä käytettäisiin siten, että muista jäsenvaltioista peräisin olevia tavaroita syrjitään tai että tiettyä kotimaista tuotantoa suojellaan välillisesti (ks. vastaavasti tuomio Ahokainen ja Leppik, C-434/04, EU:C:2006:609, 30 kohta ja tuomio Rosengren ym., C-170/04, EU:C:2007:313, 42 kohta).

125 Siltä osin kuin on kyse alkoholilain 14 §:n 2 momentissa säädetystä vähittäismyyntilupajärjestelmästä, jonka nojalla alkoholijuomien valmistajat voivat myydä omaa tuotantoaan, kunhan juomat on valmistettu käymisteitse ja ne sisältävät enintään 13 tilavuusprosenttia etyylialkoholia, unionin tuomioistuin on jo todennut, että järjestelmää voidaan soveltaa vain Suomeen sijoittautuneisiin muttei muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneisiin valmistajiin.

126 Koska kyseistä poikkeusta voidaan mainitun säännöksen mukaan soveltaa vain Suomeen sijoittautuneiden valmistajien hyväksi, kyseinen säännös voisi johtaa käymisteitse valmistettujen enintään 13 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien kotimaisen tuotannon suojelemiseen. Tällaisen vaikutuksen olemassaolo ei kuitenkaan riitä päätelmään, jonka mukaan kansanterveyttä ja yleistä järjestystä koskevien syiden, joihin Suomen viranomaiset ovat vedonneet, varsinainen tarkoitus on sivuutettu ja niitä käytetään siten, että muista jäsenvaltioista peräisin olevia tavaroita syrjitään tai että tiettyä kotimaista tuotantoa välillisesti suojellaan SEUT 36 artiklassa ja edellä mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla.

127 Tästä kysyttiin istunnossa Suomen hallitukselta, joka täsmensi, että kyseisen lupajärjestelmän tarkoituksena on edellä mainittujen kansanterveyttä ja yleistä järjestystä koskevien syiden lisäksi edistää matkailua siltä osin kuin järjestelmällä on tarkoitus antaa rajalliselle määrälle Suomeen sijoittautuneita alkoholijuomien valmistajia, jotka käyttävät perinteisiä käsiteollisuusmenetelmiä, mahdollisuus myydä tuotantoaan itse tuotantopaikalla. Suomen hallitus mainitsi esimerkkeinä tiettyjä Suomen alueella sijaitsevilla tiloilla valmistettuja marjaviinejä, joita kuluttajilla on mahdollisuus ostaa itse tuotantopaikalta. Suomen hallitus totesi lisäksi, ettei sillä ole toimivaltaa antaa muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneille alkoholijuomien valmistajille lupaa myydä tuotantoaan itse tuotantopaikalla, joka siis näissä tapauksissa sijaitsee Suomen alueen ulkopuolella.

128 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana on arvioida kaikkien asian kannalta merkityksellisten tosiseikkojen tai oikeudellisten seikkojen – joihin kuuluu muun muassa se, että kotimainen tuotanto, jonka hyväksi kyseistä poikkeusta sovelletaan, on luonteeltaan rajallista, perinteistä ja käsiteollista, kuten Suomen hallitus on todennut unionin tuomioistuimelle esittämissään huomautuksissa – perusteella, onko kansanterveyttä ja yleistä järjestystä koskevien syiden, joihin Suomen viranomaiset ovat vedonneet, varsinainen tarkoitus sivuutettu ja käytetäänkö niitä siten, että muista jäsenvaltioista peräisin olevia tavaroita syrjitään tai että tiettyä kotimaista tuotantoa välillisesti suojellaan SEUT 36 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

129 Kysymyksiin 5–8 on vastattava kaiken edellä esitetyn perusteella, että SEUT 34 ja SEUT 36 artiklaa on tulkittava siten, että kun pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen jäsenvaltion säännöstön mukaan myyjä, joka on sijoittautunut toiseen jäsenvaltioon, tarvitsee vähittäismyyntiluvan voidakseen tuoda alkoholijuomia vähittäismyyntiin ensin mainitussa jäsenvaltiossa asuville kuluttajille tilanteessa, jossa myyjä huolehtii kyseisten juomien kuljetuksesta tai antaa sen kolmannen tehtäväksi, mainitut artiklat eivät ole esteenä tällaiselle säännöstölle, kunhan tämä säännöstö on sellainen, että sillä voidaan taata tavoitellun päämäärän toteuttaminen eli tässä tapauksessa kansanterveyden ja yleisen järjestyksen suojelu, tätä päämäärää ei voida saavuttaa vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä vähintään yhtä tehokkaasti eikä kyseinen säännöstö ole mielivaltaisen syrjinnän keino tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peitelty rajoitus, minkä selvittäminen on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana.

Oikeudenkäyntikulut

130 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **SEUT 110 artiklaa sekä pakkauksista ja pakkausjätteistä 20.12.1994 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 94/62/EY 1 artiklan 1 kohtaa ja 7 ja 15 artiklaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle jäsenvaltion säännöstölle, jonka mukaan eräistä juomapakkauksista kannetaan valmisteveroa mutta nämä pakkaukset ovat verottomia, jos ne kuuluvat toimivaan palautusjärjestelmään.**

2) **SEUT 34 ja SEUT 36 artiklaa on tulkittava siten, että kun pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen jäsenvaltion säännöstön mukaan myyjä, joka on sijoittautunut toiseen jäsenvaltioon, tarvitsee vähittäismyyntiluvan voidakseen tuoda alkoholijuomia vähittäismyyntiin ensin mainitussa jäsenvaltiossa asuville kuluttajille tilanteessa, jossa myyjä huolehtii kyseisten juomien kuljetuksesta tai antaa sen kolmannen tehtäväksi, mainitut artiklat eivät ole esteenä tällaiselle säännöstölle, kunhan tämä säännöstö on sellainen, että sillä voidaan taata tavoitellun päämäärän toteuttaminen eli tässä tapauksessa kansanterveyden ja yleisen järjestyksen suojelu, tätä päämäärää ei voida saavuttaa vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä vähintään yhtä tehokkaasti eikä kyseinen säännöstö ole mielivaltaisen syrjinnän keino tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peitelty rajoitus, minkä selvittäminen on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana.**

von Danwitz Šváby Rosas

Juhász Vajda

Julistettiin Luxemburgissa 12 päivänä marraskuuta 2015.

A. Calor Escobar K. Lenaerts

kirjaaja presidentti

Jäljennöksen oikeaksi todistaa,
Luxemburgissa, 12. 11. 2015
Kirjaaja,
määrättynä
Cecilia Strömholm
hallintovirkamies